SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

'Umut Enternasyonali'

Meksika'da toplanıyor

■ Marcos'un çağrı mektupları 13, 14 ve 15. sayfalarda

Altan Berdan Kerimgiller

Hüseyin Demircioğlu

Aygün Uğur

Müjdat Yanat

Ali Ayata

İlginç Özkeskin

!?...

'Katli vacip' diyorlar!

'RP - İSLAM - SOL' ÜZERİNE TARTIŞMA SÜRÜYOR

● EP MYK üyesi Nedim KÖROĞLU-
Barikatı emek sermaye ekseninde kurmak gerekiyor

● SİP Siyasi Büro üyesi Murat SALMANER-
Karşı devrimci örgütlenme ilerleyecek

● HADEP Genel Başkan Yardımcısı Abdullah KAYA-
RP kirli savaşa karşı hiçbir şey yapamaz

● ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Saruhan OLUÇ-
Din, devlet ve sermayeyle ilişkisi olmayanlar.. Birleşin!

● Oral ÇALIŞLAR-
RP ve Devlet

● Erdoğan AYDIN-
Refah, iktidar ve sol

● Ergin YILDIZOĞLU-
Refah'ın yükselişi durdurulabilir

● Esat KORKMAZ-
Şeriatın ayak sesleri

TARİH: 27 TEMMUZ 1996 • SAYI:76 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL) • ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

Daha önce 12 Eylül cuntası denemişti, şimdi de Kazan deneyecekmiş..

Devrimciyi 'eğitmek' senin ne haddine!

Adalet Bakanı dirseklerine kadar kana bulanmış bağırıyor: "Cezaevlerindekini kendi ideolojilerinin etkisine bırakmayacağız. Onları bir eğitim ordusuyla eğitip, topluma kazandıracağız"...

Cezaevlerindekilerden kastı, her biri kendine özgü siyasal tercihleri olan insanlardır... Bu insanlar kendilerini "marksist", "marksist-leninist", "devrimci" olarak tanımlamaktadırlar.

RP-DYP koalisyon hükümetinin "tam yetkili" Adalet Bakanı, bu insanları "yeniden eğitmek"ten söz ediyor. Onları "toplum" adını verdiği şeye "kazanmak"tan dem vuruyor... Aslında aynı şeyi 12 Eylül cuntası denemişti, şimdi de Şevket Kazan deneyecekmiş...

Siz kim oluyorsunuz Şevket Kazan?

Siz ancak, yasalarınızda "suç" sayılan eylemleri önleyebilir, bu eylemleri yapanları "cezalandırabilirsiniz."

Ama siz, en temel insan haklarından olan, düşünce özgürlüğünü kullanarak, siyasal ve ideolojik şu ya da bu görüşü seçmiş insanı "eğitemezsiniz."

Siz kim oluyorsunuz ki, ister silah kullanmaktan, ister gizli örgüt kurmaktan olsun, cezaevine giren bir "devrimci"yi devrimci olmaktan çıkartmaya, bir komünisti komünist olmaktan çıkartmaya, onu kafanıza uyan birtakım görüşler temelinde, seçtiği, benimsediği görüşlerden döndürmeye yelteniyorsunuz?

Bu insanları nasıl eğiteceksiniz?

Rahle kurarak mı?

Günde yüz defa ezan okumaya zorlayarak mı?

Sosyalist ideallere küfrederek mi?

Siz, yalnızca "terör" adını verdiğiniz ve yasalarınızca suç sayılan eylemlerle ilgili cezalandırma işiyle görevlisiniz... Siz, beğenmediğiniz düşünceleri insanların beyninden çekip alma hak ve yetkisine sahip değilsiniz.

Böyle bir yöntem, ancak faşist ya da teokratik rejimlere özgüdür. Biz sosyalistlerin defalarca eleştirdiğimiz sosyalizmin trajik bir döneminde de böyle yöntemlere başvurulmuştur.

Hırsızları "toplum" dediğiniz düzeninize kazanabilirsiniz... Cinayet işlemiş insanları eğitmekte serbestsiniz...

Ama kafasında devrimci düşünceler taşıyan bir siyasi tutukluyu, benimsediği görüşlerden vazgeçmeye zorlayamazsınız. Ona şiddet kullanmayı doğal olarak yasaklasanız bile, devrimci düşüncelerden vazgeçirmek haddiniz değildir.

Bugün şu ya da bu yasadışı eylem yüzünden tutuklanan insanı inandığı düşüncelerden, sözüm ona "eğitim"le vazgeçirtmeye yeltenenler, yarın tüm Türkiye'yi bir "eğitim kampına" dönüştürmek isteyenlerdir.

Kafanızda size karşı olan her insanı "eğitme" hayali var.

Bu hayal kursağınızda kalacaktır.

Bayrak, İstiklal Marşı, ezan, vatan, Enternasyonal!

Doğru Yol Partisi'nin kongresi tuhaf yankılar uyandırdı. Kongre bir günlüktü.Şu anda koalisyon hükümetinin ortağı olan bu parti kongresinde ne konuşuldu?

Örneğin delegeler, hükümet programını onayladı mı? Kürt sorununda ne dediler? Refah ile koalisyon yapmanın hangi sorunlarını tartıştılar? Enflasyonla mücadele hakkında ortaya ne gibi görüşler kondu? Kıbrıs politikasına ilişkin hangi kararlar alındı?

Bu kongre ne yaptı allahaşkına?

Hiç bir şey...

Müstafi DYP'li Bartın milletvekili Köksal Toptan'a göre, kongre bir çetenin eline geçti. Toptan'a göre, DYP'de üç fraksiyon çarpıştı: Necmettin Cevheri fraksiyonu, hem Mehmet Ağar fraksiyonuna, hem de Yalım Erez fraksiyonuna üstünlük sağladı...

Olabilir.

Peki ama, bu adamlar tarafından kurulan fraksiyonların görüşleri nedir? Bunlar hangi konularda birbirlerinden ayrılıyorlar?

Bilen söylesin?

Kim bu fraksiyonların düşünsel platformları hakkında bırakalım bir kitap ya da yazıyı, bir tek demeç okudu?

DYP konspiratif bir partidir, gizli faaliyet yürütüyor, şu kongrenin ne düşündüğünü Türkiye'de yaşayan insanlar bilmiyorlar...

Genel Başkan neredeyse oybirliği ile seçiliyor...

Hiçbir sorun ele alınmıyor, hiçbir tartışma yapılmıyor...

Ultra Stalinci bir parti bile böylesine monolitik olamaz, ultra Stalinci bir partide bile fraksiyonlar kendilerini böylesine itinayla, dikkatle, büyük bir konspiratif kabiliyetle gizleyemez...

Kongre, DYP'yi herhangi bir programın birleştirmediğini çok güzel ortaya koydu.

O halde bu parti gerçekte bir parti bile değildir...

Ama DYP Kongresi'nde bir "bayrak" töreni yapılmıştır... HADEP Kongresi'ndeki "bayrak olayı" hatırlanmış, güya bir yanıt olarak, bayrağın indirildiği yere bir bayrak asılmış ve çok ama çok alkışlanmıştır...

İstiklal Marşı da okunmuştur...

Bayrak gölgesinde okunan İstiklal Marşı size ne anımsatıyor ?

Çok şey değil mi?

Ama yalnız size değil, başkalarına, MHP eskilerine, şimdiki siyaset erbabına, ANAP milletvekillerine, örneğin Yaşar Okuyan'a da çok şey anımsatmaktadır. Okuyalım:

"Dört buçuk ay Mamak Askeri Cezaevi'nde gördüğümüz zulüm ve işkenceyi hala hissediyorum. Eksi 25 derecede beni avluya çıkardılar. 20 sefer İstiklal Marşı okuttular. Enternasyonal Marşı bana o an daha sıcak geldi. Orada devlete isyan duygularıyla doldum..." (Neşe Düzel'in yaptığı röportajdan, Yeni Yüzyıl, 22 Temmuz 1996)

Sahi, DYP Kongresi'nde cezaevlerindeki zulüm ve işkence hakkında neler konuşuldu?

Hiçbir şey!

Ama bayrak belki bininci defa asıldı, İstiklal Marşı belki bininci defa okundu...

İşkence gibi bir şey değil mi?

Memleketin tek bir meselesini bile konuşmayan şu kongrenin mensupları, Türkiye'nin çalışan insanlarına her allahın günü bayrak asarak ve İstiklal Marşı okuyarak zulüm ediyorlar...

Az sonra bu zulme her köşebaşında elini kulağına atıp ahaliye ezan okutanların zulmü eklenecek...

Ve.....

Bayrak tıpkı enflasyon gibi inmeyecek; İstiklal Marşı ve ezan tıpkı işkencedekinin haykırışları gibi susmayacak; vatana gelince....

Onun da ne hale geldiğini pek yakında hep birlikte göreceğiz...

Bilmemek ayıp değilse de, yazmak ayıptır

Yağmur Atsız kardeşimiz şöyle yazıyor:

"1. Pyotr'un (Rusça okunuşu böyle olsa da Türkçedeki hali Petro'dur. P.) Türkçede 'Deli' lakabıyla anılmasını önemli yazarlarımızdan ve benim de genellikle yazılarını çok büyük hazla okuduğum ağabeyimiz Çetin Altan, nedense Osmanlılar'ın ahmaklığına bir kanıt olarak gösterir, durur. Ama kendisi de mutlaka bilir ki, 'deli' kelimesi klasik Türkçe'de aklından zoru olan adam anlamına değil, son derece cesaretli kimse anlamına kullanılmaktadır. Mesela 'Deli Dumrul' gibi... Nitekim Rumeli Sipahi Teşkilatı'nda 'Deli Bölükleri' vardır ki, günümüzün komando birliklerine tekabül ederdi. Yani atalarımız, öyle değerli ağabeyimiz Çetin Altan'ın iddia ettiği kadar da dünyadan habersiz insanlar değildiler..."

Yeni Yüzyıl'ın 22 Temmuz tarihli sayısında bu satırları yazan kardeşimiz Atsız, dünyadan bir hayli habersiz görünüyor. Osmanlı tarihine olan büyük vukufu, yerli yerinde bir türlü duramıyor ve Fransız sınırlarını aşıp, 18. Brumair 1851 yılına dayanıyor.Gerçekten de yazısının başlığı bize bu tarihi anımsatıyor:

"Bonapartizm ve Kemalizm".

Yazının konusu gerçi Rusya'nın Kafkas siyasetine ve bu siyaset karşısında Türk Hariciyesi'nin başarısızlığına dairdir. Böyledir de, yazı pek çok malumatla tıka basa doldurulmuştur.

Gelin bunlardan birini hep birlikte okuyalım, okuyalım da, "klasik Türkçe" hakkında "Ağabeyi Çetin Altan'a" bir küçük ders veren kardeşimiz Yağmur Atsız'ın "Klasik Marksizm" hakkındaki malumat derecesi hakkında bir sonuca varalım:

"Rusya'da herhangi bir 'bonapartizm' geleneği bulunmayışı, Türkiye'de ise köklü bir bonapartist gelenek oluşu (bu iki ülke arasında; P.) ciddi farktır. Bonapartizm: Yani, askeri darbecilik... Napoleon Bonaparte'dan kinaye... Bonapartizmin kesin karşıtı kemalizmdir."

Önce şu "kesin karşıt" sözcüğüne değinelim... Belli ki, Atsız "Bonapartizmin kesin karşılığı (Türkçede P.) kemalizmdir" demek istemiş... Yoksa her şey çok tuhaf olurdu. Sözcük hatasını geçelim... Esasa gelelim.

Bonapartizm Yağmur Atsız'ın dediği gibi gerçekten de Napoleon Bonaparte'tan "kinaye" olarak mı politik literatüre geçmiştir?

Değil elbette... Bonapartizmin Napoleon Bonaparte ile "akrabalık" dışında uzak yakın hiçbir ilgisi yok...

Bonapartizm, Napoleon Bonaparte'ın yeğeni III. Bonaparte'tan kinaye bir politik terimdir.Bu terimin bilinen mucidi Karl Marks'tır. Ünlü yapıtı "Louis Bonaparte'ın 18. Brumair'i" adlı yapıtında şunları yazar:

"Hegel, bir yerde dünya tarihinin önemli kişilerinin ve olaylarının iki kez tekrarlandığını söyler. Ama şunu eklemeyi unutmuştur: İlk kez trajedi, ikinci kez ise fars (trajikomedi- P.) olarak. (...) Amcanın yerine yeğen..."

Atsız tarihte dolaşırken yaptığı bu hatayı Rusya'da Bonapartist gelenek olmadığına dair bir hüküm verirken de tekrarlıyor.

Rusya'da 1905 devrimini bastıran hükümetin başındaki Stolipin'den "kinaye" stolipincilik denmiş ve bu rejimin bonapartizmin bir türü olduğu belirtilmiştir. Ardından 1917 Şubat devriminin hemen ardından hükümet başına gelen bir başka bonapartist de Kerensky idi. Alman tarihinde Bismark bir başka bonapartist devlet adamıdır. Bizde de Enver-Talat-Cemal rejimini bir tür bonapartist rejim olarak değerlendirmek mümkündür. Onların bir devamı olarak kemalist rejimi de belli ölçüler içinde bonapartist rejimler sınıfına koymak olanaklıdır.Bonapartizm, Atsız kardeşimizin dediği gibi tek başına "askeri darbecilik" anlamına elbette gelmez. Ezenlerle ezilenlerin çatıştığı, bu iki sınıfın bir diğerine güç yetiremediği istisnai durumlarda ortaya çıkan ve kendi gücünü rakiplerinin güçsüzlüğünden alan, aynı zamanda asker-sivil bürokrasinin geçici olarak belirleyici rol oynadığı rejimlerdir bunlar. Örneğin 12 Eylül askeri darbesi bonapartist bir darbe değil, çalışan sınıflara ve demokratik güçlere karşı, emperyalizmin ve sermayenin çıkarlarından yana yapılmış bir darbedir.

Atsız diyor ki, "Türkiye'deki bonapartizm, yeniçerilik müessesesi ile bağlantılıdır."

Olur mu hiç?

Kavram Fransız Devrimi'yle ortaya çıkan ortamın, yani burjuvazi ile işçi sınıfının çatışmada pat durumuna geldiği koşulların ürünü...

Deveye sormuşlar "neren eğri" diye, "nerem doğru" diye mırıldanmış...

Şu köşe yazarlığı yaman meslek...

Şeytan bari bizi de yanıltmasın...

Üniformalı hiziplerin savaşı mı, çetelerin savaşı mı?

"Söylemez çetesi" neredeyse unutuluyordu. Şükür ki, bir ikincisi daha ortaya çıktı.

"Kaçakçılık yapan 2 polis ile Hassas Bölgeler Koruma Şube Müdürlüğü'nde görevli bir başkomiserle birlikte 7 polis gözaltına alındı. Şebekeye yardım eden bayan polis açığa alınırken, 2 bekçi ve üç emekli astsubay yakalandı."

24 Temmuz tarihli Yeni Yüzyıl'a göre emniyet cenahından yakayı ele verenler bunlar.

Bir de ordu cenahı var.

"Hava Kuvvetleri'nde görevli bir üsteğmen, iki astsubay ve bir uzman çavuş gözaltına alındı."

Bunlar ne yapmış? Görünüşe göre Güneydoğu denilen bölgeden silah getirip satıyorlarmış...

"Devletimiz ne hale gelmiş de haberimiz yokmuş, vah bize vahlar bize" diyecek değiliz elbette.

Hele ardından "Her kim yakaladıysa bunları ellerine sağlık, devleti pislikten temizlediler" de demeyeceğiz.Ortada temizlik yok... Bir oradan, bir buradan kurbanlar veriliyor... Devletin güvenlik kuvvetleri içinde kıyasıya bir iktidar savaşı sürüyor...

Ağar İçişleri Bakanlığı'nı ele geçirdi, böylece, Yılmaz hükümetinin kendisine ait kadroları temizlediği bir sırada operasyonu durdurdu.Söylemezler'in tutuklanmasını, bu ikinci "Söylemez" çetesinin tutuklanması rastgele izlemedi... Polis orduya sızıyor, hatta orduyla rekabet eden bir kuvvet haline geliyor. Aynı zamanda polis şefleri doğrudan siyasete atılıyor... Bir tarafta Ağar, bir başka tarafta Erkan, daha başka yerlerde Kozakçıoğlu ve büsbütün değişik bir kenarda Menzir, siyaset arenasında kah uzlaşıp, kah kapışıyorlar...

Bu değerlendirme bize ait değil... ANAP'ın önde gelen isimlerinden eski MHP'li Yaşar Okuyan konuşuyor:

"Polisin içinde önemli hizipleşmeler var" diyor Okuyan, Neşe Düzel'e, "A, B, C kişilerin takımları var. Partilerin, bakanların değişmesi fark etmiyor. Bunlar kendi aralarında iktidar mücadelesi yapıyorlar..."

Ve şimdi bu iktidar mücadelesi yapan takımların başlarından birisi olan Ağar, İçişleri Bakanlığı'nda...

O halde, şu son tutuklama, devleti mafyadan arındırma girişimleriyle uzaktan ve yakından ilgisiz bir operasyon... Fraksiyonlar, birbirlerinin tekerine çomak sokuyor. Paçayı kaptıranlar, ayak takımı...

Örneğin bunların aralarında emniyet genel müdürleri yok henüz, henüz aralarında bir albay ve bir general boy göstermedi...Böyleleri de olur mu diyebilirsiniz?

Neden olmasın?

Şu yakayı kaptıran üsteğmen biraz şanslı olsaydı...Yükselseydi... Yüzbaşı, albay filan derken orgeneral olsaydı, ne olurdu?

Söz konusu çete bir orgeneral tarafından yönetilen bir çete olmuş olurdu.

Düş gücünüzü biraz daha işletin ve bu zatın bir de Genelkurmay Başkanı olduğunu tasavvur edin...

Bu tabloyu, yakayı ele vermeden yükselen bir komiserin emniyet müdürü, derken emniyet genel müdürü ve nihayet İçişleri Bakanı olduğunu düşünerek tamamlayın...

Mafyayı yakalarsınız.

Mafyanın devletle bütünleşmiş, sermayeyle organik ilişkiye girmiş, medyayla yapışmış halini anlardınız...

Bir adım daha atalım:

Biz, ne denli eğitilirse eğitilsin, sistemli olarak politik hasımlarını yok eden ve açığa çıkmayan bir katiller çetesi kurmanın mümkün olduğundan kuşku duyarız.Salt memur maaşıyla insanları cinayet çetesi halinde örgütlemek, bunlara masum insanları öldürtmek kolay iş değildir. Açık verirsiniz.

Peki nasıl yaparsınız?

Memuru bir kaçakçılar, eroinciler çetesi olarak örgütlendirirsiniz. Ortalığa salar, akıl almaz vurgunlar vurmalarına göz yumarsınız.Buna karşılık, onlardan zaman zaman şu ya da bu insanı ortadan kaldırma, şurayı ya da burayı kundaklama işleri istersiniz.

Yapacaklardır... Bu aşağılık güruh, kurduğu kârlı tezgah aşkına her şeyi yapacak ve asla konuşmayacaktır.

Neden?

Tezgahı kaybetmekten korktuğu için...

Bir de kendisine cinayet işletenlerin, bir başka çete vasıtasıyla kendilerini de temizleyeceklerini bildikleri için...Yani hem mal ve hem de can güvenlikleri için susacak, ıvır zıvır bir kaçakçılık nedeniyle tutuklansalar, hatta güvenlik kuvvetleri içindeki hiziplerden birinin kurbanı olsalar bile yatıp çıkacak ve tek söz söylemeden tekrar eski tezgahlarının başına dönecek ve yine verilen cinayet görevlerini, tertipleri, provokasyonları ve her türlü melaneti yapmaya devam edeceklerdir...

Devlet içinde çok küçük bir "güvenilir çekirdek kadro" dışında, kontrgerilla denilen yarıresmi terör örgütünün anatomisi sizce böyle olamaz mı?Aşağılık bir güruhla karşı karşıyayız...

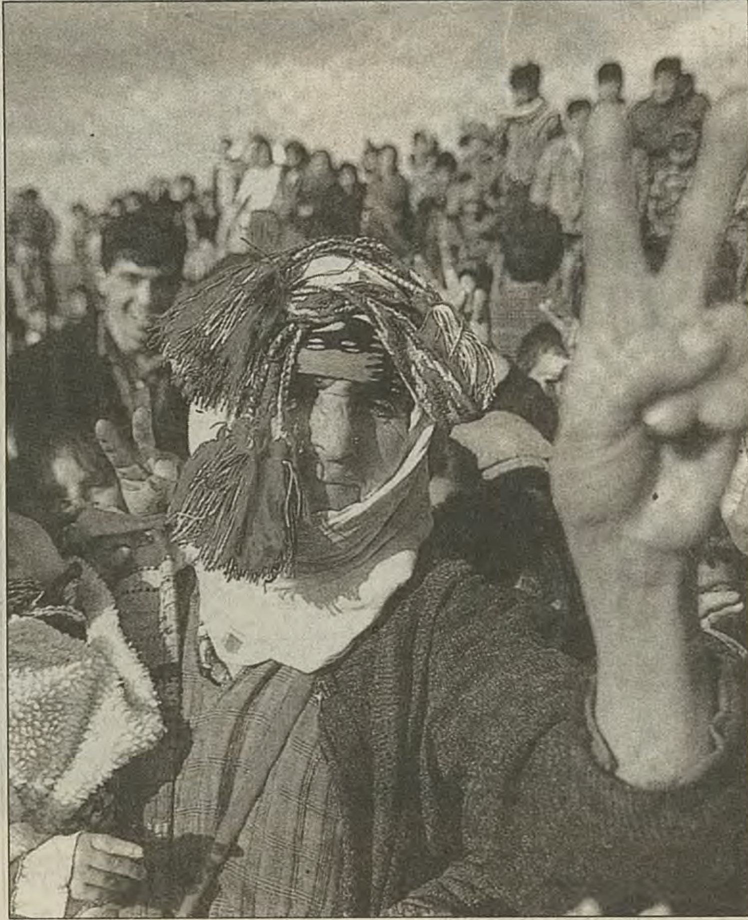
Abonelerin dikkatine!

Abone listelerimizde yaptığımız incelemeye göre 78. sayı itibariyle Almanya'da 40, İsviçre'de 35 ve Avusturya'da 20 okurumuzun aboneliği bitmektedir. Bu okurlarımızı aboneliklerini yenilemeye çağırıyoruz.

6 aylık abone ücreti 100 DM, 1 yıllık ise 200 DM olarak değişmeden sürmektedir. Aboneliklerini yenileyecek okurlarımız aşağıdaki adrese paralarını yatırarak dergimize de telefon veya faksla bilgi vermelidirler:

Muzaffer Tutkan
Türkiye İş Bankası Galatasaray Şubesi
Sıraselviler Cad. Billurcu Sok. No. 3/8
Taksim-İstanbul
Tel: 0212-243 12 69
Fax: 0212-249 99 29

Kuzey Irak'ta Kürt devleti kurulsun mu?

Ölüm oruçları bu satırlar yazılırken, 6 can almıştı... Belediye otobüsü yakmanın yerine kitlesel bir gösteriyle İstanbul Emniyet Müdürü'nün "sakın ha sakın, bir daha karşımıza çıkmayın" tehdidiyle yaratılan "gösteri yasağı"nı çiğneyenler yeni örgütlü ve güçlü eylemlere hazırlanıyorlardı...

Bu arada varoşlarda giderek eller silaha gitmeye başlamıştı...

Bu ortamda, PKK'nin ölüm orucunu kesmediğini ve bütün güçlerini varoşlarda harekete geçirdiğini bir an için düşünelim...

İstanbul büyük bir hızla Beyrut olmaya doğru sürüklenebilirdi.

Şimdi....

Kürt sorununun taşıdığı büyük önemi ve Kürt kökenli kitleleri kışkırtmanın taşıdığı devasa tehlikeleri bir kere daha düşünmenin ve soruna barışçıl, adil ve demokratik bir siyasal çözüm aramanın zamanıdır.

Hala geç kalınmış değildir.

Bu bir...

İkincisi de şu: Kürt sorunu Irak'ta değişen güç dengesi koşullarında epeyden beri yeni bir karakter kazanmıştır. Bu bölgede artık Irak'la ilişkisinin ne olacağı bir yana bırakılırsa, bir Kürt devleti fiilen oluşmaktadır. Ama dünden farklı olarak PKK bu devletin resmi olmayan bir ortağı durumuna hızla yönelmektedir.

Dolayısıyla eğer şimdiki 'fiili devlet' resmen de oluşursa, TC bir Kürt devletiyle sınırdaş olacaktır.

Gelgelelim, PKK'nin bu sınırları tanıması düşünülemez. Dolayısıyla Türkiye kendi Kürt sorununu silahla çözmeye devam ettiği zaman, karşısında "otorite boşluğu" olan bir coğrafi alanı değil, Kürt devletini bulacaktır... O devletle ve onun müttefikleriyle cephe cepheye gelecektir.

Bu, savaş demektir.

Böyle bir savaş ihtimalini bertaraf etmek için de geç kalınmış değildir. Şimdiden Kuzey Irak'taki fiili Kürt devletiyle iyi ilişkiler kurmak ve Kürt sorununa siyasal çözüm getirmek, bu tehlikeli geleceği önleyecektir.

Bir başka mesele daha var...

Bugün var olan Kürt hareketinin genel olarak sol ve laik çizgisi mi Türklerle Kürtler arasındaki ilişkilerin gelişmesine hizmet edecek, yoksa Kürt hareketinin islami köktendinciliğin gündümüne girdiği durum mu herkes için yararlı olacak?

Kürt sorununda tutumsuz kalan tüm solun, laiklerin ve başkalarının üzerinde düşünmesi gereken sorulardan biridir bu.

Kürt sorunu şu sıralar, Çekiç Güç nedeniyle de gündemdedir. Bu sorun RP içinde değişik seslerin yükselmesine neden oluyor. Örneğin RP Diyarbakır milletvekili Haşim Haşimi farklı ses çıkaranlardan birisi... Şöyle diyor:

"Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulmadan istikrarı, barışı sağlamak mümkün değildir."

Bu, şimdiye kadar hiçbir partinin dile getirmediği bir görüştür. TC'nin neredeyse başlıca değişmez politikalarından birisi, Kuzey Irak'ta yıllar boyunca özerk bir yapı için mücadele eden Kürtlerin bir devlet kurmasını önleme politikasıdır.

Kürtlerin desteğini alma siyaseti Körfez savaşıyla ortaya çıkan yeni denge koşullarında krize girmiştir.

Çekiç Güç'ün varlığı Kuzey Irak'ta Kürt devletinin kuruluş olanaklarını her geçen gün geliştirmektedir.

İşte şimdi Refah Partisi, Çekiç Güç'e 'Evet' deme zorunluluğu ile karşı karşıya iken, onun saflarından bu onayı Kuzey Irak'ta Kürt devleti adına destekleyen sesler yükselmiştir.

Haşim Haşimi ve on-onbeş Refahlı Kürt milletvekili, Çekiç Güç'ü Kürtlerin çıkarı adına açıkça savunmaktadırlar.

"Çekiç Güç bugünkü koşullarda o bölgede yaşayan insanlar için tek can güvenliği aracıdır."

Refah'ın Kürt platformunun görüşü böyledir.

Şimdilik şu kısa notu düşelim: Çekiç Güç, Barzani ve Talabani açısından bir Amerikan-Kürt ittifakıdır. ABD bu ittifaktan Ortadoğu'daki egemenliğini, petrol bölgesindeki çıkarlarını sağlamakta, Barzani ve Talabani de, Irak Kürdistanı'ndaki egemenliklerini Saddam'a, Türkiye'ye karşı bu ittifak sayesinde sürdürebilmektedirler...

Bize göre, Çekiç Güç konusunda münferit bir tutum takınılamaz. Buradaki yaklaşım ancak bölgesel çapta sorunu ele almaktır.

Kürtlerin yaşadığı tüm bölgeler her şeyden önce ilgili tüm devletlerin, (Türkiye'nin, İran'ın, Suriye'nin ve Irak'ın) silahlı güçlerinden, bu arada Çekiç Güç'ten arındırılmalıdır...

Bölgenin bu suretle silahsızlandırılması tüm bölgelerdeki Kürtlerin de onayıyla uluslararası garanti altına alınmalıdır.

Bunlar yapılmadığı takdirde, Haşim Haşimi'nin önerisi, Kürt sorununu, bir zamanların Ermeni sorununu çözme modeline (TC sınırları dışında bir Ermenistan kurmak ve böylece içeride Ermeni sorununu yok saymak) benzeyecek, fakat bu defa jenosit imkanı olmadığı için başarısızlığa mahkum olacaktır.

Irak'ta bir Kürt devletinin kurulmasına itiraz edilemez. Buradaki itiraz noktaları şunlardır: Birincisi, yalnızca Kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletiyle Türkiye'deki Kürt sorunu otomatik çözüme kavuşamaz. İkincisi, Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin kurulması için emperyalist Çekiç Güç savunulamaz.

Kürtlerin yaşadığı bölgelerin ilgili devletlerin silahlı güçlerinden arındırılması büyük önem taşımaktadır

'Yaşamak direnmektir' ama...

Şimdi direnmek, "ölüme koşmak..."

"Sağımız, solumuz, önümüz, arkamız ölüm"dü o gün.. Sözcüklerimiz ölümle başlıyor ölümle bitiyordu. Ölüm yaşamaktan daha üstündü şimdi... Bu kent ölü ve kirliydi..

Ayla ÖNDER

"Cezaevindeki tutuklular ölüm orucuna başladı!" "Cezaevi önündeki tutsak yakınlarına saldırı!" Okuduğunuz gazetede bu haber başlıklarına rastlayınca ne düşündünüz? Haberi yazan gazeteci dikkatinizi çekmek için koydu belki de o ünlemi...

Yıllardır okuduğum gazete ve dergileri hatırlamaya çalışıp bu sözlerin beynime kazındığını düşündüm. Belki de bin kez rastlamıştım bu başlıklara.. Sonra da alıştığımı.. Hatta bazen başlığı okuduktan sonra haberi okumadığımı...

Bu ne kadar vahim.. O sözcük de yetersiz.. Dehşet!. Kağıda dökülürken kelimeler öyle aciz ki.. Bütün sözcükler hızla eskiyor..

Ölümlerin ortasında yaşıyoruz aslında..

"Öldü"... "Öldürüldü"... "Vuruldu"... "Çatışmada öldü"... "Gözaltında kaybedildi".. "İşkencede öldü"... "Ölüm orucunda öldü"...

"Ölüm" ne kadar sıradan... Ölüm, ne kadar günlük hayatın içinde.. İzlediğimiz filmlerde de ölüm karşımızda her gece. TV'lerin reality showlarının hammaddesi de ölüm ve intihar... Medya da ölümü satarak geçiniyor! Sanki herkes ölümü sıradanlaştırmanın peşinde... Ne oldu o güzelim şiirlere? "Yaşamak güzel şey be kardeşim" diyen Nazım yaşasaydı, şiirlerine nasıl dökerdi bütün bu olanları?

Yaşamak direnmektir. Ama şimdi ölüme koşmak direnişin adı..

Bu ülkenin cezaevlerindeki devrimciler, sosyalistler ancak ölmeye yatınca gündeme gerebiliyor. Yaşamları bittiğinde, işkencelerde bedenleri soldurulunca haber oluyorlar..

Ve on yıl önce yazılan o şarkı sözü:

Büyü de baban sana... Büyü de büyü..

Baskılar, işkenceler, ölümler, alacak..

Baban sana idamlar alacak..

Bugün "devlet baba" işkenceler, ölümler alıyor bu topraklardaki muhalif insanlarına..

'Ona bu kadar hasretliğim varken...'

Salı günü Bayrampaşa Cezaevi'nin önünde ölüm vardı... Ölüm orucundaki çocuklarının ölümlerini bekleyen anaları, babaları "gözlemek" için gittim.. "Sağım, solum, önüm, arkam ölüm"dü o gün.. Gazeteciler ve tutuklu yakınlarıyla aramızda geçen konuşmalarda sözcüklerimiz ölümle başlıyor ölümle bitiyordu.

Ölüm yaşamaktan daha üstün şimdi... Bu kent ölü ve kirli..

Diğer cezaevlerinin önlerinde yaşananlar, bakışlar, bekleyişler de aynı belki. Bu yazı yazılırken kimbilir kaç çığlık daha yükseldi cezaevlerinin önünde.. Onlara parmaklıkların arkasından dokunan sevgililer, anneler, babalar, eşler onları doyasıya kucaklayamadan ölüme göndermenin acısını yaşıyorlar. Bundan daha derin bir acı olabilir mi?..

Firdevs Ana, Fatma Ana, Oya Ana çocukları içeride erirken dışarıda mum gibi azaldılar.. Bir yara gibi sızladı bedenleri. Firdevs Ana televizyonun başından ayrılmadı. Ölenlerin ismi okunurken elini ağzına koyup bekledi soğuyan bedeniyle.. Gece, köyü rüyasına girdi. Ölüm orucundaki oğluyla ekin biçtiler sıcak güneşin altında.. Evet. Firdevs Ana Ümraniye Cezaevi'ndeki oğlunu anlatırken şunu gizlemiyordu; "Ona bu kadar hasretliğim varken, ölürse oralarda ne yaparım!"

Ümraniye, Buca, Eskişehir, Sakarya, Ankara, Konya, İskenderun'da da ölüm yola çıktı.. "Hoş geldin" diyeceklerdi ölüme tutuklular.

Cezaevlerindeki siyasi tutukluların hazırladığı ölüm orucu ilanlarındaki sözler... Ölüm orucunda yaşamını yitiren Aygün, Berdan ve İlginç'in fotoğrafları.. İlanları okuyunca kanım çekiliyor. "Ölüme gidiyoruz, ölümsüzleşmek için.."

"Ölüm hoş geldi, sefa geldi"

'Keşke çarşaf alsaydık yanımıza'

Bayrampaşa Cezaevi önündeki bekleyişte yeni gelen aileler, "Ölü var mı?" diye soruyor. Herkes sevdiğinin adını duymaktan ürküyor, gelen "komada" haberlerinde..

Cezaevi önünde büfeler... Kastamonu kır pidecisi, Kosova köftecisi... Nefis yaprak döner.. İçeriden kokular geliyor. Midem bulanıyor bu kokulardan..

Bayrampaşa Cezaevi'nin önüne gittiğim o gün, 23 Temmuz Salı, görüş günü.. Belki de "son kez" görmeye geldiler çocuklarını, kardeşlerini. Ama alınmıyorlar içeri..

Bir baba karşımıza çıkıyor. "Ben bir tutuklu babasıyım. Görüşe geldim. Sokmuyorlarmış bugün.. Çocuğum ölüyor dedim. Hayalarıma vurdular tekmelerle."

Onlar içeride ölüyor, anneler, babalar dışarıda...

Ta İzmir'den gelen bir anne hıçkırıklarla geri dönüyor.

Bir genç kız saat 08.00'den beri bekliyor. 65 gündür açlık grevinde halasının oğlu. Bir hafta önce de görüşe gelmiş.. "Gözleri artık görmüyor. Bizi tanımıyor" diyor. Aradan bir hafta geçti. "Ya şimdi nasıl?" diye sormak istemiyorum.

Yanıtlar hep aynı çünkü; "Sıvı alamıyor. Bazı organları işlemiyor. Gözleri görmüyor.."

Bayrampaşa Cezaevi'nin önünde uzanan İsmet Paşa Caddesi'nde üniformalılar.

Hanım Töre, oğlu Şükrü'yü göremiyor. Şükrü de ölüm orucunda..

"Görüş yok dediler. Çocuğumu göstermediler. Bir pislik var bu işin içinde ama.. Ölü var herhalde".

İçeri girebilmek için bir kuş olmak ya da görünmez olmak istiyor belki analar.. Adli tutukluların analarına kızıyorlar.

"Çarşaflı kadınlar rahatça geçip görüşe gidiyor ama."

"Keşke çarşaf alsaydık yanımıza." Oğullarına ulaşmak için düş kuruyor analar.

Hücre hücre ölüme koşuyorlar

Bir gazeteci anlatıyor cezaevinde ölümü.. "Kurşun sıksan üç dakikada canın çıkar. İpe çekilsen 5 dakikada... Ama şimdi insanlar 65 gündür ölüyor... Dakikalarca, saatlerce, günlerce.. Hücre hücre ölüme koşuyorlar!"

Gözümüz bir yandan cezaevi kapısında. Haber bekliyoruz. Aslında beklediğimiz tek haber var; ölüm!

Avukat Kemal Yılmaz geliyor. Can çekişen bedenlere sadece avukatlar tanık oluyor bugün..

İçerideki tutukluların fiziki durumlarını bir kez de o anlatıyor.

Peki İstanbul dışındaki cezaevlerinde ölüm orucu direnişlerine katılanların durumları nasıl?

Bir hafta önce Çanakkale ve Ankara cezaevlerindeki müvekkilleri ile görüşmüş.

"Yataklarında dönemiyorlar. Arkadaşları tuvalet ihtiyaçlarında yardımcı oluyor. Sıvıyı çay kaşığıyla veriyorlar. Ama yutamıyorlar. Ben geçen hafta Çanakkale Özel Tip Cezaevi'nde Okan Ünsal'la görüştüm. Açlık grevinin 56. günündeydi. 27 yaşında Okan. Onu görüş yerine sedyeyle getirdiler. Şezlonga benzer bir sedyeydi. O sedyeyi biraz yukarı kaldırınca ölüm hıçkırıklarına

Yetmiş yaşındaki Elif Atmaca ölüm orucundaki torunu Ahmet Turan için Galatasaray'da y dı Polisin yüzüne senin evladın yokmu diye haykırdı.

Evlatlarımız ölüyor, anlamıyor musunuz?

"Sen evlat acısı nedir bilir misin? Altı tane oğlum vardı, şimdi nerede onlar biliyor musun? Yoklar onlar, yoklar, yoklar...

Yetmiş yaşındayım, sen evlat sahibi değil misin? Evlatlarımız ölüyor, anlamıyor musunuz? Onları öldürtmeyin. Ver tabancanı kendimi öldüreyim, ya da sen vur beni ölüp, rahatlayayım. Analarının üstüne itleri salıyorsunuz, sizin yavrularınız olsa, bu acıya dayanabilir misiniz?...

Beni de götürün.. Beni de götürün. Ekin biçtim de büyüttüm onları ben. Getirdim İstanbul'a çocuklarımı, aldılar elimden."

tutuluyordu. Gözlerinin nuru bitmişti."

Okan Uysal'ın babası polis memuruymuş. Diğer kardeşi de DHKP-C davasından Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde. O da ölüm orucunda.

İki oğlu ölüme yatan anne ise Çanakkale ÖDP'de açlık grevinde..

'Beni çınar ağacının altına gömün!'

Bir kadın tutukludan söz ediyor Yılmaz. Adı Yıldız. 30 yaşında. "Yıldız Duman'la Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde görüştüm. Dört kez mide kanaması geçirmiş. Tam 15 kilo kaybetmiş. Onu da sedyeyle avukat görüş yerine getirdiler. Suyu arkadaşları çay kaşığı ile veriyordu. 'Bu işin sonunda ölüm var dedim. Sen buna hazır mısın?' O da diğerleri gibi bilerek ölüme gidiyor."

Avukat ona son sözlerinin ne olduğunu sormuş.. Samsunlu imiş Yıldız. Samsun'un Tekkeköyü'nden. Yıldız'ın son sözleri; "Beni Tekkeköy'deki çınar ağacının altına gömün!"

Devam ediyor Yılmaz..

"Cemal Çakmak TKP/ML davasından içeride. 32 yaşında.. Erzincanlı. Onu görüş yerine tekerlekli sandalye ile getirdiler. Açlık grevinin 56. günündeydi. Tek gözünü bir çatışmada kaybetmişti. Bir bacağında da kas erimesi vardı. O da ölüm orucunda."

Biz dışarıdakiler.. Sapasağlam olan bizler ne yapıyoruz bu direnişçilerin taleplerini devlete kabul ettirmek için?

Artık avukata diğerlerini sormaya utanıyorum. Gidiyor..

Hanım Töre isyan ediyor içeri giremediği için.. Söylenip duruyor.

Bir iş var bu işin içinde.. Ölüm var mutlaka..

Sezgilerinde yanılmıyor. Cezaevinin o soğuk demir kapısı açılıyor. Üç avukat çıkıyor dışarı.. Yüzlerinden okumaya çalışıyoruz. Yanımıza geliyorlar. Avukat Ahmet Düzgün Yüksel bilgi veriyor:

"Bir kişi daha öldü. Altan Berdan Kerimgiller.. 34 gündür açlık grevindeydi. 34. günde ölüm orucuna dönüştürmüştü.. 65 gündür sürdürüyordu ölüm orucunu.." Gazeteciler telefona koşuyor. Telsizler açılıyor.

"Alooo... Bir kişi daha ölmüş. Adı....."

Avukat Yüksel, "İlginç Özkeskin de 65 gündür ölüm orucunda. Onun da durumu çok ağır" diyor.. Ölümü bekleniyor.

Ve ertesi gün beklenen oluyor. İlginç de yaşama veda ediyor 24 Temmuz'da..

Adli tutuklu yakınındaki cep telefonu

olan genç kız Berdan'ın ölümünü öğrenince sarsılıyor. Ama bunu gizlemek için oldukça çaba gösteriyor.

Avukatlar bize Berdan Kerimgiller'in son sözlerini yazdırıyor. Ne var ki yarım kalıyor. Bir polis şefi elinde telsizle arkamızda beliriyor. Avukat,

"Ölüm hakkında bilgi veriyoruz" diyor.. Ama mümkün değil. Zorla uzaklaştırılıyoruz cezaevi kapısının önünden. Ara sokağa giriyoruz. Son sözler yarım kalıyor. Herkes birbirine "Neymiş.. Son sözleri neymiş" diye soruyor.

Tekrar cezaevi kapısına geliyoruz. Bir sessizlik çöküyor hepimize.. Yanımda oturan kız bana başka bir ölümden söz ediyor. Kızkardeşi Niksar'da bir çatışmada öldürülmüş.. Ölüm haberini gazeteden öğrenmiş. "Beni vuruldu-ğum yere gömün diye vasiyeti vardı.

Ama olmadı..." diyor.

Yine kapının önüne yaklaştırılmayan bir anne, baba.. Hüseyin ve Oya Başaran.. İkisi de perişan..

Ağır makyajlı, sarışın, file bir bluz giymiş bir kadın geliyor. O da engelleniyor. Elinde giysiler ve yiyeceklerin bulunduğu bir torba var. O da beklemeye koyuluyor.

Sonra tesadüf yanımıza oturuyor. Cep telefonu çalıyor.

- Alooo.. Giremiyorum.

- Ha biri mi öldü. Siyasi mi.. Siyasi ha.

- Ölen genç mi?

- Ben girerim içeri canım.. Yüzbaşıyı bekliyorum.

Kazan, nasıl anlatıyordu "içerisini".. Tutuklular lüks şartlarda yaşıyorlarmış. Dolaplar yiyecek doluymuş.. Cep telefonları varmış.. Demek ki bu cep telefonuna sahip olanlar "siyasi" olmayanlarmış..

'Feda kuşağı!'

Orada daha fazla kalmaya dayanamayıp dönüyorum dergiye.. Akşam haberlerini bekliyoruz hep birlikte.. Hatırlıyorum bugün Kerimgiller'in yüzünü.

Üç gün önce Star TV'de yasaklanan haberdeki görüntülerde vardı. O kusan genç. Gözlerine çoktan konmuş ölüm.. Demir kapıların ardına sızan bir kamera tanıklık ediyor yarısı yaşayan bir bedene.. Berdan'ın can çekişmesini naklen(!) izleyecektik. Ama yasaklandı o gün. Ölümler artık naklen veriliyor bu ülkede...

ölümleri alt alta toplamayalım artık. Soğuyor için..

Birileri direniş olarak ölmeyi seçiyor. Ve ölümsüzleşiyor. Gazete ilanlarında "ölüm orucu savaşçısı" diye geçiyorlar.

Bütün dergilerde satır satır onlar var. Ölüme koşanlarla son röportajlar. TKP/ML tutuklusu ile cezaevinde bir söyleşi yapılmış. Seyit adlı tutuklu diyor ki; "Bizlerin bir feda kuşağı olduğunun bilincindeyim."

Feda kuşağı! Fedai mangaları!

Ölümlere alıştığımız, gözaltı ve tutuklulukla içiçe yaşadığımız bir zaman diliminde kavramlar zamana uyarlanıyor. Ve muhalif olanların, devleti eleştirenlerin düşman ilan edildiği şu zaman diliminde,

kendilerine "Feda kuşağı" diyen gençler..

Ve bütün bu olan-bitenlerin karşısında ne kadar suskun insanlar..

Bu karanlığa karşı katillere, cellatlara "ölüm" adlı direnişle yanıt veren "Feda kuşağı!".

Berdan ve İlginç'in mektupları

Bizler suskun kaldıkça ortağı oluyoruz cinayetlerin. Ezik ve suçlu hissediyorum kendimi ölüm haberleri geldikçe. Dergiye cezaevinden gelen mektuplara uzaklığımı düşünüyorum.

Dergiye gelen fakslar panoya asılır. 15 gün önce de Bayrampaşa Cezaevi'nden bir mektup gelmişti. Açlık grevcilerden gelen mektupta 20 Mayıs tarihinden itibaren sürdürdükleri açlık grevini, 3 Temmuz'da ölüm orucuna dönüştürdüklerini anlatıyorlardı. Mektubun altında ölüm orucuna başlayan tutuklularına adları yazıyordu. Bu 20 ismi de okumamıştım o zaman. Mektuba da sadece bir "göz atmıştım".

Cezaevlerinden ölüm haberleri gelmeye başlayınca panodaki mektuba tekrar baktım. Bu kez okudum.

Berdan ve İlginç'in de imzaları vardı mektupta.. Son mektuplarıydı bu. Neden "ölüm"den sonra aklıma gelmişti o mektubu okumak?

Bu vurdumduymazlığım, vurdumduymazlığımız.. Bizim insanlığımızdan birer parça alıp götürüyor.

Ölüm oruçları, bu yazıyı yazdığım sırada 67. gününde... Ve gittikçe çoğalıyorlar. İki gün önce (23 Temmuz) 50 kişinin daha ölüme yattığını duyduk...

'Yavrularımızı kurtarmaya geldik...'

Ve dışarıdaki sessizlik ölümler üçe çıkınca bitti. ÖDP, EP, HADEP, SİP, İHD ve çok sayıda demokratik kitle örgütü, meslek odaları ve sendikalar 25 Temmuz Perşembe günü sokağa çıktı nihayet..

Bir ana "insan olan insanlara" seslendi elinde megafonla. "Biz anayık. Yavrularımızı kurtarmaya geldik.. Yavrularımız ölüyor. Biz anayık. 68 gündür onlara bir yudum su veremiyok!"

Sultanahmet Adliyesi önündeki sloganlar öfke doluydu.. Kazan lanetleniyordu. Ve ölenler adına saygı duruşu..

Binlerce kişinin katıldığı bu eylemin yankısı içeri hemen ulaştı. Sırada ölüm bekleyen çok insan vardı.. Son kez de olsa şöyle düşündüler belki. "İçerideki sesi dışarıya ulaştırdık!"

Ancak utancımız devam ediyor hala.. Hala Adalet Bakanı'ndan ses yok.. Ölüme doğru süren koşuda mesafe gittikçe azalıyor.

Bu utancı artık kimse gizleyemiyor.

İskenderun Devlet Hastanesi'nde görevli dahiliye uzmanı Dr. Nurettin Işık şöyle demiş; "İskenderun Cezaevi'nde ölüm orucuna katılan tutuklulardan İlhan Karatepe, Bayram Sarıtaş, Turaç Solak ve Yunus Aydemir'i muayene ettim. Ölüm orucunu bıraksalar dahi yaşamaları imkansız!"

Sultanahmet Adliyesi önüne toplanan o binlerce insan da yetersiz. Toplum avazı çıktığı kadar bağırmalı "adalet"ten söz edenlere..

Yeteer.. Yeter.. Yeter.. Duyun tutukluların sesini. Taleplerini kabul edin!

İlhan Karatepe'nin vücudunun üçte biri işlevini yitirmiş. Karaciğeri iyice küçülmüş... Şuuru kaybolmuş.. Yunus Aydemir'in bedeninin sağ tarafı felç olmuş.

Dışarıdaki muhalifler, sosyalistler çırpınıyor. Yeni eylem planları, imza kampanyaları.. Fakslar.. Dışarıda yüzlerce mekanda destek için başlayan açlık grevleri...

Yine devlet kör ve sağır.. "Asmayalım da besleyim mi" diyen bir anlayışın uzantısı bir hükümet. Ölümleri bekliyorlar. Ölümler çoğaldıkça rahatlıyorlar. Koltuklarına yayılıyorlar..

Tabeplerin kabul edilmesi için İHD, ÇHD ve birçok muhalif parti devrede.. Randevular, görüşmeler, suç duyuruları..

Yanıt "Teröristlerle pazarlık olmaz." Hangi talepler için inatlaşıyor bu Adalet Bakanı; "Eskişehir tabutluğu kapatılsın. Tüm tutuklu ve hükümlülere insanca yaşama koşulları sağlansın.

Tutuklu ve hükümlülerin savunma ve tedavi hakkı hiçbir koşulda kısıtlanmasın."

"Geri adım atmıyorlar" sözde. Gittikçe çamurun içine giriyorlar..

'Ölüm peşimizde çaresiz kalacak!'

Ölürken kart gönderiyorlar cezaevinden.. SÖZ'e gelen kartlar bu tebriği değil.. Elle yapılmış, ancak bir baskı makinasından çıkmışcasına özenle hazırlanmış; "Ölüm orucu kartları"ndan birini gördüğümde tüylerim diken diken..

Biz burada onlar için hiçbir şey yapamıyorken...

Kartta "Bedenlerimizi ölüme yatırarak barikatlar kurduk.. Biz ölüme koşmuyoruz. Ölüm peşimizde çaresiz kalacak" diyordu "ölüm orucu savaşçıları."

Bir başka kartta şiir var.

"Hayır ölümü bekleyen yok. İnsan dalgaları halinde yürüyoruz üstüne ölümün."

"Hücre hücre eriyen bedenler.." Bir deyim daha aktı ölümü çağrıştıran sözcüklere.

Yine elle desenler yapılmış bir başka kartın arkasında bize sesleniyorlar içeriden; "Sahip çıkın, güç verin!"

"Ölmeyin" diye bağırıyoruz sadece.. Duyan yok..

Bu feryat başka yerlerde de yükseliyor. Devletin kulakları sağır...

ÖDP Hatay İl Başkanı Bülent Akbay da bu çığlığı yükseltenler arasında. Akbay "utanıyorum" diyor açıkça.. Bize çektiği faksı okuyorum. "İskenderun Cezaevi'nde Bayram Sarıtay ve İlhan Karatepe adlı hükümlüler komada. Büyük bir olasılıkla bu satırlar yayınlandığında yaşama veda etmiş olacaklar!" Akbay, insan olarak sorumluluğunu duyduğu bu ölümler için diyor ki; "Yüreğimizin yaşadığı utancı satırlara dökmek imkansız.."

Karardı her şey. Eylem biçimleri de bu karanlıktan esinleniyor.

ÖDP karar almış. "Parti binaları önüne masa çıkarılacak ve siyah giysilerle insanlar burada nöbet bekleyecek!"

Ve bir ölüm haberi daha.. (24 Temmuz, Çarşamba)

Gelen faksta, "Bayrampaşa Cezaevi'nde ölüm orucuna yatan tutsaklardan İlginç Özkeskin sabah erken saatlerde yaşamını yitirdi" sözleri yer alıyor.

İki hafta önceki sayımızda Vehbi "Kazan ölü yıkayıcısı" başlıklı bir yazı yazmıştı. Vehbi, Adalet Bakanı Kazan için "İmam rolünü uygun buldu kendine" diyordu yazıda.. Nitekim imam Kazan'ın musalla taşına üç ölü düştü bugün..

Tam bu satırları yazarken Hacer geliyor. "İHD'den geliyorum üç kişi daha ölmüş" diyor. Yazının başına dönüp "3"ü sileceğim biraz sonra. Bütün "3"leri değiştireceğim "6" yazacağım. "Üç ölü daha" diye yazıp bir çentik daha atacağız yazıya..

Onlar ölürken biz azalıyoruz dışarıda. Ölmeyin ne olur. Yeter artık diye bağırmak fayda verir mi?.. Belki bir "korkak" olur bunu isteyen.. Ama ölmeyin.. Ölmeyin yeter artık..

Ve haber geliyor..

İşte bugün ölenler; sadece inançlarını bildiğimiz üç ölü daha.. Çocukluğu, yaşamı, acıları, sevdaları, çocukluğu... Bütün bunları bilemediğimiz, ama ölüm başkaldırışıyla saygı duyduğumuz üç insan daha..

Hüseyin Demircioğlu. Bingöllü. 1957 doğumlu. MLKP davası tutuklusu. Ankara Kapalı Cezaevi'nde ölüm orucunun 67. gününde sabah öldü.

Ali Ayata.. Tunceli. 1965 doğumlu. TKP /ML davası tutuklusu. Bursa Cezaevi'nde ölüm orucunun 67. gününde öldü..

Müjdat Yanat. İzmir doğumlu. DHKP-C davası tutuklusu. Aydın. Cezaevi'nde ölüm orucunun 67. gü-

Herkes RP'nin 'takıyye' yaptığından söz ediyor ama...

RP'nin takıyyesi kime karşı? Devlete mi, ahaliye mi?

Vehbi ERSAN

RP'nin ortaya çıktığı 69'larda toplumsal dayanaklarıyla bugünkü dayanakları arasında ciddi bir değişim görülüyor. Anadolu'nun geleneksel hayat tarzını sürdüren eşraf ve tüccarların yerini bugün modern kapitalist ilişkiler içinde bulunan, uluslararası sermayeyle ilişki içinde bir burjuva sınıf almıştır. Tarikatlarla ilişkileri de yeni biçime bürünen RP, bugün artık tekelci sermayenin çıkarlarını en iyi savunduğunu söyleyen bir parti durumundadır.

Kuruluşundan bu yana düzen içinde olan, ama bugün düzenle daha çok bütünleşen RP için İslami söylem ve vaadler, hareketе ideolojik form vermeyi amaçlayan yapıştırıcıdan ibarettir. Kitleler açısından ise bunun anlamı büyük bir aldatma ve demagojiden öte değildir. Bu yüzden RP, devlet politikalarına kolaylıkla uyum sağlayabiliyor. Bu yeteneği, pragmatizmi ve ilkesizliğiyle RP, toplumsal muhalefet açısından diğer partilerden daha tehlikelidir. RP'nin iktidarda ne yapıp yapmayacağını tayin edecek olan RP'nin kendisi değil, devletin ona biçeceği rol olacak.

Kürt sorunu, devletin RP'ye yükleyeceği misyon ile hükümetteki RP'nin izleyeceği yol için özel bir öneme sahip. RP'nin Kürt sorunu karşısında bugüne kadar takındığı tutum, bundan sonraki yapacaklarının ipuçlarını fazlasıyla veriyor.

'İkiyüzlü' ve 'sinsi'

RP'nin Kürt sorunu hakkında en az konuşan parti olduğu söylenebilir. Böyle bir sorun yokmuş gibi hareket eden RP için, HADEP'liler, "iki yüzlü", "sinsi" tanımını kullanıyor. Bosna-Hersek, Çeçenya için büyük kampanyalar sürdüren RP'nin, burnunun dibindeki Kürtler hakkında hiçbir şey söylememesinin başka bir izahı yok. Kendi kitlesi açısından ise bu, daha çok bir "taktik" gibi algılanıyor. Oysa devlet politikaları ile RP arasındaki en ciddi uyum Kürt sorununda yaşanıyor. Hem RP, hem de devlet tarafından mümkün olduğunca gözden ırak tutulmaya çalışılan bu durum, Kürt illerinde bütün çıplaklığıyla görülebiliyor. PKK'yle silahlı mücadele içindeki devlet, dini inançlarına bağlı olan Kürtlere, batıdaki laik söylemini bir yana bırakarak, din esaslı propaganda yürütüyor. "Allah için cihada" çağırıyor, Kur'an ve hadislerden örnekler vererek, ayrılıkçılığın ve milliyetçiliğin "İslam"la bağdaşmadığını söylüyor. Bütün bunlar özellikle 80'li yılların ikinci yarısında belirlenen "strateji"ye dayanıyor: Bu stratejinin özünü PKK'yle mücadelede İslam'ın "birleştirici" ve "bütünleştirici" rolünden yararlanmak oluşturuyor.

Devlet, bu stratejinin bir parçası olarak, RP'nin Kürt illerinde gelişmesini destekliyor. Birçok RP'li veya bu partinin yakınında yer almış İslamcı aydın, RP'yi "Güneydoğu'da MIT'in desteklediği"ni, "kontrgerillayla işbirliği" içinde bulunduğunu belirtti. Ancak RP bölgede, kontrgerilla kontrolü altına giren Hizbullah gibi PKK'yle mücadeleye girişmedi. Daha dolaylı bir yol izledi. Hatta burada yerel örgütlerin inisiyatifinde yürüyen parti çalışmasının, savaşın son bulması, olağanüstü halin kaldırılması, Kürtlerin haklarının verilmesi doğrultusunda sürdürülmesine ses çıkarmadı. Bazı il ve ilçelerde RP bayraklarına Kürtlerin sarı-kırmızı-yeşil renklerini işledi. DEP milletvekillerini, Kürtlerin bu sembolik renklerinden oluşan kurdelalar taktıkları için yaka-paça meclisten alıp tutuklayan devletin buna gözyumması dikkate değerdi. DSP lideri Bülent Ecevit bu konuyu gündeme getirmesine karşın yine de RP'ye karşı kullanılmadı.

RP'de her şeyi belirleyen Erbakan ve yakın çevresi, partinin gerçek çekirdeği, Kürt sorununda ikili bir tutum izledi: Devlet politikalarıyla asla çelişkiye düşmemek ve buna paralel olarak, İslami kesimde ve özellikle de Kürt illerindeki RP'lilerde görülen devlete muhalif eğilimlere göz yummak. Erbakan, çok az konuştuğu Kürt sorununda hem devleti, hem de kendi tabanında devlete karşı çıkan kesimleri hoşnut edecek demeçler verdi. Ama Erbakan, bu konuda "takiyye"yi devlete değil, tabanına yapmayı yeğliyor.

RP'nin Kürt sorunundaki devletçi tutumu 2 Mart 1994'te, meclisten atılan DEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasında açıkça görüldü. RP'liler, DEP'lilere yapılanlara karşı kıllarını kıpırdatmadıkları gibi, dokunulmazlıklarının kaldırılması lehine oy verdiler. Bu tarihden önce 1991 seçimlerinde MÇP'yle yapılan ittifak, aynı şekilde Kürt illerindeki RP'lilerin tepkilerine ve istifalarına rağmen gerçekleştirildi. İttifak, RP'nin, pragmatizmini ve parti açısından oy deposu olarak nitelenen Kürt illerindeki örgütlerini gerekirse kolaylıkla hiçe sayabileceğini gösterdi.

Hükümetteki RP'nin işlevi

Düzen partilerinin iflas ettiği Kürt illerinde, PKK'yle mücadeleyi başat görev kabul eden devlet için özel bir önem taşıdığı kkolaylıkla gözlemlenebiliyor. Devletle çatışmayı düşünmeyen tersine onunla uyumlu bir şekilde hareket etmeyi düşünen RP'nin, hükümetteki en önemli işlevlerinden birinin Kürt sorunuyla ilgili olduğu söylenebilir. Bu işlevin ne olacağı henüz açıklığa kavuşmamış olmakla birlikte, RP'nin bunu belirleme gücü olmadığını saptamak gerekiyor.

Devlet, PKK'yle mücadelede İslamın 'birleştirici' ve 'bütünleştirci' rolünden yararlanıyor. Bu politikanın bir parçası olarak da Kürt illerinde RP'nin gelişmesini destekliyor.

... açısından hükümetteki RP'nin Kürt sorununda yapacağı çok şey bulunuyor. Ve bunun başlıcasını PKK ve Kürt sorunu nedeniyle Suriye, İran ve Irak'la bozulan ilişkilerin tamir edilmesi oluşturuyor. RP'nin hükümet olmasıyla bu ülkelerin başkentlerinde esen olumlu hava, devletin, daha önce bu ülkelerle PKK'ye karşı yapmak istediği anlaşmalar için zemin hazırlıyor. Devletin temel politikaları değişmediği taktirde uzun vadeli olarak kurulması zor olan bu ilişkilerin, en azından kısa erimli sağlayacağı yararlar bile önemli görülebilir. Kürt sorununda tıkanmış bulunan devlet, sınır komşuları olan bu Arap devletleriyle kısa erimli de olsa, RP eliyle sağlanacak olumlu havanın, PKK'yle mücadelede kendisine nefes aldıracağını düşünebilir.

'Batı' ile ilişkiler

RP'nin diğer düzen partilerine yönelik en iddialı eleştirisi onların "Batı taklitçisi" olduklarıdır. RP'ye göre, "taklitçi partiler"in bu tutumu nedeniyle Türkiye, Batılı devletlerin "müstemlekesi" haline gelmiştir. 'Milli Görüş', 'Milli Sanayi' gibi söylemlerle bu eleştiri birleştirildiğinde RP'nin anti-kapitalist, anti-emperyalist bir kimliği savunduğu sonucuna varılabilir. Zaten RP'nin İslami tabana ve geniş halk kitlelerine vermek istediği izlenim de budur. Öte yandan görünüşteki bu anti-emperyalizmde "Yahudi düşmanlığı" özel bir yer tutuyor ve çoğunlukla buna indirgeniyor..

RP, Batı'nın BM, NATO, AET, IMF, Dünya Bankası gibi kurumlarına karşılık, İslam ülkelerinin BM'sinin, NATO'sunun, AET'sinin vb. kurulmasından yana. İslami Birliği'ni savunan RP için, önemli olan bu ütopyanın gerçekleşmesinden ziyade 'Batı'yla ilişki içindeki "İslami sermaye"nin alanını ve etkisini genişletmektir.

RP, temsil ettiği sermayenin çıkarlarına bağlı olarak, İslam ülkeleri ve İslami hareketlerle yoğun ilişkiler içinde bulunuyor. Bunların başlıcalarını 'Müslüman Kardeşler' adıyla bilinen İhvan ile 1953 yılında kurulan ünlü Arap-Amerikan Petrol Şirketi-ARAMCO tarafından finanse edilen kısaltılmış adıyla RABITA oluşturuyor. Arap ülkeleriyle ilişkiler içinde ise Suudi Arabistan özel bir yer tutuyor. Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde İhvan ve Rabıta, Türkiye'de yerleşik ilişkiler kurdu.

Arap sermayesinin Türkiye'ye girmesinin teşvik edilmesinin yanı sıra İslami örgütlerin barınması, rahat çalışmalar yapabilmesi için imkanlar sunuldu.Bütün bu çalışmalar, 'Batı'nın, özellikle de ABD'nin "ılımlı İslam" politikalarıyla birleştirildiğinde yerli yerine

lerde İslami hareketin gelişmesine karşı çıkmıyor, tersine onunla yoğun temaslar içinde bulunuyor. ABD'nin "ılımlı İslam" politikalarının merkezinde "Suudi Arabistan"ın oturduğu herkesçe biliniyor.

Arap dünyasına 'model'..

ABD'nin ünlü Ortadoğu uzmanı CIA ajanı Graham Fuller'in 26 Şubat 1990 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan söyleşisinde, ABD politikaları açıkça kendisini gösteriyor. Fuller, Kemalizmin kimi ilkelerinin geçmişte doğru olmakla birlikte bugün için artık gözden geçirilmesi ve "İslamın Türkiye'nin kültürel ve entelektüel mirasının önemli bir parçası olduğunun, bastırılması gerekmediğinin kabul edilmesi gerektiğini" belirtiyor. Fuller şöyle devam ediyor: "Türkiye geçmişte Ortadoğu için bir modeldi bugün de olmaya devam ediyor. Hele demokrasi ile İslamı bir arada yaşatabileceği modern bir formül bulunsa, İran ve Arap dünyasına olağanüstü büyük bir entelektüel öncülük yapmış olacak. İslam dünyası için geleceğin modeli olacak."

ABD'nin "ılımlı İslam" politikasının Türkiye temsilcisi ise RP. Oyları arttıkça ve hükümete yakınlaştıkça "Batı'ya yönelik eleştirileri"ni giderek bir kenara koyan RP liderinin söyledikleri çok net; "ABD ve Batılı ülkelerle ticari münasebetler azalmayacak, hatta büsbütün artarak büyük boyutlara ulaşacaktır."

Son aylarda ise bu, çok daha kararlık la ifade edildi. ABD ve Avrupalılar'la RP arasında bir çelişki ve çatışmadan ziyade uyum ve paralellik önem taşımaktadır ve incelemeye değer olan da budur. Türkiye, Ortadoğu, Orta Asya ile ilişkilerde "köprü" olduğu kadar, "ılımlı İslamın" Türkiye'deki sacayağını oluşturan RP'nin köprü özelliği de o ölçüde önem taşımaktadır.

Esnek islami kimlik

RP'nin örgütlenme ve çalışma tarzı diğer düzen partilerinden köklü olarak ayrılıyor. Partinin hedefleri açısından kolaylıkla vazgeçilebilen İslamiyet'in ideolojik bir doktrin niteliği özellikle örgütlenmesinde ve kitle çalışmasında kendisini gösteriyor. Ama bu, İslamın dogmatik ve sekter bir yorumunun sürdüğü anlamına gelmiyor; tersine İslamiyet'ten, bütün yorumları ve akımları kapsayacak biçimde, genel ve esnek bir ideolojik yapıştırıcı olarak yararlanılıyor.

RP'liliği genel ve muğlak bir İslamiyet'e bağlılıkla yine aynı ölçüde muğlak olan 'Milli Görüş' ve 'Adil Düzen' gibi politik kavramlar niteliyor. Bu muğlaklık RP'lilere ve RP yönetimine istediği zaman istediği manevrayı yapma yeteneği verirken, bir RP'linin diğer partilerden köklü bir şekilde ayrılmasını da sağlıyor. Ama RP'linin genel görüntüsü değişmiyor: RP'li mevcut adaletsizliklere, haksızlıklara İslami temelde köklü değişiklikler isteyen kişi anlamına geliyor. Bu adaletsizliklerin, haksızlıkların ne olduğu, hangi İslami esaslara göre ne gibi köklü değişiklikler getirilmesi gerektiği ise, her RP'liye göre değişebiliyor. Burada önemli olan RP'liliğin manevi idealler uğruna sürdürülen gönüllü bir çalışma haline gelebilmesidir. RP'de varolan üyelik kimliği, MHP-BBP gibi partiler bir yana bırakılırsa, düzenin geleneksel partilerinin hiçbirinde bulunmuyor. Kaldı ki RP, İslam gibi çok daha esnek ve yaygın bir ideolojik yapıştırıcıya sahip olmasıyla MHP-BBP'den daha avantajlı durumda bulunuyor.

Katı merkeziyetçilik

Esnek İslami kimlik ve daha geniş kesimlere açılma politikası, doğrudan İslami hedeflerle ilgilenmeyen kitlelere mesaj iletme imkanları yaratmıştır. Ezilen kesimlerin sorunlarına, İslami eleştiriden ziyade solun argümanlarından da yararlanarak sahiplenmesi de kitle çalışmasında daha geniş kesimlere ulaşma şansını yakalamasını sağlamıştır. Parti merkezinden özellikle son yıllarda oluşturulan bu politika, dini problemlerin değil de politik problemlerin önplana alınmasıyla sağlandı. 70'li yıllarda o zamanki RP'liliği (MSP'liliği), dini bilgilerdeki yeterlilik belirlerken, şimdi artık bu önemsizleşmiştir. Parti, politik çalışmayla ilgilenmekte, dini bilgileri din adamlarına bırakmaktadır.

Partinin kitle ilişkilerini, ideolojik esnekliğini dengeleyen, sıkı merkeziyetçiliktir. RP'li kimlikte, kitlelere hitapta alabildiğince esnek olan parti, iç işleyişinde herhangi bir hizibin parti politikalarını etkilemesine izin vermeyecek ölçüde katıdır. 30 yıla yakın bir süre partideki egemenliğini sürdüren Erbakan ve çevresi, parti politikalarının belirlenmesinde tartışmasız bir otoriteye sahiptir.

RP'nin örgütlenmesinde ve kitle çalışmasında, halkı aşağıdan yukarıya doğru örgütlemeye çalışan düzen karşıtı bir örgütün sahip olabileceği özellikler hemen göze çarpar. Milli Nizam Partisi döneminden bu yana, parti çalışması ev toplantıları, birebir ilişkiler üzerine kurulmuştur. Köy köy, mahalle mahalle, sokak sokak örgütlenen RP'de, her birimin sorumluları vardır. Üyeler ve parti sempatizanlarıyla ilgili bilgiler partinin bilgisayar.-larında kayıtlıdır.

Alternatif hayat tarzı

Seçim odaklı bir parti çalışması sürdürülse de bu, seçimlerle sınırlı değildir. Her seçim sandığından sorumlu bulunan komisyonlar, seçim öncesinde, o sandıktaki seçmenlerle ilgili bilgi toplar ve onların RP'ye oy vermeleri için çeşitli çalışmalar içine girerler. Seçim sırasında ise sandık görevlileri ve sokak sokak, hatta ev ev belirlenen parti görevlileri, seçmenleri sandığa götürmek için çabalarlar. RP bilgisayarlarında seçmenlerle ilgili toparlanan bilgilerin yer yer devletin yerel kurumlarından çok daha tam olduğu sık sık basında ileri sürülmüştür. Türkiye'de evrimci çalışmanın belki de en iyi örneğini veren RP'de gözden kaçırılmaması gereken bir diğer nokta, İslami hayat tarzı olarak kabul edilen, alternatif bir hayat tarzının politik çalışmanın temelinde bulunmasıdır. MNP'den bu yana İslami Parti, ekonomik hayattaki gücü ve yaygınlığı çalışmasının temeline oturtmuştur. Necmettin Erbakan'ın genel müdürlük yaptığı 1957'deki Gümüş Motor Fabrikası'nın bayileri, çalışanları MNP'nin alt yapısını oluşturmuştur. MNP-MSP-RP'li yöneticilerin tümü aynı zamanda şu veya bu şirketin yöneticileridir.

Cunta dönemlerinde politik faaliyetleri yasaklandığında hemen hepsi şirketler kurmuşlar veya kurulu şirketlerde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu tarz giderek gelişmiş ve bugün holdinglerin kurulmasına varan, oldukça güçlenmiş bir İslami sermayeye ulaşmıştır. Kendi fabrikaları, işyerleri, şirketleri, medya kuruluşlarıyla İslami kesim biçimsel de olsa düzen içinde ayrı bir ekonomik güç yaratmıştır. Bu ekonomik güçle birlikte, giyimden konuşmaya uzanan kendine özgü kültürel ve ahlaki hayat oluşturulmuştur.Türkiye'de İslami hareketi, RP'yi değerlendirirken, politik çalışmasının yanı sıra, onu çok daha güçlü ve yerleşik kılan toplum içindeki ekonomik, kültürel vb. alanlardaki kurumlaşması asla gözden kaçırılmamalıdır.

RP ve devlet

ORAL ÇALIŞLAR

Refah Partisi'nin ve siyasi İslam'ın devlete yaklaşımı konusunda çeşitli tezler öne sürülüyor. Bir teze göre, RP, devlete karşı sivil toplumcu güçlerin yanında saf tutuyor. Siyasi eğilimi ve çıkışlarıyla demokrasi güçlerinin yanında yer alıyor. Bu tez son dönemde bazı kesimlerce ciddi şekilde işleniyor.

İslamcı kesimler içinde de yer yer sivil toplumcu ve anti-devletçi söylem boy vermesi, devletin halk üzerindeki baskıcı ve despotik uygulamalarına bazı islamcı kesimlerden eleştiri yöneltilmesi islamcılığı sivil toplumcu olarak gören anlayışları etkiliyor.

RP ve siyasi İslam, sivil toplumcu sayılabilir mi? Öncelikle siyasi İslamı bir bütün olarak görmemek gerekiyor. Siyasi İslam da tıpkı sol gibi kendi içinde gruplara ve eğilimlere bölünmüş durumda. İBDA-C, Hizbullah gibi tamamen rejimdışı ve rejim karşıtı radikal gruplar olduğu gibi, devletle yıllardır işbirliği yapan AP-DYP geleneğine yamanan Nurculuk gibi cemaatler de siyasi İslam içinde yer alıyor.

Siyasi İslam içinde son dönemde, bazı isimler islamı sivilleştirme yönünde tezler üretiyorlar. Bir başka deyimle İslamın kuruluşundan itibaren sivil toplumcu bir akım olarak geliştiğini öne sürüyorlar. Ali Bulaç, Bahri Zengin gibi islamcı kesimin araştırmacıları Hazreti Muhammed döneminde hazırlanan "Medine Vesikası"ndaki anlayışların tam anlamıyla sivil toplumcu özellikler taşıdığı iddiasındalar. O örneği bugüne bağlamaya çalışıyorlar.

Siyasi İslamın en örgütlü gücü hiç şüphesiz RP. Erbakan ve arkadaşlarının siyasi yaşama adım attıkları günden bu yana 30 yıla yakın bir süre geçti. Erbakan, Odalar Birliği Başkanlığı'na aday olduğu dönemde zamanın Başbakan'ı Demirel'le yaptığı kavgada, Anadolu'nun geleneksel ticaret kesiminin çıkarlarını temel alan bir çıkış yapmıştı. Demirel'i İstanbul büyük sermayesinin adamı olarak suçlamıştı.

Erbakan, orta ve küçük üretime dayanan esnaf ve tüccarın sözcülüğünü hiç bırakmadı. İstanbul'un sanayi ve ticaret burjuvazisi tekelleşip büyüdükçe, RP'nin dayandığı geleneksel sermayenin onlara bağımlılığı arttı. Büyük sermayenin kurduğu egemenlik, küçük ve orta burjuvazinin tepkilerinin yükselmesine de yol açtı. MÜSİAD'ın ortaya çıkışı bu sürecin bir parçası.

RP, siyasi olarak genişledikçe Anadolu sermayesini ve tüccarlarını daha fazla etkisi altına aldı. Bu arada, büyük şehirlerin hızla büyümesi, buralarda da küçük ve orta ölçekteki üretime dayalı burjuva sınıfların yaygınlaşmasını beraberinde getirdi Bu gelişme, RP'nin büyük şehirlerdeki örgütlenmesi için önemli bir maddi temel oluşturdu. Büyük şehirlerin, Güneydoğu'daki çatışmalar nedeniyle daha fazla göç alması, siyasi İslama önemli bir avantaj yarattı. Büyük şehirlerin, geleneksel esnafının öncülüğünde RP gecekondu mahallelerinde boy verdi. Büyük şehilerin kasabaya benzeyen yeni mahalleleri RP'nin oy deposu haline geldi.

RP, sınıfsal temeli nedeniyle devletin korumasına ve kollamasına önem vermek zorunda. Çünkü özellikle küçük ve orta büyüklükteki üretimin, büyük sermaye karşısında korunmaya gereksinimi var. Bu nedenle RP, Türkiye'de devletçiliğin en sıkı savunucularından birisi olarak ortaya çıkıyor. RP, özellikle bu nedenle Gümrük Birliği'ne de karşı tavır alıyor.

RP şimdi iktidarın ortağı haline geldi. Önünde devletin merkezî ve oturmuş politikaları duruyor. Büyük sermayenin çıkarlarını gözardı eden siyaseti bir iktidar partisinin savunabilmesi mümkün değil. RP de koalisyonun büyük ortağı olarak, büyük sermayeyle dikkatli bir ilişki içine girdi, adımlarını onları gözeterek atıyor.

Türkiye'de ayrıca devletin belirlenmiş merkezi siyasetleri var. Kürt sorunu, 12 Eylül Anayasası'na dayalı despotik devlet alışkanlığı, halk aleyhtarı ekonomik tercihler gibi bazı temel konularda kararlar, "partiler üstü" bir yolla belirlenir. Son olarak Çekiç Güç örneğinde olduğu gibi ABD ve Ordu'nun bu konudaki tercihleri tayin edici olarak kendini kabul ettirir.

RP, bunlara uymak zorunda. Ayrıca zaten RP'nin tarihsel siyasi kültürü de bu ihtiyaçlara zıt değil. RP'nin neredeyse bütün yönetici kadroları eski anti-komünist gelenekten geliyorlar. Birçoğu DP-AP geleneği içinde yetiştiler.

Şimdi çok anti-devletçi iddialarla ortaya çıkan islamcılar, RP siyasetçilerinin geçmişlerini gözden geçirseler iyi olur. Erbakan, AP'den politika yapmak için çabaladı, olmayınca yeni parti kurdu. Bu partinin kurucularının tamamı Demirel'in AP'sinden transfer edildi.

Onların parlamento tarihinde kullandıkları oylara bakın neyi tercih ettiklerini görürsünüz. Her türlü anti-demokratik ve gerici yasada RP'lilerin imzasıyla karşılacağınızdan şüpheniz olmasın. 1974 Affı'nda koalisyon protokolüne rağmen, 141-142'yi Af Kanunu dışına çıkaranlar bu geleneğin milletvekilleriydi. Terörle Mücadele Yasası'ndaki küçük bir değişikliğe bile karşı çıkan yine onlardı. Bir sivil toplumcu partinin yönetiminin 30 yıldır hiç değişmeden kalması mümkün mü? RP yönetimi, 1970'lerin başından bu yana neredeyse hiç değişmeden günümüze kadar geldi.

Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın cezaevindeki taleplere karşı tutumu da RP'nin devletin despotik geleneklerini nasıl benimsediğinin güzel bir örneği olarak karşımızda duruyor. RP, bu düzenin ve sistemin bir partisi. Diğer sağcı partiler ne kadar laikse onlar da o kadar olabilirler. İmam Hatip okullarının Türkiye'deki egemenliğini RP mi sağladı, yoksa diğer sağcı partiler mi? Laiklik konusunda zaten Türkiye daha önceden büyük yara almıştı.

Cuntacılar, laiklikle despotizmi aynıymış gibi gösteren kötü bir iz bıraktılar. RP de bu noktayı yakaladı ve laikliğin yumuşak karnına hücuma geçti. Laikliğe karşı mücadeleyi despotizme karşı mücadeleymiş gibi bir zırha büründürdü. Bu bazı insanların yanılmalarına neden oldu.

RP'nin kendisi demokrat bir parti değil ki, laik kesimler içinde var olduğunu söylediği dikta eğilimlerine karşı çıkabilsin. Onların, geçmiş sağcı siyasi çizgilerden hiçbir farkları olmadığı kısa sürede görülecek. Burada sorun laikliği savunanların ne yapacağı.

Türkiye'de laiklik cidi bir dönemeçten geçiyor. Sağcı ve zorba siyasetlerin egemen olduğu Türkiye'de laiklik kan kaybediyor. Sisteme kızan insanlar, laiklik karşıtı partiye eğilim gösteriyorlar. Despotizmle laikliği özdeşleştiren bir anlayış giderek yaygınlaşıyor.

Türkiye solu bütünüyle despotizmle laikliğin birlikte yürümeyeceğini görmeli ve bu noktada, darbeci laikçilerle arasına bir sınır çekmeli.

Ne şeriat, ne zora dayalı, halka rağmen baskıcı laiklik. Türkiye'nin temel sorunu, demokrasi ve barış. Laiklik, ancak demokrasi ve barış içinde kendisine bir çıkış yolu bulabilir.

Türkiye, laik ve anti-laik, Kürt ve Türk çelişmeleri ekseninde parçalanmaya zorlanıyor ve büyük bir kaos içine yuvarlanıyor. Buna karşı biricik çözüm, barış ve demokrasi içinde birlik, eşitlik ve kardeşliğe sarılmak.

EP, HADEP, SİP ve ÖDP yetkilileriyle görüştük...

RP'ye karşı ne yapmalı?

Parlamento dışı muhalefet öteden beri önemliydi, ama bugün RP'nin koalisyonun büyük ortağı olarak hükümete gelmesiyle birlikte daha da özel bir konjonktür oluştu. Parlamento içindeki düzen partilerinin RP'siz hükümet kurmak için harcadığı bütün çabalara karşın ortaya çıkan bu hükümet modeli gerçekten de parlamento dışından yükseltilecek muhalefeti daha da önemli ve anlamlı bir duruma getirdi. RP'nin hükümet olmasını önleyemeyenler, hükümet olduktan sonra ne yapabilirlerdi ki? Parlamento dışındaki partiler ise esas olarak sol veya düzene radikal bir şekilde karşı çıkan örgütlenmeler durumunda. 'RP, siyasal İslam ve nasıl bir mücadele', konusunda bu partilerin görüşlerini aldık. EP, HADEP, SİP ve ÖDP yetkilileri görüş ve değerlendirmelerini aktarırken ortaklaşa bir mücadelenin genel çizgileri de beliriyordu.

EP MYK üyesi Nedim Köroğlu: Barikatı emek-sermaye ekseninde kurmak gerekiyor

Refah iktidarında kısa bir dönemde önemli gelişmeler olmasını beklemeyen EP MYK üyesi Nedim Köroğlu RP ve siyasal İslam'a karşı mücadele sorununa emek cephesi çerçevesinde bakmak gerektiğini düşünüyor. Hemen her kesimce dillendirilen "Erbakan takıyye yapıyor" görüşünü tersinden yorumluyor Köroğlu; "Erbakan aslında demokrasi noktasında bir takıyye yapmıyor. Erbakan, asıl takıyyeyi kendi tabanına karşı yapıyor. Sanılıyor ki Erbakan uzlaşmacı gözüküp, asıl niyeti olan islami bir rejimin bugünden kaldırım taşlarını döşüyor. Bu yönüyle de asıl takıyyeyi işte laisizme ya da cumhuriyetin temel ilkelerine yapıyor diyorlar. Bu, daha çok kemalistlerden, soldan da önemli destek gören bir şey olmakla birlikte, ben tam tersini düşünüyorum. Asıl takıyyeyi tabanındaki emekçilere, işçilere karşı yapıyor Refah."

Emekçilerin Refah'a neden oy verdiği konusuna o da girmeden yapamıyor; "Sosyal demokrasiden kopuş içine girmiş emekçilerin arayışına bu aşamada Refah karşılık oldu. Bu oyları sistem yeniden Refah üzerinden kendi temeli haline getirmeye çalıştı. Yaygın bir umutsuzluğun ekildiği bu koşullarda, önemli oranda başarı da elde etti. Bunun da insanların yaşam koşullarıyla, sistemle, sistemin saldırılarına maruz kalmalarıyla bire bir ilişkisi var tabii."

Toplumda dinsel eğilimlerin artmasını da emek cephesinin zayıflığına veriyor Köroğlu. Solun ya da sosyal demokratların Refah'a yüklendikleri noktalara katılmadığını anlatıyor; "Bir laisizm üzerinden, bir de Mercümek olayından yüklendiler. Aslında her ikisi de Refah'ı zor durumda bırakacağına güçlendiren olgulardı." Nedeni şu Köroğlu'na göre; "Erbakan laisizme karşı çıktığı için oy aldı. Mercümek olayına gelince, tabii Bosna'ya giden paraların Mercümek'le de yakın ilişkisi var. Şimdi Erbakan bir göz kırpıyor, tabanı çok iyi anlıyor. Önemli olan bir paranın cihad için kullanılmasıdır. Müslümanlar için bunun Kur'an'da da kitapta da yeri vardır. Dolayısıyla eleştirilen yer, Erbakan'ı ve Refah'ı tabanının gözünde güçlendirdi."

'Erbakan ABD'den icazetli'

Peki Refah'ın üzerine gidilecek yön neydi; Köroğlu, "Özelleştirmecidir, emek düşmanıdır, emperyalizmle içiçedir Refah" diyor. 24 Aralık seçimlerinden önce Erbakan'ın Amerika'ya giderek icazet aldığını hatırlatıyor; "Refah'a yüklenirken emek ekseninde, emek karşısındaki pozisyonunun ne olduğu noktasına dikkat çekilmeliydi."

Refah'ın sol/sosyalist jargonu, sol yöntemleri kullanma konusuna diğer parti temsilcileri gibi Köroğlu da dikkat çekiyor; "Bugün Refah'ın propagandasına, örgütleniş biçimlerine, tekniklerine baktığımızda, tamamen bizlerden ödünç alınmış şeyler. Yani bir bakıma denebilir ki, sol aslına rücu etmelidir. Yani kendi temeline oturmalıdır. İçine girdiği sarsıntıdan, travmadan çıkmalıdır."

'Siyasi İslam yükseliyor', 'şeriat geliyor', 'laisizmi savunmak lazım' gibi görüşlere katılmıyor, Köroğlu. 'İslamcı burjuvazi', 'laik burjuvazi' gibi kavramların da yanlış olduğunu düşünüyor. "Bence kavramları sınıfsal kategorilere oturtmak gerekiyor. Her şeyi sınıf ekseni etrafında ele alıp tartışmamız gerekiyor. Refah neyin yanındadır? Emek- sermaye konumlanışında sermayenin yanındadır. Dolayısıyla barikatı da burada kurmamız gerekiyor."

Ama bu arada sermayenin ya da ABD'nin ciddi tereddütlerinin olmasını da doğal görüyor. Bunları gidermek için de Erbakan'ın cansiperane bir çaba içinde olduğunu vurguluyor.

Radikal islamcı kesimlerin, Refah'ın iktidarda olduğu bir hükümetin avantajlarından yararlanarak, kendi imkanlarını genişletmesine örnek olarak devlet içindeki kadrolaşmaları veriyor.

Köroğlu'na göre sermaye sisteminin, sokakta hükümetin uygulamalarını savunacak veya en azından muhalefete karşı çıkacak insanlara, bir kitleye ihtiyacı vardı. "Bu temel de Refah'ta var" diyor ve ekliyor; "O nedenle hükümetin kurulmasında bu gibi faktörlerin de etkisi oldu. Göstermelik şeylerle toplum içinde bir beklenti yaratabilecek parti Refah'tır, hükümeti kurma potansiyeline sahip partiler içinde. Dolayısıyla REFAHYOL tamamen egemenlerin denetimi ve yönlendirmesi altında kurulmuş bir hükümet." Kuşkusuz bu arada bu çevreler Refah'ı biraz daha ufalayıp, ehlileştirmeye çalışacaklar.

"Türkiye'de emekten yanayım, soldan yanayım diyen partilerin, örneğin ÖDP, HADEP, SİP'in yan yana gelip oluşturacakları platformalarla üstesinden gelinebilir bir şey değildir bu. Çünkü bu partiler kendilerini emek cephesi olarak ilan etme yeteneğine sahip değildir. Bu yanlıştır bizce" sözleriyle "blok" fikrinden yana olanları eleştiriyor.

"Geleneksel soldan kopuşun bir partisi" diye niteliyor EP'yi. "Sermayenin saldırıları bu safhaya varmışken Türkiye'de emek adına, sol adına, 'siyasi İslam yükseliyor'dan hareketle bir platform oluşturmaya kalkışmanın doğru olmadığını söylüyor; "Sol kendi kendisiyle uğraşırken, Refah çıkmıştır gecekondu semtlerine 'adil düzen' diyerek, solun kavramlarını kullanarak yıllardır destek almıştır."

Köroğlu ile görüşmemizden çıkan tablo ağırlıkla eleştiri. Tabii ki kendilerinin dışındaki sola... Görüşmeyi sona erdirirken yine aynı noktaya değiniyor ve "Biz siyasal İslama karşı mücadeleyi merkezine koyan bir şeyin içinde olmayacağız. Asıl olanın bugün emek-sermaye ekseninde, emek cephesinde olduğu düşüncesindeyiz" diye ısrarla belirtiyor.

SİP Siyasi Büro Üyesi Murat Salmaner: Karşı- devrimci örgütlenme ilerleyecek...

SİP Siyasi Büro üyesi Murat Salmaner ise farklı bir bakış yansıtıyor.

"İslami yükseliş" konusunda şöyle diyor; "Türkiye'de İslam açısından bir tür 'yeniden doğuş' şeklinde değerlendirmeler yapıldı. Tüm değerlendirmelerde bu görüş ortak paydaydı. İlk başta ben bu görüşe katılmadığımı söyleyeceğim. Çünkü din ideolojisi, Türkiye'de burjuva siyasal iktidarın kurumsallaşması, kendine toplumsal bir taban bulması açısından çok önemli bir yere sahip" diyor ve soruyor; "Bugün islami gericiliğin yükselişinden, solun bir tür ürküntü duyması gerekecek mi?"

Türkiye'de dinci gericiliğin Refah'ın çok öncesinde çok ciddi mevziler kazandığını bir kez de o tekrarlıyor. RP'nin bir anlamda bunun üzerinde yükseldiğini söylüyor. Daha da gerilere gidip, "Demokrat Parti'nin, Adalet Partisi'nin ve daha sonraki bütün burjuva partilerin Türkiye'deki dinin toplumsal örgütlenmesinden bir oy tabanı devşirmek üzere bu zemine sürekli oynadığını, pastadan sürekli pay almaya çalıştığını" belirtiyor; "Bugün RP'nin yapmaya çalıştığı şey ise siyasal İslamın kendisini bir anlamda pastanın bütününü kuşatmaya dönük bir siyasal hareket stratejisi haline getirmesidir."

"Bu, çok özgün bir çıkış mıdır?" diye yine kendi sorup yanıtını da hemen ekliyor; "Değildir. Bugün İran'da önceleri uçta görünen islami rejim, 90'lı yıllara girdiğimizde pekala emperyalizmle uyum sağlayabilmiştir. Yani Ortadoğu'da islami ideolojinin genel bir yükselişi elbette ki vardır. Ama bunun çok özgün bir çıkışı vardır."

Bu "özgün çıkış"ı şöyle açıyor; "Tabii ki bu, bir tehdit unsurudur ve mücadele edilmelidir, ama bunu sosyalist mücadelenin, sosyalist ideolojininin eksenini sarsacak bir çıkış olarak görmek yanlıştır."

Din ideolojisinin geçmişte "antikomünist bir ılımlı İslam kuşatmasının hammaddesi olarak değerlendirildiğini" vurgulayan Salmaner şöyle devam ediyor; "Şimdi islami yükselişin kökeninde de bu tür bir mayalanma var."

'Hayırlı bir siyasal yapılanma'

RP de aslında rejim açısından son derece hayırlı bir siyasal yapılanma SİP yöneticisine göre. RP, kriz ortamında, Türkiye burjuvazisi açısından aslında çok önemli işlevleri de yerine getiren bir parti.

"RP krizin hafifletilmesi konusunda bir misyon yüklendi. Köşe dönmeci liberal ideoloji, yoksul emekçi kitleler ya da orta sınıflar üzerinde etkisini yitirince bunun boşluğunu 89'dan sonra adım adım RP doldurdu. Orta sınıfların ya da emekçi sınıfların sınıf atlama beklentilerini diri tutmak açısından çok önemli bir rol oynadı. Bir tür yangın söndürücülük işlevini burjuva siyaseti adına devam ettirmeye adaydır RP."

RP'nin yükselişinden sermaye çevreleri bir dönem ciddi bir tedirginlik duysalar da bunu atlattılar Salmaner'e göre. Bu çevrelerle mutabakat sağladı Erbakan. SİP Siyasi Büro üyesi şöyle devam ediyor sözlerine; "Türkiye kapitalizmi cumhuriyet tarihinin en derin krizini yaşıyor. Bu anlamda RP'nin Türkiye kapitalizmini reorganize etmesi, toplumsal ekonomik yaşamı yeniden programlaması şansını biz görmüyoruz. Ama Türkiye'deki gerici ideolojinin karşı devrimci örgütlenmesinin önemli ölçülerde ilerletileceğini beklemek gerekir." Radikal unsurların RP'nin iktidar ortaklığından cesaretleneğine

inanıyor Salmaner; "Dinci gericiliğin iktidar olması bütünüyle başka bir burjuva siyasal iktidarla özdeş görülmemelidir. Ancak burjuva partilerinin aslında dinci gericilikten rahatsız oldukları doğru değildir. Çünkü onlar da bu pastadan fazlasıyla paylarını aldılar ve dinci gericiliğin palazlanması konusunda ellerinden geleni artlarına koymadılar."

"İster laik denilen bir çerçeve içerisine oturtulsun, ister özgün dini kurumsallaşmalar içerisine oturtulsun, din ideolojisi toplumsal yaşamdan kovulmalıdır" diyen Salmaner, şunları ekliyor: "Elbette ki bu bir tür din düşmanlığını bayrak etmekle olabilecek bir şey değil. Ama din ideolojisini geriletmeyi gözeten bir mücadele çizgisi mutlaka olmalıdır. Sosyalist ideolojinin etkinlik kurduğu her alanda din ideolojisi geriletilmelidir. Bu laik bir çerçeve içine oturtulmuş din ideolojisi için de geçerlidir, yani müftülükler bizim bu anlamda mücadele edeceğimiz kurumlardır. Şeriata karşı olmak anlamındaki bir eksende sürdürülen mücadeleyi şimdiye kadar tekelinde tutan burjuva siyasetinin tam boyda çöküş yaşaması aslında sosyalistler açısından çok önemli bir avantajdır. Yani dini toplumsal yaşamda geriletebilecek, bir anlamda yarının toplumunun hedeflerini gösterebilecek yegane alternatif sosyalist ideolojinin toplumda etkinlik kazanmasıyla vücüt bulabilir diye düşünüyorum."

HADEP Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Kaya: RP kirli savaşa karşı hiçbir şey yapamaz

HADEP'in bütün yöneticilerinin tutuklanmasının ardından yeni seçilen Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Kaya sohbete başlar başlamaz önce

"RP'nin tanımlanmasının" önemine dikkat çekiyor ve şöyle diyor; "Seçim sisteminin bir azizliği Türkiye gibi bir coğrafyada yüzde 20'lik bir partiyi iktidarın büyük ortağı durumuna getirdi. Refah'ın bu yüzde 20'lik oyu tamamen radikal İslamın oyu değil tabii. RP'de köktendinci radikal bir grubun olduğu doğrudur. Refah'ın tabanında islami bir cumhuriyeti düşleyen güçlü bir kadro var. Bunun oranı da bence yüzde 7 dolaylarındadır. Bu kadro şeriat düzeni istiyor." Bugünkü Türkiye'nin toplumsal dokusu buna izin verecek mi diye kendi sorup kendi yanıtlıyor; "Bir toplumsal sistemin yazılı olmayan kuralları, mutabakatları vardır.12 Eylül darbesiyle birlikte RP'nin bugünkü iktidarının altyapısı hazırlanmıştır. Kürtlere ve sola karşı İslam kullanılmaya çalışılmıştır. Rüzgar eken şimdi fırtına biçiyor."

Regis Debray'ın bir bir sözünü hatırlatıyor Kaya; "Geçmişte din fakir halklar için bir afyondu, ama günümüzde bir vitamin halini aldı!" Bu söz ona göre çok anlamlı ve 'adil düzen' sloganının varoşlarda yankılanmasını açıklıyor ve

lerini gözden geçirmeliler.

Ancak Kaya, örneğin RP'ye yönelik bir darbeye de karşı;

"Bir kere demokrat olarak darbeleri desteklemek mümkün olmadığı gibi, Refah Partisi'nin gelişmesi de ancak sivil insanlarca, kitlelerce durdurulmalı ve durdurulabilir."

RP'yi durdurmanın en etkili yollarından birini şöyle formüle ediyor; "Kürtler üzerindeki baskıcı, inkarcı, faşizan tutum bir an önce sona erdirilip, HADEP'in doğal büyüme sürecine izin verilmelidir. Yani eğer gerçekten islami, fundamentalist bir sistemden ürküyorlarsa onun panzehiri demokratik Kürt hareketidir. Refah Partisi'nin önünü kesmenin en akılcı yolu budur."

Diyarbakır'da 'Kürtçü', Ankara'da 'laik', Konya'da da 'şeriatçı'

Kaya'ya göre, "Böyle sol gösterip sağ vuran bir partiyi mutlaka tersyüz etmek ve kitlelere anlatmak gerekli. Onlar tabanlarının da ne zaman bize yeryüzündeki cenneti vereceksiniz, diye yakalarına yapışmayacaklarını biliyorlar. Ve bu nedenle ben radikal kesimin, bir ölçüde iktidarın bir ucundan yakalasalar bile ciddi dönüşümlere gitmeyeceklerine inanıyorum. Sistemle giderek bütünleşeceklerdir. Kaya, Erbakan'ın Diyarbakır'da 'Kürtçü', Ankara'da 'laik', Konya'da da 'şeriatçı' olduğunu vurguluyor.

Şimdilik bir tehlikeden söz etmese de, şöyle konuşuyor; "Şu tehlike var. Humeyni, çok hızlı bir biçimde Şah'ın en sadık generallerini bile İslama çekmeyi başarmıştı. Bu radikal kesim gece gündüz, yemeden içmeden sadece ve sadece orduda en etkili köşebaşlarını ele geçirmeye çalışacaktır. Ancak o zaman bir islami cumhuriyet tartışmasını gündeme getirebilirler. Ama bunu yakın bir gelecek için düşünmüyorum. Kısa vadede kadroların bir kısmı iyice sisteme adapte olabilir. Ve bir kavga da başlayabilir kendi aralarında. İleride göreceğiz hep birlikte. Özellikle şeklen hükümet edenlerle 'perdenin arkasında' dediklerimiz arasında olacak bu çatışma."

Öte yandan Kaya'ya göre RP'nin iktidara gelmiş olması bir bakıma da Türkiye toplumu için bir şans; "Devam eden bir kirli savaş var. Bu kirli savaşa karşı gerçekten hiçbir şey yapmayacaklar askerlerin korkusundan. Ve asla, İslamda olduğu söylenen o islami vicdanı seslendirip bu savaşı durdurmaya yanaşmayacaklar. Çekiç Güç'e karşı tutumunu gördük. Teşhir olacaklar bence. OHAL'i de kaldıramayacaktır. Kirli savaşın sonuçlarına seyirci kalacaktır RP."

ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Saruhan Oluç: Din, devlet ve sermaye ile ilişkisi olmayanlar.. Birleşin!

"REFAHYOL hükümetinin RP kanadı hükümet olmanın öncesinde söylediği birçok şeyden geri adım atmış vaziyette. Ve bundan sonra da atmaya devam edecek" diye başlıyor sözlerine ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Saruhan Oluç; "Bunların bir kısmı politik, bir kısmı ise ekonomik sorunlar. Politik sorunlar açısından bakarsak; hem iç politikada bazı sorunlar var, hem dış politikada. En güncel olan şey şu anda İsrail'le yapılmış olan anlaşma. Daha önce şiddetle karşı çıktıkları bu anlaşmaya ilişkin tutumlarını değiştirdiler. İkincisi, Çekiç Güç sorunu; herhalde süresini uzatacaklar, ki bugüne kadar buna da hep karşı çıkmışlardı. Üçüncüsü, iç politikada olağanüstü halin uzatılmasına ilişkin karar. Bunda da büyük ihtimalle RP geri adım atacaktır. Şimdi bunlar daha ilk günlerde yaşanmış olan politik sorunlar."

Ekonomik alanda bir dizi sorunun yaşanmaya başladığına dikkat çeken Oluç, Refah'ın bugüne kadar savunmuş olduklarının teker teker karşısına geçeceğini belirtiyor; "İlk ve en çarpıcı örneği faizlerdir. Yaptıkları ilk açıklama para piyasalarını altüst etti ve hemen geri adım attılar.

Bundan sonra alacakları ekonomik önlemler de bugüne kadar söylediklerini önemli ölçüde değiştiren işler olacaktır. Şimdi buradaki kritik sorun şu: RP kendi seçmenlerine bu attığı adımların açıklamasını nasıl yapacaktır. Eğer kendi seçmenlerine bu adımları uygun bir tarzda anlatabilirse, bir koalisyon hükümeti olduğu ve bu nedenle de kendi istediklerinin hepsini yapamadıklarını anlatabilirse, bir süre tepkileri frenleyebilir. Ama RP'nin kendi içinde biraz kafası çalışan, biraz gerçekleri gören, aslında RP'nin, devletin ve sistemin kurumlarıyla büyük bir uzlaşma içinde olduğunu anlayanlar tepkilerini yükseltmeye başlayacaklardır.

Buna ilişkin örnekler de vardır. Ama bu tepkilerin hemen kitlesel olacağını beklememek lazım. Kanaatim odur ki, RP kendi içinde bir tartışma yaşamaya başlayacaktır. Partinin yönetimi tabandaki daha radikal unsurlarla karşı karşıya gelmeye başlayacak ve parti içinde bir dizi sorun açığa çıkacaktır diye düşünüyorum."

DYP'nin giderek daha fazla ırkçı milliyetçilere, MHP'ye yaklaştığına dikkat çeken Oluç, RP'nin DYP'deki bu değişimden kazançlı çıkacağına, DYP'den uzaklaşanların RP'ye kayabileceklerine işaret ediyor.

RP'nin hükümet olmasından siyasal rejimin nasıl etkileneceğinin de henüz belli olmadığını belirten Oluç, şöyle konuşuyor: "Siyasal rejime ilişkin esas sorun Refah'ın kadrolaşmasıyla bağlantılıdır. Refah'ın kendi kadrolarını kilit noktalara yerleştirmeye çalışması çeşitli sorunlara ve çatışmalara yol açacaktır. Bunun dışında şimdilik Refahyol hükümetinin siyasal rejimi etkilemesi doğrultusunda bir işaret bence görülmüyor."

'RP sade bir politik hareket değil'

Bu hükümetin kısa süreli olması durumunda da rejimin 'güçlü ve istikrarlı' hükümet arayışının devam edeceğini hatırlatan Oluç, REFAHYOL'a karşı mücadele konusunda ise şunları söylüyor: "Sorunu birkaç noktadan ele almak gerekiyor. Birincisi, RP'nin sade bir politik hareket olmadığını görmek gerekiyor. Siyasi alandaki yansıması Refah Partisi'dir, ama bu siyasal İslam çok ciddi bir sosyal hareket halindedir. Ticaretinden, edebiyatına kadar, kültürel alanlarına kadar, bütün alanlarda faaliyetleri söz konusudur. Adeta 'toplum içinde bir toplum' yaratmışlardır. Dolayısıyla bir kere bu gerçeği görüp sadece siyasal alanda mücadeleyi sınırlamamak gerekir.

İkincisi şu; RP esas olarak 'adil düzen'

erden tepki oylarını toplamıştır. Bu adil düzen hikayesinin bir safsata olduğunu, RP'nin esas olarak düzenle buluşmuş bir parti olduğunu gösterebilmek gerekir. RP'nin arkasında çok büyük bir islami sermaye vardır. Oldukça güçlü bir islami burjuvazi oluşmuştur. Dolayısıyla bu islami sermayenin RP'nin politikalarını önemli ölçüde belirlemesi söz konusudur. Bunu gösterebilmek gerekir. Dolayısıyla mücadelenin önemli bir ayağını da bu oluşturmak zorundadır."

REFAHYOL'a ve özel olarak RP'ye karşı mücadelenin bunlarla sınırlanamayacağını belirten Oluç, RP'nin yükselişinden sorumlu olan merkez sol partilere karşı mücadelenin de ihmal edilmemesi gerektiğini vurguluyor; "CHP ve DSP, her ikisi de mücadeleyi yanlış alanlara kanalize etmeye çalışmaktadırlar. Yanlış alanlardan bir tanesi mücadeleyi laiklikle sınırlamadır. Çünkü var olan laiklik modeli, son derece ciddi zaafları olan ve ciddi değişikliklere uğratılması gereken bir modeldir.

CHP ve DSP bu modeli savunmaktadırlar. Dolayısıyla burada ciddi bir sorun vardır. Bu laiklik modeli esas olarak dini hareketleri ve gelişmeleri devletin kontrolü altında tutma modelidir.

Bu model iflas etmiştir bugün, daha doğrusu işlevselliği kalmamıştır. Ve devletin siyasal islamı adeta finanse eder bir durumu vardır. Bunun ortadan kalkması gerekir. Bunun laiklikle bir ilgisi yoktur çünkü. Dolayısıyla laiklik üzerinden sürdürülecek bir muhalefet hareketi hem gerçek laiklik modelinin oluşmasını engelleyecektir, hem de yeterli bir muhalefet olmayacaktır."

Çağdaş yaşamı koruma perspektifiyle oluşturulan muhalefete de dikkat çeken Oluç, bunun da eksik ve tanımlanmaya muhtaç olduğu görüşünde. Şöyle diyor; "Çağdaş yaşamla kendinizi sınırladığınız zaman, gündelik yaşama dair bazı alışkanlıklarla kendinizi sınırlama durumunda kalırsınız. Oysa çağdaş yaşam tanımını yeniden yapmak gerekir. Şimdiye kadar yapılmış olan tanım esas itibariyle tek kimlikli, tek kültürlü bir toplum perspektifiyle oluşturulmuştur. Oysa Türkiye'de çok kimlikli, çok kültürlü, çok dilli bir toplum olduğu gerçeğinden hareketle ciddi bir düzenlemeye ihtiyaç vardır.

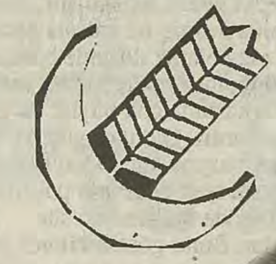
Ayrıca çağdaş yaşam dendiği zaman sadece gündelik yaşamın alışkanlıkları akla gelmemelidir. Aynı zamanda politik yaşamın evrensel değerleri akla gelmelidir. İnsan hakları, demokratik haklar ve özgürlükler vs. gibi.

Dolayısıyla çağdaş yaşamın korunması perspektifi de şu haliyle son derece eksik ve yetersiz bir perspektiftir. Bütün alanları kapsayan bir mücadele perspektifine sahip olmak önemlidir."

Böylesi bir mücadeleyi de ancak sermaye, din ve devletle ilişkisi olmayan partilerin ve hareketlerin yapabileceğini belirten Oluç şöyle devam ediyor: "Çünkü ya devletle olan ilişkilerinden dolayı yanlış bir laiklik modeli üstüne oturacaklar ve mesela ordu çevreleriyle dirsek teması içinde olacaklardır. Dolayısıyla sivil bir mücadele değil, askeri bir mücadeleye doğru eksen kayması yaşanabilecektir. Ya sermaye ile olan ilişkilerinden dolayı islami sermayenin karşısında yeterince pozisyon alamayacaklardır.

Veya dini hareketlerle ilişkisini iyi tanımlayamayan partilerden bir şey ummak zaten mümkün değildir. Öyleyse din, devlet ve sermaye karşısında bağımsız davranabilen ve bunlar karşısında yeni bir toplumsal model perspektifine sahip olanlar Refah'a karşı mücadeleyi sağlıklı ve köklü verebilirler. Bu da sanıyorum radikal solcular, sosyalistler, devrimciler ve bunların içinde bulunduğu partilerdir.

Dolayısıyla yapılması gereken, mücadele için bunların bir araya

Refah, iktidar ve sol

Erdoğan AYDIN

Artık Erbakan'ın başbakan olduğu bir Türkiye'de yaşıyoruz.

Bir türlü aşılamayan kriz koşullarında siyasal arenada yaşanan sol muhalefet boşluğu RP'nin son dönemdeki yükselişinin temel nedeni olmuştur. Ancak RP'nin hükümet olmasından sonra bu yükselişin devamı olanaksız görünmektedir. Her şeyden önce RP, sistemin temel bir muhalifi olmaktan çıkıp sistemin krizini aşmaya çalışan bir merkez partisi konumuna gelmiş olmaktadır. Bu ise, büyüyebilmek için muhalefette çıkarlarını ifadelendirdiği kesimlerin bundan sonra ezilmesini bizzat sürdüren bir konuma gelmesi anlamına gelmektedir.

Burada hemen belirtilmesi gereken iki nokta var. Eğer çok kısa zamanda düşmez veya düşürülmezse bu hükümet, Cumhuriyet devletinin üçüncü merkez kaymasına işaret edecektir. Laik cumhuriyetçiliğin 1950'de yerini terkettiği muhafazakar amerikancılıktan sonra, ne zamandır kurumlaşan Türk islamcılığının ağırlıklı bir konuma geçmesini ifade etmektedir. Kuşkusuz RP ile artan islamcı dozajın şeriatçı bir egemenliğe dönüşmesi mümkün görünmemektedir, ancak bu islamcı süreçle birlikte Türk islamcı omurganın daha da güçlenmesi beklenmelidir.

İkincisi, devletin 12 Eylül'le birlikte artan oranda toplumu islamcılaştırmasından yoğun olarak beslenmekle birlikte, esas olarak Cumhuriyet'le rövanş içinde, ona rağmen bir akım olarak düne kadar krizin önemli bir ögesi durumundaki RP, bugün artık krizi aşmanın temel aracı konumuna yükselmiştir. Hükümetin kuruluşunun arefesinde devlet de, RP de bu yeni durumu benimsemiş görünmektedir. Bunun faturası devletin daha da geriye değişimi ise "laik" devlet ve Batı'nın değil, özgürlük ve emek güçlerinin problemidir.

RP'nin önü neden açıldı?

Bu arada sistemin mevcut dengeleri altüst edeceği korkusuyla RP'ye yönelik düne kadar izlediği iktidarsızlaştırma ve baskı altına alma politikasının da iki ilginç sonucu olmuştur. Bir yandan, RP bu baskıyı, düzenin gerçek mağdurlarının sorunlarını sahiplenerek göğüslemesiyle, bir anda en büyük parti haline gelmiştir, öte yandan ise bu dışlayıcı politikayı aşabilme çabası RP'nin demokrasiyi keşfetmesini, şeriatın referansları ile demokrasinin kuralları arasında bağlantı ve geçişler gerçekleştirmesini ve RP'lilerde görece demokratik alışkanlıklar oluşmasını sağlamıştır.

Ancak referanslarda ve davranış biçimlerindeki bu görece değişiklikler, onun tipik bir şeriatçı parti olmaktan çıkmasını getiriyor ve belli ölçülerde dönüşmesine neden oluyor. Bundan sonrası ise, rüzgarın yönüne, kendi içindeki ve kendisiyle sistem arasındaki dengelere, politik öznelerin uygulayacakları politikaların etkinliğine bağlı olarak biçimlenecektir.

Düne kadar RP'yi iktidarsız tutmaya çalışan sistemin, bir yandan bu partiyi önemli oranda uysallaştırdığından, ekonominin mevcut dengelerini sağlayan yönelimlerde ve dış politika taahhütlerinde radikal bir değişimi zorlamayacağından yana görece rahatlaması, diğer yandan ise denenebilecek seçeneklerin başarısızlığı sonucunda bu dönemi RP'siz atlatmanın olanaksızlığını görmesiyle birlikte RP'nin hükümet olmasının önü açılmış oldu.

Bu arada bu koalisyon zaten gözden çıkarılmış DYP'nin ve kendisine karşı kuşkuları aşması çok zaman isteyen RP'nin tasfiyesi operasyonu olarak da görülebilir.

RP'nin burnunun sürtülmesi ve sol

Diğer yandan RP'nin kendi doğrultusunda çok fazla değişim yapma seçeneği olmadığı gibi, bu koşullarda iktidarı yürütmek ile bu ekonomi ve onun siyasal taahhütlerinin gereksinimlerine boyun eğmek arasında doğrudan bir bağ vardır. Son dönemde tekmerkezlileşen dünya sistemi ile o kadar ileri bir entegrasyon içine girilmiştir ki, çok ciddi bir toplumsal temeli ve radikal bir karşıt ideolojisine rağmen bu koşullarda RP'nin burnunun dikine gitme olasılığı yoktur. Keza Erbakan'ın, tasfiye etmeyi taahhüt ettiği rant ekonomisi, ekonominin genel dengeleri üzerine öyle bir çöreklenmiştir ki, asıl ona dokunmaya kalkacak olanları sarsacaktır.

En azından orta vadede ekonominin olmazsa olmazı durumundaki borçlanmanın devamı, içte piyasaları ürkütmemeye dışta ise IMF ile uyumlu olmaya bağlı. RP gibi piyasa ve Batı ile sorunlu bir parti açısından ise içte ve dışta güven çok daha önemli bir sorun. Bundan dolayı adeta burun sürttürmek ve ek güvenceler elde etmek yoluna gidiliyor.

Kuşkusuz piyasanın bir gericilik odağının burnunu sürtmesini sevinçle karşılamak gerekmiyor. Çünkü bu problem salt bir gericilik odağının değil, sosyal demokratların, ama daha da çok sol bir iktidar olasılığının problemi olarak karşımıza çıkıyor. Yani bu noktada RP ile ortak bir paydamız var. Piyasa RP'yi tıpkı bizi sevmediği gerekçeyle sevmiyor ve boyun eğmemizi istiyor. Bu durum karşısında bize düşen, bir yandan RP'yi sözlerini gerçekleştirmeye zorlamak, ancak piyasaya karşı kazanımlarını onun bile gerisinde bir siyasal kanala akıtacak olan RP'nin destekçisi durumuna da düşmemektir.

Problemin bizimle ilgili bir diğer yanı benzer bir iktidar olasılığına karşı kendi çözümlerimizi üretmek zorunluluğudur. İç ve dış borçlanmanın alabildiğine arttığı bir ortamda daha da artan piyasanın gücünün dikkate alınmamasının sonucu olan bu durum, tam da piyasanın hakkından nasıl gelebileceğimiz açısından irdelenmelidir. RP'ye karşı piyasanın gücüne adeta teşekkür eden 'solcu eskileri' veya salt laikler arasında yaygınlaşan tavırdan da uzak durulmalıdır; çünkü böylesi bir yaklaşım, kendimizin bizat düşünsel düzeyde teslim alınması anlamına geliyor.

Malezya, Endonezya modeli...

Erbakan'ın, "Bizim modelimiz Malezya'dır, Endonezya'dır" şeklindeki açıklamaları, "Adil düzen" boşsözünden çok daha anlamlıdır ve elbette ki bu yanıyla kimseyi rahatlatmamalıdır. Çünkü adı geçen modeller, emperyalizmle genişleyen ilişkiler için işgücü değerinin olabildiğince düşürüldüğü ve bunun için toplumun olabildiğince ağır baskı altına alındığı modellerdir. İşte burada sosyal kontrol mekanizması olarak dinsel demagojiye alabildiğine çok gereksinim vardır.

Sermaye daha güvenli bir pazar, daha ucuz bir işgücü istiyor. Politikacılar bunu toplumun diline 'Büyük Türkiye', 'kalkınma' olarak çeviriyorlar. Ancak bunun bir de toplumsal maliyeti var. İşte bu maliyeti düne kadar topluma dinin yanı sıra ağırlıkla milliyetçilik şırıngalayarak yapan politikanın yerini bundan sonra daha çok din pompalayarak yapan bir tarz egemen olacaktır.

12 Eylül'den başlayarak toplumun kontrolü için dinsel ideolojiyi yaygınlaştıranların bu durumdan kendilerini muaf tutmaları düşünülemezdi. Şeriatçıların ılımlı olanlarının radikal olanlarına ve yaşanan krize karşı kullanma gerekçesi de birleşince RP'li hükümetin, devletin bizzat çelik çekirdeğinin onayıyla kurulduğu noktaya gelindi.

Dine ve RP'ye bakış açısındaki bu ılımlılaşma, başka bir seçeneğin üretilemediği bir ortamda RP'nin denenmesi fikrini de çok daha rahat kabul edilebilir hale getirdi. Böylece RP'nin düzenin merkezi tünelinden geçmesine izin verildi veya geçmeye davet edildi. Tünelin öte tarafı RP'ye de artık devletin temel taşlarından biri olma olanağı tanıyordu; ancak öncelikle boyun eğmek, tünelden geçecek kadar sürünme yeteneğini kanıtlamak gerekiyordu. Politik hayatımıza hakim

Laiklik mücadelesi nasıl kavranmalıdır?

Ancak diğer yandan RP, pazar paylarını artırmak telaşındaki kendi sermayedarları ile kendisini iktidara taşıyan oyların sahibi olan ve şeriatçılarla dışlanmışlardan oluşan kesimler arasında daha kesin bir saflaşma zorunluğuyla karşı karşıyadır. Birincilerin çıkarları, makro politika düzeyinde Batı ve geleneksel işbirlikçileriyle pekala uyuşmaktadır ve iktidar nimetinin riske edilmesini asla istemiyorlar. Onların Batı ve rant karşıtlıkları tamamen pastadan yeterince nasiplenemiyor olmalarıyla ilgiliydi ve gerek ideolojik katılıkları, gerekse de adalete ve ezilme ilişkilerine yaptıkları vurgu, pazarlık güçlerini artırmak anlamını taşıyordu. Ne ki, bugün iktidar ortağıdırlar ve artık sorunları farklılaşmıştır. Sistemin rantına azami katılım için sistemle uyuşma gereksinimi içindedirler. İkincilere gelince, onlar sistemin merkezinde gedik açmak için sorunları istismar edilmiş kesimlerdi ve elbette olabildiğince küstürülmemeye çalışılacaklar, ancak onlara verilmiş sözlerin tutulması da olanaklı değildir. Çünkü bu istekler sistemi bütünüyle karşıya almayı, dolayısıyla RP'nin ana omurgasını oluşturan çıkar ilişkilerini de tehdit eden bir potansiyel taşımaktadır.

Bu yeni durumda yaşamsal bir önem kazanmış olan laiklik mücadelesi düzene karşı, totaliterizme karşı özgürlükler mücadelesinin türevi olarak kavranmalıdır. Dikkat edilirse RP de şeriat mücadelesini bu zeminde etkili kılmıştır. Salt şeriatçılık yaptığı süreçte, üstelik ciddi bir toplumsal tabanı ve tarihsel dayanakları olmasına rağmen yüzde 10'u aşması pek mümkün olamamıştır. Diğer yandan laikliği dışlayan salt bir toplumsal mücadele de, hem ideolojik dayanaklarında zaaflı olacak, hem de kendini laiklik temelinde tanımlayan kemalist, Alevi vb. güçlerle bağlantılarımızı zayıflatacaktır.

Bu ilişkide bizim taraflardan birine yedeklenmek değil, tam tersine hepsini karşıya alan bir yerden kitle desteğini artırmak gibi bir problemimiz var. Ezilmişliğine çare olarak Erbakan'a yedeklenen pek çok emekçinin, gecekondulunun, kadının, esnafın içine girdiği ilüzyondan kurtulmasının gerçek ortamı oluşacaktır. Dünyaya laik bakan, tanrıyı günlük hayatında çok da önemsemeyen, ancak bu düzenle ciddi problemleri olan, çaresiz bırakılan insanlarla olan diyaloğumuzu ve onların içinde bulundukları çaresizlik ve umutsuzluk duygusunu aşmayı amaçlayan, solcu bir toplumsallığı ve dayanışma mekanizmalarını geliştiren alternatif bir program ve pratik geliştirmek durumundayız.

RP'li hükümetin, salt (gerçekte olmadığı halde elden gittiği varsayılan) laiklik temasıyla ve bu temelde düzenin siyasal ve militarist güçlerinden medet umarak geriletilebileceğini sanmak büyük bir yanılgıdır. Aksine bu koşullarda laikliği etkili kılmak, tüm ezilenlerin sorunlarını sahiplenen alternatif bir düzen projesinin savunulmasıyla mümkündür.

Kaldı ki, salt laikliğe kilitlenmiş bir mücadele çizgisinin, bugüne kadarki sürecin de gösterdiği gibi laikliği korumasının, hele ki bunu yasakçı bir laiklik anlayışıyla yapmasının olanaksızlığı bir yana, baskı güçlerine yedeklenmesi ve oluşan tepkilere karşı bizzat şeriatçıların yolunu düzlemesi kaçınılmazdır. Cumhuriyet'in kimi olumlu ögelerinin savunulabilmesinin, bizzat aynı Cumhuriyet'in çok daha yapısal olan olumsuz ögelerini radikal bir şekilde karşıya almaktan başka bir yolla korunamayacağının bilinci, bugün her zamankinden büyük bir önem kazanmış durumdadır.Bu noktada bizim sorunumuz, iktidar seçeneği bir güç olarak hedefi daraltıp buna karşı olan herkesle ittifak değil, aksine bizi etkisizleştiren mevcut saflaşmaya (laik-anti laik) karşı, laik konumumuzu gölgelemeden, ama tüm ezilme ilişkilerini karşıya alan üçüncü bir odak olarak yükselmemizi sağlayacak bir perspektifle tüm gericilik ve emek düşmanlığına karşı saflaşma yaratmaktır. Esas saldırıyı şeriatçı tahakküme mi, yoksa laikliğin devletçi geleneğine mi yapılacağı tartışması bizim değil, kemalistlerin ve liberallerin sorunudur ve onların duruşuyla örtüşmektedir.

olan askeri eğitim kuralı, yani sürüdürmek, sistemin en kitlesel ve en güçlü muhalifine yaptırılıyordu. Böylesi paspas edilmeyi hazmeden, hele ki RP gibi paspas olma sürecine böylesi cansiperane atılan bir partinin sistem için tehlike olarak kalmaya devam etmesi düşünülemez. Ve 15 günde görüldü ki, RP sistemin sınavından başarıyla geçmeyi "Allah'ın sınavı"ndan geçmekten daha çok önemsiyordu.

'Türk-İslam'dan, 'İslam-Türk'e...

Bu süreçte merkez sağı tekleştirmek adına gözden çıkarılarak iyice örselenen Çiller ile kuracağı hükümetin RP'nin teslim alınmasında önemli olanaklar sağlayacağının da açığa çıkmasıyla RP'li hükümete yol verildi. Hükümet olmak için bizzat kendisinin gensorulara boğduğu partiyle uzlaşması ise onun trajedisi oldu ve kendi tabanı üzerinde, eski saf görüntüsüne son vermiş, sistemin diğer partilerinden farksız olduğunu ortaya koymada önemli bir gelişme olmuştur.

"Adil düzen" bayrağı açarak, gerçekte bir eşitsizlik ve özel mülkiyet düzeni olan şeriata karşı hile yapanlar, hükümet olabilmek için şimdi de "adil düzen" sözünü terkederek onun sayesinde umut aşıladıkları insanlara karşı yeniden hile yoluna sapıyorlar. DYP ile kurulan hükümet, RP'nin gerçekte "adil düzen" diye bir derdi olmadığı gibi şeriatçılıkta da tutarlılıktan yoksun olduklarının somut bir göstergesi oldu. Dolayısıyla RP'nin, öncelikle bu ilkesizliği, diğer burjuva partilere bile parmak ısırtacak boyutlardaki bir ilkesizlik örneği olarak sorgulanması gerekiyor. Ciddi bir ahlaksızlık durumuyla karşı karşıyayız ve bu durum solun, eğer kullanabilirse RP'ye oy verenlere ulaşmasında temel bir argüman oluşturmalıdır.

İktidar nimetleri için böylesi tavizkar davranabilen bir partinin iktidarda saf bir ideolojik tutum içinde olabileceğini düşünmemek gerekiyor. Dolayısıyla RP'li iktidarın, Anayol iktidarından biraz daha islamcı olmaktan veya Türk-islamcı çizginin görece islamcı-Türk bir çizgi olarak devamından öte bir sonucu olmayacaktır. Kaldı ki, burada da köklü bir kurumlaşma başarısı mümkün görünmemektedir. Gerek uluslararası sisteme olan entegrasyon ve ideolojik etkilenmenin düzeyi, gerekse de sanılandan çok daha zayıf ve yıpranmış konumuyla bu hükümetin muktedir, dolayısıyla çok şeyi değiştirebilir bir hükümet olması mümkün görünmemektedir.

Şeriatçı bir tabanı ve hedefleri olan RP'li hükümet kuşkusuz öncekinden bile daha gerici bir konumdur. Ancak şeriatçı bir dönüşümü gerçekleştirebilecek bir hareket marjına da sahip değildir. Diğer yandan toplumun alt gruplarının, ezilenlerin önemli bir kesiminin üzerindeki RP hegemonyasının kırılabilmesi için yaşanması zorunlu bir seçenek durumundadır.

RP'nin Türkiye'de ele geçirdiği en tehlikeli konum, düzen karşıtı muhalefetin odağı olmaktı. Bu, solun kitleselleşmesinin önünün nesnel olarak tıkanması anlamına geliyordu. Dolayısıyla iktidar olanakları için düzen karşıtı konumu ve ahlaki imajını yerle bir edebilen bir RP, düzen karşıtı tepkilerin sola yöneliminin önünün açılabilmesinin de en uygun olanağıdır. Ve özgürlük güçlerinin daha iyi ve etkili bir mücadele geliştirebilmesi açısından RP'nin içinde yer alabileceği hükümet seçeneklerinin en uygunu da budur.

'Milli' politikalar ve RP

Türkiye'de hep hükümetler üstü "milli" bir iş olmuş olan dış politika alanı, yüklü gündemiyle RP hükümetinin en büyük handikapı durumundadır. Nitekim başta Çekiç Güç ve İsrail ile anlaşma olmak üzere, hükümetin daha ilk gününden kendini dayatan dış politika sorunları, adeta RP'nin teslimiyetini onaylatmanın alanı haline gelmiştir. Ve öyle görünüyor ki, çok özel bir gelişme olmaması halinde, söz konusu anlaşmalar aynen devam edecektir.

Başka gerekçelerin yanı sıra Meclis'ten gizli yapıldığı gerekçesiyle İsrail anlaşmasına karşı çıkan Erbakan, bugün Çekiç Güç sorununu kamuoyundan gizlemek için gizli oturum öneriyor.

Anlaşıldığı kadarıyla RP de İsrail ile anlaşmayı sürdürecek, dolayısıyla bir müddet sonra devletin geleneksel rayına oturarak Suriye ile hasım politikası izleyecektir. Üstelik bunun iç nedenleri dış nedenlerinden de güçlü gözüküyor. Her şeyden önce Kürt nüfus üzerindeki etki mücadelesi esas olarak RP ile PKK arasında cereyan etmektedir. İkincisi RP, bu aşamada Kürt sorununu savaşla bastırmaya çalışan güçleri karşısına almak istemeyecektir. Çünkü hem Kürt nüfus içindeki temel rakibinin etkinliği sürmektedir, hem de kurumlaşabilmek için devletin çelik çekirdeğiyle yakınlaşmaya gereksinimi vardır. Bu ise anti- PKK konumu daha kesinleştirirken, Suriye karşıtlığı ve İsrail yandaşlığı politikasını hazmetmeyi getirecektir. Üstelik RP'nin esas olarak orduyu kazanma isteği anımsanacak olursa, ordunun Kürt sorunundaki hassasiyetlerini okşamasından daha büyük bir olanak olmadığı, dolayısıyla RP'nin Kürt sorununda, sadece ordunun isteyeceği belli açılımlarla sınırlı kalması, buna karşılık Kürt hareketinin ezilmesi yönünde geleneksel politikayı sürdürmesi beklenmelidir.

Bu arada büyük bir tantanayla açıklanan köylere geri dönüş programı, gerçekte demokratik bir dönüşüm değil, aksine beklenti havasını teslim olmaya dönüştürme amaçlı bir rehabilitasyon programıdır. Bu programın bir yüzü geri dönenlerin teslimiyetiyle devletin korucu teşkilatını ve denetim alanlarını yaymak, diğer yüzü ise, düne kadar MHP'lileştirilen ve DYP'lileştirilen köylülerin RP'lileştirilmesi ve bu yolla RP-devlet ilişkisine Kürt bölgelerinden yeni bir katkı sağlamaktır.

Olağanüstü Hal ve Özel Tim ile halkın çelişkisi karşısında RP'nin tutumu, dini kullanarak Kürtlerin sosyal kontrolünü sağlamak ve bu yolla sorunu devlet lehine çözmek olacaktır.

RP'nin yumuşak karnı

Yıllar yılı temel propaganda malzemesi yaptığı şeylerin hepsini, hem de inanılmayacak kadar kısa bir sürede ters yüz eden bu kirli ve iki yüzlü siyasetin bundan daha somut bir örneği olamaz ve bu durum yıllar yılı politikasını ahlakçılık üzerine kurmuş olan RP'nin yumuşak karnını oluşturmaktadır. RP'nin böylesine havlu atmasının toplumsal tabanı üzerinde ciddi bir hegemonya krizine neden olması beklenmelidir. Bu ise, tabanın şeriatçı kesimlerinde yeni şeriatçı arayışların, şeriatçı olmayan kesimlerde ise sola yönelimin maddi zemininin oluşması anlamına geliyor.

Diğer yandan RP'li hükümetin, devletin çelik çekirdeği ile ABD için başka anlamları ve işlevleri de olabilir: Sisteme güvencelerle oluşan bir RP'li hükümet aracılığıyla Kürt sorununun iyice etkisizleştirilmesi, Suriye'nin hasım bir konumdan çıkarılarak Türkiye ve İsrail ile daha rahat uzlaşabilir bir konuma çekilmesi, RP aracılığıyla sürdürülecek Türkiye-İsrail ilişkileri sayesinde şeriatçıların oluşturduğu İsrail'e karşı radikal muhalefetin etkisizleştirilmesi, Batı'ya karşı islamcı dayanışmanın bizzat büyük umutlar beslenen Erbakan aracılığıyla delinmesi veya Amerikancı bir yozlaşmaya uğratılması, Gümrük Birliği'nin islamcı kamuoyunda meşrulaştırılması...

Özetle sistem Erbakan'a "Evet, ama çıkarlarıma halel gelmemek koşuluyla!" diyor ve Erbakan da, "Mesajı aldım, tamam" diyor. Bütün bunların karşılığı Türkiye'nin ılımlı İslam projesine daha çok çekilmesi olacaksa bunun ABD açısından en azından kayıp olmayacağı ortadadır ve dolayısıyla yerli güçlerin bunu hazmetmeleri gerekecektir. Bu noktada RP'nin anti-Batı'cılığının asla bir anti-emperyalizm olmadığı bilinmelidir; aksine, arka planında Hıristiyanlıkla özdeşleştirilen ve Müslüman geri kalmışlığıyla büyük bir kompleks nedeni oluşturan demokrasi ve Batı uygarlığı karşı olunan. Nitekim "Batı karşıtlığı", göz açıp kapayana kadar, Batı ile daha iyi ilişkiler kurmaya dönüşüyor.

Caminin kışla karşısındaki pazarlık gücü...

Kabul etmek gerekiyor ki, 8 Temmuz'da alınan güvenoyunun, Cumhuriyet'in laiklik, çağdaşlaşma ve Batılılaşma yönelimlerine karşı bir rövanş niteliği var. Kuşkusuz sanılandan çok daha az şey ve çok daha yavaş bir değişim gerçekleşecektir. Ancak RP'li hükümetle birlikte hem çürümesi ve olumsuzluklarıyla, hem de burjuva anlamda savunulması gereken yanlarıyla mevcut cumhuriyet eski cumhuriyet olmaktan daha da uzaklaşma sürecindedir. Burada unutulmaması gereken şey, RP'yle başlayacak değişimleri bir 'cumhuriyetçi' gibi göğüslemeye kalkmanın yapılacak en yanlış şey olacağı gerçeğidir.

RP, ciddi bir sermaye birikimi gerçekleştirmiş muhafazakar bir burjuvazinin çıkarları temelinde vücut bulan bir hareket. Dolayısıyla RP'nin sermayenin mevcut iç dengelerinde yeni kaymalar gerçekleştireceğini, ancak sermayenin gereksindiği iç ve dış ilişkiler atmosferinin koruyucusu olmaya devam edeceğini söylemek gerekiyor.

RP'nin sağcı parti karakteri iktidarda daha da netleşecek. Şeriatçı kurumlaşmalar artacak, ama köklü bir dönüşüm gerçekleşmeyecek

İktidardaki RP, halk gücüne dayanarak radikal bir dönüşümün değil, tersine sistemin güç odaklarıyla uzlaşmak için elinden geleni ardına koymayan, sistemi görece revizyonla onun içinde yer almayı hedefleyen bir parti olacaktır. Düne kadar milliyetçiliği, muhafazakarlığı ve kısmen de İslamlaştırmayı bayraklaştırarak toplumsal kontrolü sağlayan devletin, bundan sonra aynı işlevle ve tabii şeriatçılara rağmen değil, şeriatçılar aracılığıyla islamcılığı daha çok kullanacağı söylenebilir. Halka verdiği sözleri değil, sistemin görece islamcılaştırılmasıyla reorganizasyonu çizgisi izleyecektir RP.

Bundan sonra devlet biraz daha dinselleşmiş ve laiklikten uzaklaşmış olacaktır. Kemalist dönemde nasıl din kişiyle tanrısı arasında bir vicdan alanına sınırlanmışsa, bugün de laiklik kişisel alana itilmekte, devletin ise artan oranda dinle iç içe girmesi söz konusu olacaktır. Yani bu hükümet, bir yandan RP'yi sisteme entegre ederken, sistemi de RP çizgisi yönünde daha da geriye çekme misyonunu yerine getirecektir. Özetle caminin toplumdaki etkinliğinin, kışla karşısındaki pazarlık gücünün arttığı bir döneme girdi Türkiye.

Refah'ın yükselişi durdurulabilir

Ergin YILDIZOĞLU

ABD yönetimi, Batılı gazeteciler ve Güreş gibi eski askerler de dahil olmak üzere birçok gözlemci/siyasi, Refah Partisi'nin hükümete geldikten sonra, ekonomik toplumsal ve bölgesel "gerçeklerle" karşı karşıya kalarak bir seri taviz vereceğini ve düzene uyum sağlayacağını savunuyor. Bu senaryo gereğince Refah düzenin sınırları içine çekilecek, verdiği tavizler toplumsal tabanında bir aşınmaya yol açacak, bu da partiyi zayıflatacak. Böylece Refah bir taraftan Hıristiyan Demokrat bir partiye benzeyecek, diğer taraftan da güç kaybedecek ve "ehlileştirilecek".

Hitler iktidara geldiğinde zamanın Alman Komünist Partisi de dahil birçok siyasetçi, Alman Nasyonal Sosyalist Partisi'nin (Nazi) ekonomiyi yönetemeyip seçmene vaat ettiklerini yerine getiremeyerek hayal kırıklığı yaratacağı ve parlamenter demokrasinin sınırlarına sığmayan keyfi uygulamanın ve Yahudi düşmanlığının pratik sonuçlarının görülmesiyle gerçek yüzünün açığa çıkacağını düşünüyordu. Nazi partisi, seçmenden sadece yüzde 30 civarında bir oy almamış mıydı? Öyleyse toplumun çoğu zaten bu partinin iktidarına karşı değil miydi?.. Komünist partisi lideri, bu "gerçeklerden" hareket ederek, "Sıra şimdi bize geliyor" diyecekti. Ancak, bugün tarihin başka bir yolda ilerlemiş olduğunu biliyoruz.

Tabii ki Refah Partisi ile Alman Nasyonal Sosyalist Partisi arasında büyük farklar var. Refah faşist bir parti değil, ancak bu, iki parti arasında hiç benzerlikler olmadığı anlamına da gelmiyor. İlk olarak, Refah Partisi'nin de çok yaygın bir şube örgütlenmesi vardır. İkincisi, Refah yerel yönetimlerde çok ciddi ve yaygın bir etkinliğe (kadro ve mali kaynağa ve seçmeni ile yakın ilişki olanaklarına) sahiptir. Üçüncüsü, Refah, diğer partilerden farklı olarak toplumsal bir hareketin üzerinde yükselmektedir. Bu hareketin toplumsal özellikleri (yoksul kesimler, küçük burjuvazi, taşra eşrafı, şehir yoksulları), rasyonalizmi reddeden ideolojik karakteri ve görünüşte de olsa bütünselci bir toplumsal projeye sahip olması, Nazi partisiyle Refah arasındaki diğer bir seri benzerliği oluşturmaktadır. Dördüncüsü, islami hareket toplumun tüm düzeylerinde (cami, okullar, sosyal yardım kurumları, gençlik örgütleri vb. - Althusser'in bir terimini kullanırsak "devletin ideolojik aygıtlarında") örgütlüdür; bu da Refah ile Nazi partisi arasında bir başka benzerliğe işaret ediyor. Sırf bu benzerliklere bakarak bile Refah'ın iktidarda iken zayıflayacağı varsayımını reddebiliriz. Ancak bu özelliklere biraz daha dikkatle bakarsak Refah'ın iktidarda iken nasıl davranabileceğine ilişkin, salt analojinin ötesinde, bazı diğer ipuçlarının da olduğunu görebiliriz.

Refah farklı bir partidir

Refah toplumsal bir hareketin, islami hareketin çeşitli fraksiyonlarını birleştiren, böylece kendisi de bu hareketin parçası olan bir partidir. Bu hareket bir taraftan farklı sınıf çıkarlarını barındırdığı için popülist bir karaktere sahiptir; diğer taraftan da tabanda, Refah'a göre çok daha radikal projelere, İslamın çeşitli yorumlarına sahip olan ve çeşitli gruplar da örgütlü siyasetçiler tarafından işletilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır.

Bu özelliklerinden dolayı Refah'ı taşıyan toplumsal hareket keskin iç çelişkilere sahiptir. Popülist özelliğinden dolayı, bu hareketin, çeşitli parçalarının bir arada durabilmesinde önce ideoloji, sonra da "şemsiye" bir örgüt büyük bir işleve sahiptir. Refah, işte bu şemsiye örgüttür. Ancak, şimdilik parlamenter bir sistem ve la-

Emekle sermaye arasında, emekten yana yer almak ve Refah'a da bu eksenden yaklaşmak gerekir. Ancak Tudeh'in İran'da içine düştüğü hatayı tekrarlamamak gerekir: Refah'a olumlu sıfatlar yükleyip destek vermek vahim bir hata olur.

meyi amaçlasa bile) hareket etmek zorunda kaldığı için ister istemez kendi tabanının radikal uzun dönemli projesine kıyasla, reformist bir özellik göstermektedir. Bu açıdan belki de iktidardaki Refah'ın durumunu, güçlü bir işçi hareketi ve devrimci örgütler koalisyonu tarafından desteklenen bir sosyal demokrat hükümete benzetmek gerekir.

Bu hükümet, bir taraftan iktidarda kalmaya çabalarken düzenle uzlaşmayı kabul edecektir. Diğer taraftan bu uzlaşma eğilimi, bir arada tutma zorunda olduğu koalisyonun radikalliği tarafından sınırlanacaktır. Bu yüzden Refah'ın yaygın taviz vererek ehlileşmesi ve bir Hıristiyan demokrat partiye benzemesi, Hıristiyanlığın ve Müslümanlığın devlete yaklaşımları arasındaki köklü farklar bir kenara bırakılsa bile, bana pek olanaklı gelmiyor. Ayrıca, islami hareketin siyaset teorisinde takiyye gibi oldukça esnek davranışlara olanak sağlayan kavramlar da var. Bu bağlamda Refah taviz verse bile bunu gerçekte uygulamayabilir, uzlaşma yapmasına rağmen, yapmadığını kolaylıkla savunabilir. Üstelik bu tavırları bir "ahlaki" bozukluk olan "yalan" kavramı içine kolaylıkla sokulamazlar.

Diğer taraftan Refah, tabii ki bazı alanlarda sınırlı da olsa tavizler verecek ve örgütlenmesini konsolide etmek ve yaygınlaştırmak için şimdilik nihai hedefini askıya alabilecektir. Ancak Refah, tabanda örgütlü olduğu için bunu kolaylıkla kendi taraftarlarına anlatabilecek ve olası bir aşınmayı engelleyebilecektir. Tabandaki radikallerin Refah liderliğine verdiği desteğin eleştirel karakteri de bu işi kolaylaştıracaktır. İdeolojik homojenliğe, uzun dönemli bir hedefe ve yaygın örgütlenmeye sahip bir siyasi hareketin liderliği, verdiği tavizleri kolaylıkla nihai hedef açısından yorumlayarak tabanına anlatabilir. İslami hareketin yaygın organlarına şöyle bir bakmak, bu işlemin çoktan başlamış olduğunu gösteriyor.

Refah'ı bugün durdurmak gerekir

Özetle Refah iktidarda olduğu için, sırf bu yüzden, aşınmayacaktır. Aksine, Refah, kapitalist ekonominin özellikleriyle ve içinde bulunduğu krizle pek de bağdaşmayacak, ama Refah'ın toplumsal tabanını ve örgütlenmesini konsolide etmeye hizmet edecek olan bir seri ekonomik ve siyasi tedbirler alacaktır-almaktadır. Bu popülist tedbirlerin, kapitalist ekonominin dengelerini bozacağı için tepki çekeceğini, krizi

ters tepki doğuracağını, haklı olarak söyleyenler vardır. Ama bence, bu tedbirler yoksul kesimlerin ve orta tabakaların yaşamını bugün iyileştirmektedir. İkincisi, orta vade Türkiye'de, epey bir zamandır buna uygun beklenti biçimleriyle (ruh haliyle) birlikte yok olmuştur. Bu yüzden, bugün orta vadede olacakları anlatarak geniş kitleleri etkilemek mümkün değildir. Sonra, orta vade geldiğinde siyasi kompozisyonun ve Refah'ın toplumsal tabanının ve örgütsel düzeyinin ne durumda olacağını şimdiden kestirmek mümkün değildir. Refah'ın yükselişini bugün ve bu anda durdurmayı amaçlamak gerekir.

Refah'ın bugün ve bu anda durdurulmasını sağlamanın yolu, sanırım Refah'ın tabanına ulaşmak ve orada etki yaratmaya çalışmaktan geçer.

Şu anda elde ettiklerinden memnun bir tabanı ise etkilemek son derece güç olacaktır, ama bence imkansız değildir. Ama önce bu tabanın çeşitli katmanlarının Refah'ı neden desteklediğini iyi kavramak gerekir. İkincisi bunlar içinde Refah'ın tavizlerinden (verdiği takdirde) en fazla etkilenecek olan kesimi tespit etmek gerekir. Bu ikisi yapıldığında Refah tabanındaki yoksullar ve emekçilerin, Refah'ın diğer mülk sahibi taraftarlarına kıyasla tatmin edilmesi en zor kesimi oluşturduğu görülecektir. Bu kesim Refah'ı esas olarak, adil düzen (anti–kapitalist bir düzen?) getireceği ve kültürel yaşamı, kapitalizmin/emperyalizmin yozlaştırmalarından kurtaracak radikal tedbirler alacağı umuduyla desteklemektedir. Bu yüzden bu kesimlere Refah yalan söylüyor, biz sizi bir aydınlatalım anlayışı ile gidilirse pek bir etki yaratılamaz, diye düşünüyorum.

Sanırım, bu noktada, siyaset somut ve bu insanları korumayı amaçlayarak yapılmalıdır, karşıya alınarak, moralleri bozularak değil. Bunun yolu ise Refah'ı sürekli, ekonomik, demokratik ve insan hakları çerçevesinde verdiği sözleri tutması için, mümkün olduğunca bu kesimlerin beklentilerini de göz önüne alarak baskı yapmak ve daha fazlasını istemek ve Refah'ı yan çizdiği yerde şiddetle eleştirerek alternatif sunmaktan geçecektir.

Ancak Refah, emperyalizm tarafından, özellikle bölgesel hesaplar bağlamında sıkıştırılacaktır; faşist hareket, milliyetçi bir eksenden, liberal basın ve büyük sermaye, uluslararası mali sermaye kapitalist bir eksenden Refah'ı eleştirecektir. Bu eleştirilerin hemen hepsi yoksul kesimler arasında nefretle karşılanacaktır. Bu yüzden sosyalist hareketin de düşmanı olan bu kesimlerin kullandığı dili Refah'a karşı kullan-

mak, bunlarla işbirliği içine girmek, girer gibi görünmek bir felaket olabilir. Emekle sermaye arasında, emekten yana yer almak ve Refah'a da bu eksenden yaklaşmak gerekir. Ancak Tudeh'in İran'da içine düştüğü hatayı tekrarlamamak gerekir: Refah'a olumlu sıfatlar yükleyip destek vermek bir başka vahim hata olur. Diğer taraftan Refah döneminde oluşacak belirsizliklerden, ki bunlar çok olacaktır, faşist hareketin de faydalanacağını unutmamalı ve anti faşist mücadele alanını asla ihmal etmemeliyiz.

Refah'ı kim durdurabilir?

Refah'ı durdurma işlevini kim gerçekleştirebilir? Kendilerini "sosyal demokrat" ya da "demokratik sol" olarak adlandıran CHP ve DSP bu işlevi yerine getiremezler. Bunların taban örgütlenmeleri çok zayıftır, var olanların hareketliliği ve toplumsal mücadelede kararlılığı yoktur, uzun dönemli siyasi bir projeden yoksundurlar. Ek olarak bu partilerin toplumsal prestijleri, sermaye kesimleri ile olan bağlarından ve muhafazakâr partilere verdikleri desteklerden dolayı iyice düşmüştür.

Geriye sol hareket kalmaktadır. Sol hareket içinde ise taban örgütlenmesi yeterince yaygın, buna uygun mücadele kararlılığına ve uzun dönemli bir projeye sahip (sosyalizm) olan, aynı zamanda reformlar için mücadele etmeyi, yani siyasi etkinliğini bugüne ve bu ana ilişkilendirme becerisine sahip bir tek yapılanma vardır. Bu, ÖDP'dir. Üstelik ÖDP, ülkenin sosyalist mücadelesinin ve sınıf mücadelesinin geleneklerini (çeşitli akımları ve 20 yılın biriktirdiği kadroların önemli bir kısmını, içinde barındırarak) en fazla taşıyan, bu yüzden gerekli hafızaya ve tecrübeye diğer yapılardan daha çok sahip bir oluşumdur.

Ancak ÖDP, bu işlevi tek başına yerine getiremez. Bir toplumsal hareket bir parti ile temsil edilebilir, ama bir parti ile durdurulamaz. Yukarıda ifade ettiğim eksen üzerinde ÖDP başta sendikal hareket olmak üzere, tüm demokratik güçleri bir araya getirmeye, bir karşı toplumsal muhalefet ekseni oluşturmaya ve buna, "sosyal demokrat"(!) partilerin de katılmasını sağlamaya çalışmalıdır. Yukarıda söylediklerimden sonra bu bir çelişki midir? Kesinlikle hayır. Bu partiler yukarıdaki işlev ile ilgili olarak liderlik edemezler ve tutarlı bir çizgi izleyemezler. Ancak bu partilerin içinde ve tabanlarında, Refah'a karşı tutarlı ve doğru bir şekilde tutum alabilecek çok sayıda insan vardır. Bu partileri ortak mücadeleye katmaya çalışarak bu insanların mücadeleye katılma sürecini hızlandırmak mümkündür ve gereklidir. Böyle genel bir yönelim, DSP'yi olmasa bile CHP'yi de daha sol bir konuma doğru zorlayacaktır. Diğer taraftan CHP'nin barış konusunda tutumu/tutumsuzluğu ve hükümette iken yaptıklarını hepimiz biliyoruz. Ancak taktikleri, tarifi gereği, andaki gündeme göre belirlemek gerekir. Bu taktikler doğru, gündeme uygun bir şekilde tespit edilebilirse ortaya çıkacak kazanımlar orta ve uzun dönemde geçerli hedefleri için mücadele etmeyi daha kolaylaştıracaktır. ÖDP'nin orta ve uzun dönemli hedefler için mücadelede başarılı olmasının birinci şartının bugün Refah'ı durdurmak için demokratik, emekten yana, anti-emperyalist bir mücadele ekseninin oluşmasına yönelik olarak başarılı bir şekilde inisiyatif göstermesi olduğunu ve bunun da kitle çizgisini ve anti-faşist mücadelenin dinamiklerini asla gözden kaçırmadan yapmaktan geçeceğini düşünüyorum.

Refah'ın yükselmesi durdurulabilir. Ancak bunu şimdi, Refah henüz ikinci bir

'Dünya devrimcileri! Yenilgilerinizde birleşin!'

1910'daki Meksika Devrimi'ne önderlik eden Emiliano Zapata bir köylü hareketinin lideriydi ve yüzyılın başında şöyle diyordu: "Halkın davasına düşman olanların dışında herkese elimizi uzatıyoruz... Serbest toprak, herkese toprak, korucusuz efendisiz toprak; devrimin savaş narası budur... Yurda ve halkın özgürlüğüne düşman olanlar her zaman halkın soylu davası uğruna kendini feda edenlere haydut gözüyle bakmışlardır... Ben davaların esiri olarak ölmek isterim, adamların değil!

Bu adamlar, ülkeye egemen olanlar bize ne sunuyorlar? Okuma yazması olmayanlar için basın özgürlüğü, adayları tanımayanlar için serbest seçim! Bizimle alay mı ediyorlar?"

ABD'nin desteğiyle iktidara gelen Carranza, Zapata'yı tuzağa düşürerek 8 Nisan 1919'da öldürmeyi başardı. Böylece bastırılan Meksika köylülerinin özgürlük mücadelesi uzun bir aradan sonra tekrar yükselmeye başladı; Zapata ve mücadelesi unutulmamıştı. Ocak 1994'te isyan eden Chiapas yerlileri, kendilerine 'Zapatistler' adını vermenin yanı sıra Emiliano Zapata da kurdukları Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun (EZLN) kumandanı olmaya devam ediyordu. EZLN'nin bugünkü gerçek kumandanı Marcos'un rütbesi 'Subcommandante', yani 'İkinci Kumandan' veya 'Kumandan Yardımcısı' idi. Böylece yüzyılın sonunda patlak veren bu devrimci hareket kendisini yüzyılın başındaki harekete bağlıyor ve o tarihsel süreklilik içinde kendisini konumlandırıyordu.

Yaklaşık iki buçuk yıldır, bir yandan her türlü örgütlenme ve mücadele biçimini denerken, bir yandan da Meksika hükümetiyle görüşmelerini sürdüren, ama güneydoğu Meksika dağlarındaki üslerini ve silahlarını da bırakmayan Zapatistler şimdi de 'Umut Enternasyonali' adını verdikleri büyük bir uluslararası toplantı örgütlüyorlar.

5 kıtadan yüzlerce siyasi parti, kitle örgütü ve çok çeşitli siyasi ve sosyal inisiyatif temsilcilerinin katılması beklenen bu buluşma 'Neo-liberalizme karşı insani bir toplum'un nasıl kurulabileceğini tartışacak. Dolayısıyla kapitalizmin bugün aldığı biçime karşı nasıl mücadele edilebileceği ve yenilebileceği ele alınacak.

5 kıtada yapılan ön toplantılara binlerce temsilci katıldı ve çeşitli konular ele alındı. 27 Temmuz-3 Ağustos'ta Meksika'da EZLN'nin büyük ölçüde egemen olduğu Chiapas eyaletinde gerçekleşecek bu buluşma öncesinde Meksika ordusunun üç eyalette saldırıya geçtiği doğrultusunda haberler de geliyor. Bu saldırının buluşmayı engelleyip engellemeyeceği bilinmiyor. Ancak ne olursa olsun aylardır yürütülen hazırlıkların ardından bu buluşmanın gerçekleşmesi için Zapatistalar her şeyi yapmaya kararlılar. Yine bildiğimiz kadarıyla Meksika'daki bu buluşmaya Türkiye'den katılan iki örgüt var; Özgürlük ve Dayanışma Partisi ile Ortadoğu Forumu Vakfı. ÖDP adına Mahir Sayın, OFV adına da Temel Demirer Meksika'ya gittiler. Bu buluşmada neler olup bittiğini SÖZ'e geniş bir şekilde yazacaklar.

Yandaki sayfalarda yayımladığımız belgeler 'Umut Enternasyonali' hakkında etraflıca fikir edinmek açısından önemli.

Temel Demirer'in çevirdiği bu belgeler, Meksika hükümetinin gerçek adının Rafael Guillen olduğunu açıkladığı 'Subcommandante Marcos'un toplantıya davet mektuplarının yanı sıra oluşturulacak 5 çalışma grubunda ele alınacak konuları belirtiyor ve belli ölçülerde de Marcos'un kendi yaklaşımını ve önerilerini özetliyor.

Dünyanın diğer ucunda sürmekte olan bir halk hareketini tanımak ve onların deneyimlerinden öğrenmek açısından son derece yararlı olduğuna inandığımız bu belgeleri kısaltmayı içimize sindiremedik. Türkçede henüz yayımlanmamış bu belgelerin ilgiyle okunacağını ve tartışılacağını umuyoruz...

'Umut Enternasyonali'

Marcos'un uluslararası toplantıya çağrı mektupları

Zevkinize, ilginize ve görüşünüze hangi modelin uyduğunu seçin

MODEL A:

Relatif teorik katılığı olan çağrı (Argüman ve neden arayanlar)

Şimdi, GÜÇ yolunun anılmaktan kaçınıldığını görüyoruz. GÜÇ, kendisinden söz edildiğinde şimdiki uyuşukluğun kaybolacağına inanıyor. GÜÇ'ün bilgi sihirbazları ve beyin takımı var. Ondan söz edildiğinde, cinayetlerin sorumluları ortaya çıkacak ve artık geçmişte kalmış birer kaza olmayacaklar. "Neo-liberalizm diye bir şey yoktur" diyor insanlıkdışı bilginler; "Bu, bu kavramı eski konseptlerin yerine koyan uyku sersemi solcuların buluşudur.

Neo-liberalizm etik ve ahlakla ilgili değerler üzerine yoğunlaşmıştır; sınıflandırmaya, ölçmeye, kesmeye, tanımlamaya, kavramları kullanılmaz hale getirmeye izin veren bilimsel metoda değil." Neo-liberalizm ahlak ve etik değerler alanında uygulanmamalıdır. Yalnızca orada kaybetmeye mahkum olduğundan değil, neo-liberalizm ga... ten etik değerlerin yok edilmesi anlamına geldiğinden.

Bağırıyorlar, ümitsizliğe düşüyorlar, saçlarını başlarını yoluyorlar (ya da zaptettikleri yerleri yıkıyorlar) büyük bilginler: "Umut gibi bir 'kitch'den vazgeçin, demokrasi gibi saçmalıkları, özgürlük gibi çağdışılıkları bırakın, bırakın değişim için mücadele gibi geçmişin nostaljilerini, adalet gibi anlamsızlıkları. Neo-liberalizm bir başarıdır, çünkü güç başarıdır." Ekliyorlar:

"Alın size verdiğimiz giysileri giyin, plandaki yerinize uyum sağlayın, rahatsız olmayın, sınıflandırmaya karşı çıkmayın. Sınıflandırılamayan her şey, sayılmaz, yoktur, hiçtir. Size ekmek kırıntıları veriyoruz; doğru, ama bu hiç yoktan iyidir. Size merhametimle sunduğum güç parsellerini kabul edin. Ben dinlerin en iyisiyim, yeni Tanrı'yı ve kültü, gizi ve ruhun vücut bulmasını, ruhani olanı, kutsal ruhu ve tapınağı içeriyorum, zaferimin istatistiklerinin gösterdiği şeylerin aynası olduğumu takdir etmesi için başkasına ihtiyacım yok."

"Dünya devrimcileri! Yenilgilerinizde birleşin! Dününüzde zafer bulmayın. Nostaljiniz yalnızca olabilecek olandan geliyor. Ben neysem oyum, sonsuz yinelenme. Eski olanı yeniden dönüştürerek alın, benim yaptığımı yapın, ben o her zaman olanım, bir uyumlanma eklenmiş, ezeli bir eksiklik olan bir düzeltmeyi de beraberinde getiren, fakat globalize olmak gibi bir avantajı olan.

Sizi hep rakip olarak biliyorum ve dün etkisiz olan silahlarınızla, sizi, dünkü yenilgilerinizi tekrar gözden geçirdiğiniz takdirde hoşgörüyorum. Bunu geçmişteki zaferlerimin onurlu bir onanışı olarak kabul ediyorum. Bir daha denemeyin, eskiyi tekrar edin, mantığımdan dışarı çıkmayın, böyle rahatsız olmaya devam ederseniz sizi yönlendiremem, eski parolanızı kabul edin 'Pişmanlık ya da ölüm! Kaybedeceğiz!'

İKTİDAR'ın insani yaşı, çocukluk ve olgunluk olarak ayrılıyor. İKTİDAR yetişkindir, çoğunluk ise çocuklardır. İKTİDAR bize, çocukluktan çıkmak için, yetişkin olmayı istememiz gerektiğini, İKTİDAR'ın bir parçası olmayı istememiz gerektiğini söylüyor. "Kurallara bağlı kalın, duygusal ve asi olmaktan vazgeçin, benim varlığımı kabul edin, sorgulamayın" diye fısıldıyor İKTİDAR, başkaldırının yenilgisini onaylayan, daha iyi olma özlemini duygusal bir taklitçiliğe indirgeyenlerin acı şüpheciliğine.

Güneydoğu Meksika dağlarında, 91 boylam ve 16 enlem koordinatlarında, birçok yerlinin kanının döküldüğü bir isyan, var olan umutsuzluğu, bir ayağı geçmişte, bir ayağı gelecekte olarak bitirdi. İKTİDAR'ın bilginleri tökezlediler, gömlek ve etiket vaadediyor: "Onlar millenium ist, marxoid, çağdışı, Berlin Duvarı'nın yeniden hortlayan molozları, fundamentalistler, tarihin saatini geri çevirmek özleminde olan, sürecin kara cahilleri demeleri kendileri dışındakilerin yok edilmesi için sürdürülen aralıksız kampanyada, anlaşılabilir bir duraksama."

Fakat gömlekler cezbetmiyor, etiketler yetmiyor. "Düşünenler" soruyor:

"Bu hiçbir şey alıp satmayan yerliler de kim, kimi ne ilgilendiriyorlar? Neden onlarla uğraşılıyor, hatta yok edilmeye çalışılıyorlar? Yok sayılmalarının sorumlusu, GÜÇ'ün, kendisine gelişme diyen harika makinesi değil mi? Bu en eski yerliler tarihsel akış içinde onurdan söz ederek ne yapıyorlar? Bu "onur" ne demek? Hangi değer endeksinde yer alıyorlar? Ticari bilançoları nasıl? Yurtdışında bu kadar destek neden? Avustralya, Japonya, K. Amerika, Arjantin, İngiltere, Afrika, İtalya, Ekvator, Fransa, Şili, Filistin, İspanya, İsrail, Kanada, İsveç, Peru, Almanya, Dominik Cumhuriyeti, Bask Bölgesi, Kürdistan, Danimarka, Brezilya, Hollanda, Yunanistan, Kolombiya, İrlanda, Katalonya, Venezüella, İskoçya, Guatemala ve Tayland'dan Meksika'dakilere kadar, insanlar bu küçücük başkaldırıda ne görüyorlar? Uluslararası umutla ne ilgisi var? Kaç tane savaş uçakları, savaş gemileri, panzer ve nükleer başlıkları var? ☞

Yaşam standartları hayli düşük olan Meksika halkının dikkate değer destek verdiği Zapatistler şimdi de 'Umut Enternasyonali' adıyla büyük bir uluslararası toplantı örgütlüyorlar.

☞ Onları kim gönderiyor? Ve en önemlisi; bu neye mal oluyor?

Zapatist ihtilal, her yönetimi apartman kapıcısına, her ulusal zenginliği menkul kıymetler borsası raflarında herhangi bir ürüne, onurlu her şeyi sezondışı ucuzluk ve her tarihi yararsız bir koleksiyon parçasına dönüştüren modernliğin sırtında rahatsız edici bir yük.

Yeni bir politik kültürün yapılanmasına gerek vardır. Bu yeni politik kültür, güce yeni bir bakış biçiminden doğabilir. Mesele, gücün devralınması değil, gücün onu kullananlarla, devrim uğruna altında ezilenler arasındaki ilişkisini değiştirmektedir.

Zapatizm yeni bir ideoloji veya eski ideolojilerin tazelenmesi değildir. Zapatizm diye bir şey yoktur. O yalnızca köprüler gibi bir taraftan diğer tarafa geçişe hizmet eder. Her şeyin iki yüzü vardır. Reçeteler, yol şeritleri, stratejiler, taktik, yasalar, kurallar ve evrensel parolalar yoktur. Yalnızca tek bir istek vardır; daha iyi bir dünya kurmak, hatta yeni bir dünya demek zorundayız. Nasıl? Bunu bilseydim, burada olmazdım.

SONUÇ: Zapatizm kimsenin değildir, demek ki herkesindir.

Bunlar bu kıtalararası buluşmanın çevresinde döneceği merkez düşüncelerdir. Bu bir kongre değil, bir buluşmadır. Bizler bir araya gelecek ve bu buluşmadan ne doğacağını göreceğiz. Burada söz konusu olan, Zapatistler veya Zapatizm sempatizanlarının bir toplantısı değil, kendi ezeli kabuslarına kişisel bir "Ya Basta-Yeter artık" diyenlerin ya da demek isteyenlerin toplantısıdır.

İşte durum böyle, "Ya Basta!"nızı bavulunuza koyun ve bilmesi gereken herkese 27 Temmuz - 3 Ağustoz 1996'da başka "Ya Basta"larla buluşmak ve tarihin nasıl yeniden harekete geçirilebildiğini görmek için güneydoğu Meksika dağlarında olacağınızı haber verin.

Tamam mı?

MODEL B:

Ciddi ve formel çağrı (Aynı yapıdaki kişiler için)

Biz kendi "Ya Basta!"mızı dile getiriyor ve sizin "Ya Basta"nızla buluşmak istiyoruz. Bu aptal entelektüelleri ve zehir saçan dönekleri dikkate almayın, tavsiyelerini ve karalamalarını reddedin. Bir buluşma bir şenliktir, yani işyerinizde, evinizde, bir şenliğe davetli olduğunuzu, çok uzun değil, en çok birkaç gün kalacağınızı (ki o birkaç günde temmuz ve ağustos sıcağı rutubetinizi sarmalayacak) ve geri çeviremeyeceğini (çünkü bu gerçekten de mümkün değil, öyle değil mi?) söyleyebilirsiniz. Orada başka(!)larıyla buluşacaksınız, nasıl gitmezsiniz?

Ev sahipleri de şöyle diyorlar; bu kimin kazanıp, kimin kaybettiğinin, ya da kimin daha güçlü, kimin daha zayıf olduğunun ve kimin daha çok ya da az bildiğinin, kimin şu ya da bu konuda daha çok ya da az olduğunun görülebileceği bir buluşma değil. Ev sahipleri diyorlar ki, bu buluşmanın amacı..., amacı..., neyse ev sahipleri bu buluşmada ne bulacağını anlamak için bu buluşmaya katılmak gerektiğini söylüyorlar. Yani bu buluşmaya gitmek gerekiyor. Çok açık olan, her şeye hakkı olan insanca bir toplum için olduğu ve her şeyi hak eden neo-liberalizme karşı olduğudur.

Bu yüzden yalnızca diş fırçanız, tarağınız ve terliğinizi almanız gerekiyor. Sizi yolcu eden ve diş fırçası, tarak ve terliğin ne için olduğunu soran kişiye tüm ciddiyetinizle, "Davetiyede çok açık bir biçimde diş fırçası, tarak ve terlikle katılacağımız yazıyordu, bunu davetiyeye yazmalarının bir nedeni vardır" deyin. Davetiyenin çok ciddi olduğu açıkça görülüyor. Emin olmak için bagajınızı kontrol edin ve diş fırçası, tarak ve terliğinizi alıp almadığınıza bakın. Mutlaka Meksika'nın dağlarında Allah'ın belası bir diş fırçası, tarak ve terliğe niçin ihtiyacınız olacağını soracaksınız, bu soruyu yüksek sesle dile getirmemeye dikkat edin ve en iyisi biraz acele edin. Çünkü geminiz-uçağınız-otobüsünüz-bisikletiniz-üç tekerlekliniz-patenleriniz-ya da her neyse- kalkıyor ve bu buluşmayı kaçırmanız çok üzücü olurdu; yalnızca, kaçırmak için değil, bu buluşma için olan bir buluşmayı kaçırmanın absürd olacağından değil, güneydoğu Meksika dağlarında bir diş fırçası, tarak ve terliğin neden gerekli olacağını asla öğrenemeyeceğinizden. Bu Zapatistlerin kıta buluşmasına birkaç parça renkli kağıt ve bağ ipi getirmenizi rica ettiklerini hatırlarsınız, fakat bu kez görülüyor ki, bu buluşma kıtalararası ve daha ciddidir, çünkü şimdi sizden diş fırçası, tarak ve terlik getirmeniz rica ediliyor. Askeri ve polisiye gizli servislerin paryak elemanları genelde zeka eksikliğinden kaynaklanan binlerce diş fırçası, tarak ve terlikle imal edilebileceğini araştırmaya başladılar bile.

- Bir dakika! "Binlerce" mi dediniz?

- Evet, binlerce. Belki de Zapatistler diş fırçası, tarak ve terlik piyasalarını bir krize sürüklemeyi planlıyorlar.

- Bir dakika! Bununla, Zapatistler'in bu kıtalararası buluşmaya binlerce kişiyi mi davet ettiklerini söylemek istiyorsunuz?

- Tabii ki değil! Gerçekte Zapatistler milyonları davet ediyorlar, fakat son zamanlarda popüleriteleri azaldığından, daha az katılım bekleniyor.Sizin, dünya gezegeni, bu "binlerce"yi okuduğunuzda hafif bir huzursuzluk hissetmeniz anlaşılır, ama siz zaten geminiz-uçağınız-otobüsünüz-bisikletiniz-üç tekerlekliniz-patenleriniz- ya da her neyse, çoktan yoldasınız ve başınızın üzerindeki gökyüzü size belki de gerçek bir "sabah"ın doğabileceğini söylüyor... Bu yüzden de 5 çalışma grubundan biri için hazırladığınız yazınızın yanınızda olup olmadığını kontrol ediniz.

Model C:

Karışık Çağrı (Düşmanı şaşırtmak için)

Bu... ya da şu.. şey demeli... bilmiyorum.. e, nasılsınız? Belki de şeyde.. şu gün olabilir.

Model D:

Kısaltılmış çağrı (Acelesi olanlar için)

Galaksiler arası buluşma. Stop. Davetlisiniz. Stop. 27 Temmuz-3 Ağustos. Stop. Güneydoğu Meksika dağları. Stop. Gelmemezlik etmeyin. Stop. Son ve stop.

Model E:

Dışlalayıcı çağrı (Asalaklar, polisler, muhbirler ve işbirlikçiler için)

Davetli değilsiniz. Gelmeyin. Ortaya çıkmayın.

Planlanmamış olan, öngörülemeyen her şeyin bu çağrıda bir biçimde açıklanacağını umuyoruz.

Hepsi bu kadar. İnsanca bir toplum için neo–liberalizme karşı kıtalararası buluşmada yer almanızı bekliyoruz.

Tamam, selamlar, acele edin! Tarihin zamanı yoktur (derler).

Güneydoğu Meksika dağlarından.

Subcomandante Insurgente Marcos

Dünyanın değiştirilmesi için mütevazı bir öneri veya neo-liberalizmi bir defada ve sonsuza kadar nasıl bitirebiliriz?

Kıtalararası 5 çalışma grubu için tezler

1. Çalışma grubu:

Nasıl bir politikamız var ve ihtiyacımız olan nedir?

Bu çalışma grubunda "Global Güç-ne yapabilir, ne yapamaz?" veya "Biz küçüklerle dolu ve dar bir dünya" gibi konular gündeme gelebilir. "Diktatörlüğe Karşı", "Politik Partiler, Seçim Mücadelesi, Değişik Mücadele Biçimleri?", ayrıca "Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ortaya çıkardığı duvarlar veya öğrenmemiz gereken daha birçok şey" veya "İdeolojilerle ne yapmalı? Düzenlemeleri, Arşivlenmeleri, Saklanmaları ve Yenilenmeleri Üzerine Öneriler"... Burada kendinize şunu sorabilirsiniz: "Başkaldırıdan başkaldırıya, senden sana, hepimiz neo-liberalizme nasıl karşı durabiliriz?" "Şu güç sorunu. İtaat edilerek, emredilen bir dünya için" konusunda bir refleksiyon, şu tartışmaya götürebilir: "Kendi kendini yönetmek için mücadele, kendisini organize eden toplum." Ve nihayet çok önemli bir konu: "Politika yapmak ve anlatmak için Yeni Biçimler". Hatta şu soru üzerine bir tartışma ortamı oluşturulabilir: "Gerçek Demokrasi- Bu seçme özgürlüğü mü, satın alma mı? Yoksa bilinç veya düşünce özgürlüğü mü? Ya da kararları kim veriyor?"

2. Çalışma grubu:

Ekonomik sorun: Korku hikayeleri

Bu çalışma grubu son tahlilde korku grubu. Çünkü burada şuna cevap verebiliriz: "Neoliberalizm ortak düşmanımız ise bundan tek tek nasıl zarar göreceğiz?" Şu konular önem kazanacaktır: "Neo-liberalizmin ne olduğu hakkında yararlı açıklamalar veya onun maskelerinin nasıl düşürüleceğini". Ya da "İmparatorun yeni yüzü veya çıplak güç". Bu çalışma grubunun ekonomi üzerine olduğundan yola çıkarak şu konu da irdelenmelidir: "Borçlanma. Kim kime borçlu? Büyük müteşebbisler, bankalar ve yönetimler her zaman kaybeden olan bu gezegenin halklarından çaldıklarını ne zaman verecekler?" Korku senaryoları bu kadar değil. İşte birkaç tane daha: "Serbest piyasanın diktatörü: Neo-liberal barbarlık". Ve bundan daha korkutucu ne olabilir: "İş dünyasında bir gezinti: Savaş endüstrisi ve pazarları. Uyuşturucu ticareti: Sergilediği güç. (Görünen gerçekliğin yansıması olan meşruiyet.) Suçluları. Doğal kaynakların (petrol, uranyum, su, elektrik, ormanlar, çöller, ırmaklar, göller, okyanuslar, insanlar) yağmalanması. Sağlıkla yapılan ticaret. Ekonominin en iyi aracı olan rüşvet." Ekonomi alanında da sanal gerçeklik söz konusu, işte "Makro-ekonomik göstergeler-Teknokrasinin dahiyane mitleri mi?" Ayrıca "Para ile ne yapılmalı?" Örneğin şunları inceleyebiliriz. "Kendi kendine yetme-alternatif üretim ve ticaret yolları ve başka mübadele biçimleri, vergi politikası ve hümanizmin yolları. Asıl bilinmesi gereken "dünyanın büyük kısmındaki yoksulluktan kimin sorumlu olduğu", (belki de "Vurguncuların kralı finanskapital") ve asıl görülmesi gereken "Politik ekonomilerin insan onurunu içine almalarının nasıl sağlanabileceği"dir. Böylece "Düşüncelerin kısıtlanmasına karşı verilecek kesin mücadelenin stratejileri" ve "Hırs: Bütün köleliklerin anası"na son, üzerinde düşünebiliriz. İnsan, çözümün şu olup olmadığını kendi kendine sormalı: "Yoksulluğun optimizasyonu-zenginliklerin herkese yetip yetmeyeceği" ve şunu unutmamalı; "Doğu Avrupa'nın piyasa ekonomisi içerisindeki durumu ve yoksulluğun yeni duvarları". Tabii ki "Halkların hizmetinde ekonomi politikaları, tersi değil..." üzerine bir tartışma açılabilir. Belki de "küçük olan harikadır: Eski kavramların yeniden ziyareti" doğrudur.

3. Çalışma grubu

Tüm kültürler herkes için, ya medya? Tablolardan siberuzaya

Kültürler herkes içinse, "sözcüklerin özgürlüğü" gereklidir ve "Neden olmasın" diye bağırmak. "Şiir ve devrim"e bir köprü kurmanın bir başka biçimi de "dünyanın bütün dillerine uzun ve parlak bir ömür!" dileğidir. Köprüler ve gökkuşaklarına gelmişken, renklerden konuşalım ve görelim: "Black is beautiful! (Siyah güzeldir!)" Biliyoruz ki, siz dünya gezegeni, jazz ve blues'u düşünüyorsunuz, ama biz "herkesin müziği"nden konuşmak istiyoruz. "Gezegenin sesleri. Rock endüstrisi ve onu özgür kılmanın birçok yolları" ve büyük bir "Ekstra sahne kurmak istiyoruz, müziğin müzik olması ve kalplerimize sevinç vermesi gereken harikulade sesleri için. Danslar, translar ve gösteriler. Elektronik olmayan, sesleri iyi çıkan bütün enstrümanlar çağrılı." Fakat kültür yalnızca

müzik ve seslerden oluşmuyor, "Gerçekliğin sanal sunuşları. Şenlikler ve hareketli sanat. Büyük dünya tiyatrosu ve onu çevreleyen küçük tiyatrolar" unutulmamalı. "Felsefe ve halklar"da işlenmeli ve tabii şunlarla ilgili konular da: "Bilim, inanç ve özgürlük: Herkesin huzuru için 'know how', bilim bir din değildir; genel ve kişisel sağlığa giden tüm yollar iyidir; bilimsel gelişme halkların ihtiyacına yöneltilmiş olmalıdır." "Kültürel aşağılanmaya karşı yaratıcı başkaldırılar, hegemonyaları taşa tutmak için taşlar (alternatif medya)" bulunmalıdır. "Eğlence, özgür iş, tembellik, kabul gören ve hoşgörülen eser hırsızlığı" hakkını talep etmeliyiz. Başka bir konu da "Gücün önünde /karşısında/altında/içinde/arasında/sayesinde/dolayısıyla/üzerinde/ arkasında, güce karşı/kadar/güç olmaksızın/için/entelektüeller". Tabii ki hepsi bu kadar değil. Medya ve çok geniş olan komünikasyon konusuna girmemek mümkün değil. Siz dünya gezegeni, "medya ve enformasyon" arasındaki önemli ilişki konusunda aynı görüşte olmalısınız: "Realite karlı ise vardır. Bir mal olarak gerçek." Öyleyse çantanızı "Komünikasyon süpermarketi"ne gitmek üzere hazırlayınız. "Ne kadar gerçek ve ne kadar yalan satın alacaksınız?" Fakat burada söz konusu olan, yalnızca para harcamak değildir. "Alan fethetmeyi öğrenelim. Medya herşeyi yapamaz. Bir yalan bin kez tekrarlanırsa da yalan olarak kalır." Kendi teknoloji ve gücümüzü arayalım: Özgürlük yolu olarak enformasyon yolu. Halkların sevebileceği makineler. (Bilgi güçtür, insanlık için güç.) Bakalım medya hakkında şöyle düşünmek mümkün mü: "Sanatın hizmetinde medya, tersi değil", "Zeka düzeyi yüksek televizyon", spotlar yanmalı ve şunu aydınlatmalı:

"Show dünyası: Manipülasyon ya da özgürleştirme. Herkesin eğlendiği bir dünya." Tabii ki "erkek veya kadının evi nasıl daha rahat olurdu: Mimari ve şehircilik konuları" ah, şu da unutulmamalı: "Duvarlar konuşuyor: Grafiti ve duvar resimleri."

Birçokları bütün bunların "bilim kurgu veya fütüristik kehanetten başka bir şey olmadığını düşünüyorlar. Şu tartışma grubunun da gerçekleşmeyeceğinden emin misiniz?: "Kültürün globalize olması: Harmoni içerisinde birleşme mi, farklılıklar mı? Bütün kültürler, herkes için" Bir de "dillerin kabulü ve sergilenmesi için bir olağanüstü pencere açıyoruz: Yazılı ve sözlü bütün diller davetlidir. Konuşanlar kendileri gelmezlerse, mektup, kaset veya E-mail gönderebilirler.

4. Çalışma grubu:

Hangi toplum sivil veya değil?

Peki, toplum neden sivillerce değil de, politikacılar veya askerler tarafından organize edilsin? Bunun için; insan haklarının olmadığı bir toplum, bir daha asla. Zevk ve farklılıklara, "istediğini sevme"ye hak tanıyan, eşcinsellerin, lezbiyenlerin, tabii ki kadınlar ve feminizmin, bitmeyen mücadelelerinin yer bulduğu bir toplum. Kadın olmak – zevk ve acı mı? Çalışmada, politikada ve güncel yaşamda fırsat eşitliğiyle onurlu bir yaşam. Dünya kadınlarını birleştiren ne? Binlerce baskı ve binlerce başkaldırı. Güç ve ataerkilliğin anakronisi unutulmamalı. Umuda ve çocuklara ait şeylere yeniden yerleri verilmeli. Şehirlerde ve kırsal kesimde genç olmak gibi bir bokluk üzerine konuşmalıyız ve üçüncü yaşam safhasından yaşlılık haklarınız, yaşlılara saygı. Modern terör bir yurtsuz ve evsizleri bir araya getiriyor. Saldırı, yağma ve kendine mal etme konusundaki deneyimleri. Bütün alanlarda kaybedilmiş toprakların nasıl geri kazanılabileceği. Ve biz hep birlikte, herkes için eğitimin olduğu bir dünya istiyoruz. Özgürlük pratiği için eğitim. Bütün dillerde okul. Ve hepsine kulak verilmeli; dinlere, fanatizm ve hükmetmeye, hoşgörü ve özgürleştirmeye, doğanın korunmasına, çünkü onsuz bir gelecek yoktur. Acı veren konulara değinilmek zorundadır, politik ve ekonomik sürgün deneyimleri gibi... İç sürgün gibi... Siyasi mahkumlar, hapishaneler, akıl hasta-

neleri ve başka hadım etme deneyimleri de... AİDS ve neo–liberalizmin diğer salgın hastalıklarını unutmadan... Kadın, erkek ve çocukların seks pazarındaki deneyimlerini de... HIV–pozitiflere, yeni dışlanmışlara... Buradan devam ederek sağlık ve beslenme, insan vücudu için nimet ya da zarar olan şeylere...

Sivil organizasyonun yeni biçimleri üzerine bir tartışma çok iyi olurdu. Yönetmeme organizasyonları (NGO'lar): İyi, kötü ve çirkin. Sivil başkaldırı: Mahalleler, köyler, ejidolar, bölgeler... Sendikaların grev ve diğer faaliyet hakları... İnsanların işte ve kendi ürettiklerinde insanlar tarafından sömürülmesi...

5. Çalışma grubu:

Bu dünyaya birçok dünya sığar

Sınırların bu yanında ve öteki yanında dehşet kol geziyor. İç savaş: Cehennem nasıl önlenir? Cehennemden nasıl kaçıp kurtulunur? Organizasyonlar, halklar ve uluslar arasında yeni ittifaklar gerekli olacak. Ya da başkalarını engellemeden ve engellenmeden bütünleşmek için eski bağlara yeni düğümler yapmak. Belki vatansız yaşamak veya üzülmeden yabancı olmak olanaklıdır. Yarın soykırım, etnik kıyım ya da diğer hastalıklar olmamalıdır. Yüzyılın sonunda yeniden kazanılmış kimlikler için bir alan yaratalım: Halk savaşı için yeni meydan okumalar ve yeni kimlikler düşünelim. Geçmişe dönüş mü? Gitgide çoğul bir gelecek için fırsat açılıyor ya da 21. yüzyılda eşitliği nasıl anlamalıyız, her açıdan bakmalı ve toplumsal gelenek görenekleri benimsemeliyiz. Bunlar gücün propagandalarındaki gibi fosiller değil, canlı yaşayan şeylerdir. Öldürülmek istenseler de, ölmek istemeyen tüm uygarlık ve kültürlere hizmet eden, dünyadaki direniş haraketleri özel bir tartışma grubunun konusu olabilir; bir de ırkçılığa karşı, sınırları zorlama ve farklı insanlara karşı fobilerle büyük bir tartışma grubu. Amerika, Avrupa, Okyanusya, Afrika ve Asya yerlileri. Çoğunluk toplumları, melezlik, göçmenlik. Kendi farklılıklarınızı özgürce geliştirin.

Hiç kuşkunuz olmasın, dünya gezegeni, evrensel ilgi alanında olan yerel öneriler ve deneyimler için de özel bir pencere açacağız. Otonomi, ulusal özgürlük, ülkenin yeniden kazanılması, politika ve dil hakları vs... Ve sanıyorum ortak bir eylem için bir öneriye ulaşmamız gerekiyor.

Hatırlatma: Çeşitli çalışma gruplarının çok geniş konu alanlarının sevimli sunuluşuna karşın, kendinizi biraz hazırlıksız hissetmeniz doğaldır. Merak etmeyin, her çalışma grubunda mutlaka eksikliğini duyduğunuz konunun "başka her şey" başlığı altında ele alındığı özel bir bölüm olacak. (Böylece yazmaya başladığınız protesto mektubuna gerek kalmayacak). Ayrıca buluşmanın ilk gününde kesinlikle daha ciddi bir konu– planımız olacak. Ve işte gerçekten de düşündüğünüz görülüyor. Davetiyede bu buluşmada herkesin sahip olduğu her şeyle buluşacağını okudunuz. Canlandırma, resim, tiyatro, sinema, video,

dans ve daha her ne varsa. Yani kendinizi bir doküman, bir şarkı veya resim, bir tiyatro oyunu veya başka bir şeyle ifade edebilir ya da yalnızca yüreğinizle bir konuşma sunabilirsiniz. Ve siz, dünya gezegeni, Zapatistler'in Meksika'nın güneydoğusundaki dağlarda hazırladıkları her "Aquascalientes" (Aqua: su, scalientes: sıcak) içinde bir grup olacağını biliyorsunuz. Sizin de bu "Aquascalientes"lerin nerede olduğu konusunda kaygılanmanıza gerek yok, çünkü davetiyede birinin Oventik'te, bir diğerinin La Garrucha'da, birinin Morelia'da, bir başkasının Roberto Barrios'ta, ötekinin de La Realidad'da olduğu ve bunların 5 chiapanek– yerli topluluğunun isimleri olduğu yazıyor. Meksika'ya geldiğinizde birisi size mutlaka hangi toplulukta yer alacağınızı söyleyecek ve size yalnızca kafanızı karıştıracak olan birçok noktaların, çizgilerin ve renkli okların bulunduğu bir harita verecek, bu karışıklığı azaltmak için de biri sizinle birlikte gelecek ve yolu gösterecek. Gerçekte sizin merak ettiğiniz şu: "Bu 'Aquascalientes' ne demek istiyor?" Fakat bu Zapatistalar her şeyi düşünüyorlar, davetiyede bir not var. Bu bir kavram açıklaması ve orada gayet açık bir biçimde "Aquascalientes"in gemi–denizaltı–uçak–cadde–köprü karışımı olduğu okunabilir. İnsan bu karışımın Meksika'nın güneydoğusundaki dağlarda nasıl bir biçim alacağını düşünemiyor, ama "Aquascalientes"in bir tanımının olduğunu bilmek rahatlatıyor. Başka tanımlamalar da var.

Umut: Umut trenin üzerinde gittiği ray gibidir. Herkes onun orada olduğunu ve nereye kadar uzandığını bilir, fakat sırayla yoldaki çeşitli istasyonlarda kalırlar. Yalnız makinist en sona kadar gider, yolun rayların bir noktada birleştiği yerde bittiğini bilir. O zamana kadar rahat yoktur

Ve siz, dünya gezegeni, haberlerde Sup'un Juan ve Maria'yı dikkate aldığını ve sonra da katılımların tüm ciddi ajanslara garanti edildiği San Juan de la Cruz, Foucoult, Liechtenberg ve Rabelais'yi, ayrıca Shakespeare ve Cervantes'i davet ettiğini okudunuz. Cervantes Lepanto'daki savaşın ondan aldığı kolunu yeniden bulmayı ümit ediyor; Shakespeare de, evrensel edebiyatın onu kilitlediği dolaptan çıkma fırsatını bulmayı... İsimsiz bir ajans, Marslılar arasında davetiyelerin dolaştığını bildiriyor. Marslılar'ın neye benzediğini kimse bilmiyor, fakat Maria ve Juan onların büyük olasılıkla kendi kendilerine benzediklerinden eminler ve Juan, Maria ve Sup –bilmeden– tüm davetlilerin başkalarına değil, kendi kendilerine benzediklerinde birleştiler.

Ve siz, dünya gezegeni, yolculuğa çıkıyorsunuz ve bilmeden buluşmanın müzikal teması olmaya çok uygun olabilecek "Bir deli için balad" adlı tangoyu mırıldanmaya başlıyorsunuz ve başlangıçta davetiyede yalnızca davetlilerin buluşmaya katılabileceğinin ve en geç 7 Temmuz 1996'ya kadar başvurmuş olmanız gerektiğinin gayet açık belirtiliyor olmasından biraz korkmuş olduğunuzu hatırlıyorsunuz. Siz sormadan davetiye size nerelere başvurabileceğinizi söylüyor.

Ve siz, dünya gezegeni, başvurunuzu yaptınız ve belli bir hedefle Meksika'ya gidiyorsunuz. Binlerce diş fırçası, tarak ve terliği bir araya getiren, güneydoğu Meksika dağlarında buluşmaya çağıran gizi çözmek ve inanın bana, bir yolculuğun hedefinin belli olması kadar huzur verici bir şey yoktur.

Öyleyse, sizi bekleyelim mi?

Şeriatın ayak sesleri

● Kaynağını halktan alan ve halk hareketleriyle beslenen, inanç kararlarıyla değil,insan kararlarıyla yönetilen; "değişmezden" yaşanılan yere, sonsuzluğa değil, "değişenden" geçmişe, geleceğe bakan ve tüm demokrasi güçlerini safında toplayan bir anti-şeriat mücadele cephesi yaratılmazsa çok değil yakın gelecekte, bugün "ayak seslerini" duyduğumuz şeriata "esir" düşeceğiz.

● Sünni Ortodoks islamlıkta şeriat, "gökten indiği" kabul edilen tanrı buyruklarının değişmezliği zemininde katı bir "biçimciliğe" giderken; Alevilik-Bektaşilik kültüründe her şeyin değiştiği, düşüncenin çelişe çelişe geliştiği nesnel dünyayı, Tanrı'nın "tasallutundan" kurtarmanın bir aracı durumuna dönüşür.

Esat KORKMAZ

Yetmiş küsur yıl önce "hukuk" yanı **"geçersiz"** kılınarak bir **"ahlak ve öte dünya öğretisi"** durumuna getirilip vicdanlara **"hapsedilen"** Ortadoks İslamlık; günümüzde,**"oradan"** çıkarak iktidara uzandı; şimdi yaşanılan yere **"el atmaya"** çalışıyor; başlangıçta bir **devlet dini** olarak doğuşunun anısını canlandırarak vicdanlara "dar geliyor"; sıkıntısını, gerçek birey toplum sıkıntısının bir "uzantısı", "anlatımı" biçiminde göstererek, "cehennemlik"dünyayı, "cennetlik" yapmaya "soyunuyor"; toplumun bütününe yönelik bir "kurtuluş mesajı" vererek "başkaldırıya" hazırlanıyor.

Kaynağını halktan alan ve halk hareketleriyle beslenen, inanç kararlarıyla değil,insan kararlarıyla yönetilen; "değişmezden" yaşanılan yere, sonsuzluğa değil, "değişenden" geçmişe, geleceğe bakan ve tüm demokrasi güçlerini safında toplayan bir anti-şeriat mücadele cephesi yaratılmazsa çok değil yakın gelecekte, bugün "ayak seslerini" duyduğumuz şeriata "esir" düşeceğiz. Cumhuriyet ve Cumhuriyet'in kurumları; aklın inançtan, bilimin dinden bağımsızlaşmasıyla gelişip biçimlenen çağdaş insanlık ve demokrasi değerleri yadsınacak; bu yolla tarih ve toplum "kilitlenerek"; yaşam "zincirlenecek"; özgürlükler, insan hakları, eşitlik, halk egemenliği, kısaca, onlara göre Allah'ın "indirmediği" hükümlerden oluşan demokrasi "kalbinden bıçaklanacak."

Şeriat nedir?

Sünni Ortodoks İslamlıkta şeriat; başta Kur'an olmak üzere hadis (Muhammet'in ortaya koyduğu emirler), İcma-i ümmet (din bilginlerinin, dinle ilgili bir konuda görüş birliğinde olmaları) ve kıyas-ı fukaha (İslam hukukçularının yaptığı kıyas) adı verilen dört kaynaktan çıkan buyruk ve yasaların tümüdür. Bu kaynaklardan ilk ikisi çok temeldir; değişmez ve değiştirilemez; kişi açısından bu iki kaynağa dayanmayan ya da bunlardan kaynağını almayan bir "yaşam kuralı" söz konusu olamaz.

"Akıl ürünü" olarak öne çıkarılmaya çalışılan son iki kaynak (icma-i ümmet ve kıyas-ı fukaha) ise Kur'an ve hadislerdeki belirsizlikleri gidermek ve boşlukları doldurmaktan öte bir anlam taşımaz.

Tanrı ve peygamber buyruklarının yaşam karşısında yetersiz kalmasıyla şeriata bir üçüncü kaynak yaratıldı.

Kur'an ve sünnette açık bir kuralın bulunmaması durumunda İslam hukuku bilginlerinin görüşlerine başvuruldu; bilginler sorunla ilgili olarak görüş birliğine varınca bu icma sayıldı ve itiraz edilemez bir kanıt olarak görüldü.

Ayet, hadis ya da icma ile hükmü belirlenmemiş hukuki olaylarla karşılaşılınca, şeriatın dördüncü kaynağı üretildi; "boşta" kalan olaya, benzer bir başka olay ölçü alınarak hüküm

Görüldüğü gibi icma-i ümmet ve kıyas-ı fukaha, tanrı-peygamber buyruklarına uygunluk zorunluluğunu dayattığı için, insanları sözde "akıl üretme" eyleminin içine sokarak, sorgulamanın yerine "körü körüne inanmayı" geçirmektedir.

Şeriat yalnızca kesin buyruklar ve kesin yasaklar koymakla yetinmez; aynı zamanda yapmaya ya da yapmamaya özendirici hükümler de "dikte ettirir." Bu kapsamda şeriat hükümleri beş başlık altında incelenebilir.

1- İşlenmesi ödüllendirme, işlenmemesi cezalandırma sonucu doğuran işlere ilişkin kesin buyurucu hükümler (farz ya da vacip);

2- İşlenmesi cezayı gerektiren hükümler (haram);

3- İşlenmesi öğütlenen ve ödüllendirilen, ancak işlenmemesi cezalandırma sonucu doğurmayan işlere ilişkin hükümler (sünnet, müstehap, mendup);

4- Hoş görülmemekle birlikte cezayı gerektirecek denli de kötü sayılmayan işlere ilişkin hükümler (mekruh) ve

5- Yapılması ya da yapılmaması bütünüyle serbest olan işlere ilişkin hükümler (mubah).

Aleviler-Bektaşiler niçin şeriata karşıdır?

Dört Kapı-Kırk Makam üzerine kurulu Alevilik-Bektaşilikle, ilk kapı ve buna bağlı on makam şeriat ya da şeriat kapısıdır; ancak, buradaki şeriatın Ortodoks İslamlıktaki şeriatla hiçbir ilişkisi yoktur.

Öncelikle şeriatın kaynaklarını yorumlayış farklıdır; Ortodoks İslamlıkta Muhammet, Tanrı buyruklarını Cebrail aracılığıyla insanlara ileten bir aracıdır; bu durum doğal olarak Kur'an ayetlerinin ya da aynı kapsamda değerlendirilen hadislerin değişmezliğini, tartışılmazlığını getirir; zamanla katı bir biçimliliğe bürünerek yaratıcı düşünceyi ve eylemi ortadan kaldırır.

Alevilik-Bektaşilikte ise şeriatın tanrısal kaynakları, doğrudan doğruya insan olarak Muhammet'in içgüdüsel zekâsının, sezgisel aklının ürünleridir. Cebrail, Muhammet'in bâtınla buluşan içgüdüsel simgesidir yalnızca.

Alevilik-Bektaşilikte tanrısal olan her şey insan ürünüdür; insan "konuşan tanrı" durumundadır. Tanrı, insan aracılığıyla konuşan, söyleyen, davranan bir eylemin içine sokulur; ancak düşünce, karar insana aittir; insanın bu türden ürünleri Tanrı'yı zenginleştirir.

Görünen alanın (zahir; materyalist yan; maddeci düşünce dünyası) zorunluluğunu kanıtlamak için "kurgulanan" görünmeyen alanda (bâtın; idealist yan; inanç dünyası) Tanrı'nın kesin egemenliğine karşın, bu alanın bir yansıması olarak algılanan ve şeriat adıyla anılan görünür dünyada işler, Tanrı'nın "bilgisi" ve "denetimi" dışında yürür; burada insan kesin egemendir. Tanrı, zahirde olup biteni, ancak insan kendisiyle bütünleştiğinde öğrenebilir; yaşanılan yerde insan, Tanrı'nın bile kendisine "muhtaç" olduğu saygın, yüce bir varlıktır.

İnsan aklıyla, eylemleriyle, zahiri yönetmekle zorunludur. Bu yüzden Alevilik-Bektaşilikte şeriat, genelde, duyu organlarıyla algılanabilir nesnel dünyaya ilişkin insan kararlarını ya da kolektif insan ürünü durumundaki gelenek-görenekleri kapsar.

Görüldüğü gibi Sünni Ortodoks islamlıkta şeriat, "gökten indiği" kabul edilen tanrı buyruklarının değişmezliği zemininde katı bir "biçimciliğe" giderken; Alevilik-Bektaşilik kültüründe her şeyin değiştiği, düşüncenin çelişe çelişe geliştiği nesnel dünyayı, Tanrı'nın "tasallutundan" kurtarmanın bir aracı durumuna dönüşür. Bu yüzden Alevi-Bektaşiler; doğada ve toplumda olup bitenleri Tanrı iradesi gibi gösteren, olayları yönlendiren nesnel yasaları, yaşamı, çevreyi düzenlemeye yönelik insan kararlarını yadsıyan, bunlardan yararlanmayı köstekleyen ilerleme düşmanı köktendincilerin yokluk nedenidir. Aklın rehberliğinde insan ve toplum yaşamını, maddeci bir yaşama anlayışı üzerine oturtmak isteyen; inançlarını, bu isteklerini tavıra, eyleme dönüştüren manevi bir güç olarak gören Alevi-Bektaşiler; Anadolu tarihinde her şeye "can veren" kolektif bir davranışın sürdürücüsüdürler. Tarihsel-toplumsal gelişimi içinde öylesine "muazzam" bir "sır" saklarlar ki, düşünücü, araştırıcı, onun "sırrı" çevresinde dönüp dolaşırken yorulmak nedir bilmez. Bu kültür, toplumsal başkaldırılara ağırlıklı olarak kaynaklık ederek, üretici güç durumundaki insanın kolektif bilincini, toplu eylemini; yine bir üretici güç olarak algılanan ve toplumu, insanı doğrudan doğruya içeriden çevreleyen "manevi ortam" anlamında tarihini simgeler. Anadolu insanının geçmiş insanlık tarihini aydınlatmak için olduğu kadar, bugünkü ve yarınki alınyazısını aydınlatmak için de araştırılması, incelenmesi gereken bir kültür olarak karşımıza çıkar.

İslam başlangıçta bir devlet dini olarak doğdu; ona göre laiklik ve demokrasi birbiriyle bağdaşmaz; bundan da öte birbirini yok eder. Bu nedenle kuruluşundan bugüne değin Atatürk Türkiyesi hariç, hiçbir İslam ülkesinde kişi/toplum bakımından geçerli halk/millet egemenliğine dayalı laik, özgürlükçü bir devlet; iktidarın halk yararına kullanılması ya da halkın yönetime katılması kapsamında bir liberal demokrasi, bir sosyal demokrasi sistemi; demokratik diyebileceğimiz bir eylem, uygulama görülmedi. Tam tersine doğasına, "mayasına" uygun biçimde insanı şeriat kurallarıyla bağlayıp "kul" durumuna soktu; korkutmaya, yıldırmaya dayalı şeriatçı devlet ve hükümet sistemlerine kaynaklık etti; "şeriat uykusuna" yatırdığı kimliksiz kitleleri "koyun gibi" güttü, acımasızca sömürdü. Bu yapısıyla halk iradesine ve egemenliğine dayalı hak ve özgürlükleri kendisine rehber edinen her türlü bireysel/toplumsal hareketleri yadsıdı; onun düşmanı oldu ve onun yokluğunda ortaya çıktı, boy attı.

Şeriat ya da şeriatta:

1- Egemenlik halka değil, Tanrı'ya aittir;

2- İnsan ve toplum, tanrı-peygamber kararı, iradesi olan buyruklarla yönetilir;

3- Kişi ve toplum, kendi kaderini kendi çizemez; her şey "kader ve kaza" biçiminde tanrı yazgısıdır;

4- Şeriat hükümleri, insan

mez; şeriat kuralları dışında gerçek aramayı yenilik, yani tanrı iradesine aykırı davranış sayar; bu yola sapanlar, öldürülmeleri durumunda cennete gidilecek kâfirlerdir;

5- Şeriat hükümlerini eleştirenler, değiştirmeye ya da günün koşullarına uydurmaya çalışanlar tanrı düşmanıdır;

6- İnsan "doğal" ve "toplumsal" nitelikte "dokunulmaz haklarla" donatılmış bir varlık değil, bir "kul"dur; insan olarak "kutsal" değildir. Tanrı tarafından "kuru ve kokmuş balçıktan" yaratılmış "kötü ruhlu" bir yaratıktır;

7- Din ve dünya işleri bir bütündür; şeriat kuralları sadece kişilerin inançlarını değil, tüm yaşantılarını, bütün maddi ve manevi yönlerini düzenler; şeriat hükümlerine karşı gelen kişi hem öte dünya, hem de bu dünya cezalarıyla cezalandırılır;

8- Tanrı algılaması yaratma ve yaşatma gücü bakımından hiçbir kurala, değer ölçüsüne bağlı değildir; iradesiyle keyfi ve korkutucudur; köle, kul kılıcı, ezici ve yok edicidir;

9- İnsanın temel ve biricik görevi Tanrı'ya-Muhammet'e ve bunun bir uzantısı olarak şeriat hükümlerini uygulama durumunda bulunan dinsel ya da siyasal otoriteye kulluk etmektir; "küçülerek" yalvarmak, bu yolla değer kazanmak, mutluluğa ulaşmak ana amaçtır;

10- Tanrı geçmişi de geleceği de bildiği için kuralları değişmez bir biçimde koyar; bu nedenle şeriatçılar "hiçbir biçimde değişmemeyi" savunur; gerçeğe araştırma, inceleme ve denemeyle yaklaşan ve "sürekli değişmeyi" temel alan bilim insanlarının amansız düşmanıdırlar.

11- Laik anlayışı dıştalar, onu kendi varlığının düşmanı görür; yalnızca ölümden sonraki yaşama değil, bu dünyadaki yaşama da egemen olmak ister;

12- Arapları ve Arap ideolojisini öne çıkararak ırk ayırımı; nimetlerin eşitsiz bölüşümünü Tanrı iradesi gibi göstererek zengin yoksul ayırımı ve erkeği kadına üstün tutan cins ayırımı yapar.

Yüzyıllardır şeriat ruhuyla o denli yoğrulduk ki, Cumhuriyet'le laik devlet anlayışına geçmemize karşın, demokrasi yolunda bocalamaktan kendimizi alamıyoruz.

Laiklik noktasına kolay mı gelindi; hiç de öyle değil.

Laiklik Avrupa'da ve dünyada feodal boyunduruktan kurtulma mücadelesi kapsamında Ortodoks Hıristiyanlığın "şeriatına" karşı, burjuvazinin önderlik ettiği halk hareketi sonucu "keşfedildi"; toplumsal, siyasal ve düşünsel düzeyde dinciliğe karşı verilen bu savaşla, o zaman ilerici olan burjuvazi egemen sınıf durumuna yükseldi; din ve dünya işleri birbirinden ayrıldı; bunun birlikteliği, bütünlüğü üzerine kurulu kralların ve derebeylerin saltanatı yıkıldı; düşünce, dinsel prangalarından kurtuldu.

Hıristiyan dünyasındaki bu gelişme, İslam dünyasında gecikmiş olarak, o da yalnızca Anadolu toprağında, Atatürk Türkiyesi'nde yaşandı. Emperyalizme karşı verilen mücadele kazanılıp Cumhuriyet kurulduğunda ya aklın egemenliğinde, yönlendiriciliğinde laiklik benimsenerek demokrasi ve uygarlık yolunda yürünecekti ya da Anadolu insanı "gökten inme" inanç kurallarına teslim edilecekti. Sonuçta, akıl yolu seçildi; bilimin yönlendirici olduğu bir kişi/devlet anlayışına varıldı; şeriata karşı toplumsal, siyasal ve ideolojik düzeyde bir mücadeleye girildi; elde edilen kazanımlarla, din ve dünya işleri birbirinden ayrıldı; din, şeriat yani "geçersiz kılınarak" vicdanlara sıkıştırıldı; şeriat devlet ve şeriatçı anlayış terkedilerek laik devlet ve laik anlayışa geçildi; bireyler kadercilikten kurtarılarak akla teslim edildi. Aradan yaklaşık yetmiş küsur yıl geçti; din, vicdan denilen "barınağından" çıkmak istiyor. Dünün ilerici burjuvaları da yok artık; bugün onlar dünyanın efendisi; laikliğin karşı cephesindeler; dinin ortodoks kurallarını (şeriatı) kullanarak halka boyun eğmeyi, kadere, tevekküle bağlanmayı öğretiyorlar. Tüm gerici toplumsal güçler "el birliği" etmiş, şeriatı yeniden "doğuma" hazırlıyorlar.Burjuvazinin belirleyici katkılarıyla ulaşılan laiklik, bu kez burjuvazisiz, demokrasi güçlerinin belirleyiciliğinde yaşatılarak; genelde tüm sağ partilerde, özelde Refah Partisi ve sayısız Sünni tarikat çatısı altında toplanan ve ülke düzeyinde illegal örgütlenen köktendincilere (şeriatçılar) karşı oluşturulacak anti-şeriatçı cephede, ezilen sınıf insanının çıkarı doğrultusunda davranma "mirasının" taşıyıcısı olan Aleviler-Bektaşiler, en devingen ve kararlı kitle tabanını oluşturacaktır.

Artık, özünde aynı ideolojik-siyasal söylem üzerine yapılanan burjuvaziye özgü davranışlarla/önlemlerle, Refah'ın önünün kesilemeyeceği anlaşıldı. Bu sınıfsal zaaf, köktendinciliğe karşı etkin, çözüm üretici/getirici bir mücadele projesinin yaşama geçirilmesini de önlüyor.

Laiklik bayrağı şimdi sağlı-"sol"lu burjuva partilerinin değil, emek cephesinde konumlanan güçlerin elinde; bu kapsamda ezilen halkın çıkarı, özlemi doğrultusunda davranma geleneğinin temsilcisi olan Alevilerin-Bektaşilerin elinde.

Laiklik günümüzde iş, emek, özgürlük mücadelesi koşutunda, genelde her türden baskıya, özelde köktendinci cürete kafa tutmakla anlamlı kılınabilen; gündemi çalan biçimsel davranışlara, kimi sembollere/simgelere indirgenemeyecek denli yakıcı ve yaşamsal bir konudur. Emek cephesinde konumlanan güçlerin emperyalizme ve ortaçağ değerlerine karşı yürüttükleri mücadelenin, yaşanılan yerdeki/zamandaki boyutudur; sloganla, yapay gösterilerle, "duygu çatlatmakta" değil akılla, örgütle yapılacak bir kavgadır; bu kapsamda laiklik bir iktidar mücadelesidir.

Kullukfelsefesinin/ilişkilerini n ortadan kaldırılması; Ortaçağ kurumlarının/değerlerinin tasfiye edilmesi; bu yolla burjuvazinin, burjuva partilerinin sözde laikliğinin, ikiyüzlülüğünün açığa vurulma kavgasıdır; bu kapsamda laiklik, toplumsal özgürleşmenin bir parçasıdır; bilimin ve düşüncenin özgürleşme mücadelesidir.

İslami söyleme karşı: Nasıl bir ideolojik mücadele

Evren ASENA

Sosyalistlerin televizyondan radyoya, kahve konuşmalarından bildirilerinin içeriklendirilmesine kadar, her türden kamusal temasta RP ve islamcılara karşı tepkilerini Alevilerin temel hak ve özgürlüklerinin muhafazasına indirgemeleri, sosyalistler Aleviler dışından da emekçi bir tabana hitap etmeyi umuyor oldukları ölçüde yetersiz olacaktır.

Ertuğrul Özkök şaşırmış. Hürriyet gazetesindeki köşesinden soruyor: "Çiller'in bu yeni jargonu nereden geliyor" diye. Konu Mehmet Ali Birand'ın sabık başbakanla yaptığı mülakatta, "ihlas ve inançla geldik" cümlesinin sarfedilmesi. Özkök inancı anlamış da ihlası bilmiyormuş. Sözlüklere bakmış, yakınlarına sormuş da öyle öğrenmiş ve Çiller'in yaşamının hiçbir döneminde ihlas kelimesiyle yollarının kesişmemiş olduğundan daha bir emin olmuş: "Belki de ihlas kelimesini biliyordu diyebilirsiniz. Ama Allah aşkına bu sureyi kaçımız bu ismiyle biliriz". Biz, tabii "onlar". Özkök kendisinin siyasi bukalemunluk dediği davranışı yadırgadığını yazıyor gerçi, ama biz yadırgamayanların itiraflarını daha çok okuyacağız, hatta okumaya başladık bile: Soyağaçlarının Ehl-i Beyt'in hangi kolundan indiğini hatırlayanlar, medeniyetin alamet-i farikası kravatların aslında ne iman dolu kalpleri sakladığını belirtme ihtiyacı duyanlar, liberal camianın senede bir iki gün de olsa dini örflere ne denli bağlı olduğunun vazgeçilemeyen ispatı bayram tebriklerinin huşu dolu atmosferini yeniden anmak için sabırsızlananlar vb... Az mı trajedi Yarab, hem de 2000'lerin eşiğinde!.

Bu hep böyle olmamış mıdır? Toplumsal-siyasi hareketlerin yükselişleri ile çevrelerinde ördükleri çekim ağı arasında handiyse yasalarca koşullanmış bir ilişki var: Yükseldikçe güzelleşiyor, güzelleştikçe daha da yükseliyorlar.

Söylemlerini, sembol ve değerlerini adım adım kendilerini hayranlık ya da nefretle seyredenlerin kılıyor, pozitif bir geri beslemenin sürükleyiciliğinde kendi doruklarına kanatlanıyorlar, ta ki bu mutlu kısır döngü bir boom noktasında kırılana dek...

Bir zamanlar sosyalistlerin çevrelerinde yarattıkları toplumsal onay ve meşruiyetin o efsunlu halesinin şimdi islamcıları çevreliyor olmasında bu açıdan şaşırtıcı bir şey yok. Bu halenin nasıl parçalanacağına; yani TC'nin gördüğü en gerici parlamentoya, bu parlamentonun kıvırabildiği tek hükümet kompozisyonunun aşikar sindirme politikalarına ve daha da temelde bir bütün olarak islamcı demagojiye karşı yürütülecek politik mücadeleye ilişkin söylenecek çok şey var. Yaşanacak süreçte daha ayrıntılı görülecek bir ayırımı ise şimdiden vurgulamak gerekir: RP'nin kendi politik, ekonomik mülâhazalarını bir kenara bırakması, en azından onları eskisi kadar ısrarlı savunmaması; kimilerince teslim, kimilerince o yaklaşımların sağlam temellerden yoksunluğunun bizatihi RP tarafından tescilinin işareti olarak yorumlanabilir; ancak RP'nin ideolojik mülâhazalarını aynı kolaylıkla gözden çıkaracağına dair bir belirti yok

Sosyalistlerin karşı ideolojik mücadelelerinde üzerine basabilecekleri iki farklı tarihsel zemin aşağıda ayrıştırılmaya çalışılmıştır. Kendisini bu amaçla sınırlayan bir denemenin insana tanıdığı sınırların ele alınan konunun diğer boyutlarının kastî ihmalini mazur göstereceği inancındayım.

Aydınlanma: Gizli Ateizm

Genel yönelimiyle Türkiye sosyalist geleneğinin kendine muhatap aldığı kitlelerin manevi dünyalarına, en nazik tabirle mesafeli kaldığı söylenebilir. Sadece kendisinin kemalizmden kopamayışının nişanelerinden biri olarak zikredilegelmiş laiklik kavrayışıyla sınırlı değildir bu. Sözgelimi Batı Avrupalı devrimcilerin kendi coğrafyalarının Hıristiyan/pagan kültürüyle olan sıkı-fıkılıkları ve bunun sonucundaki dilsel uyumları bizim topraklarımızda yaşanmamış, yaratılamamıştır. Nedenleri ayrıca ele alınabilecek bu eksikliğin, özünde "kutsal olana" karşı bir hareketi örgütlemekle yükümlü olan sosyalistlerin seslendikleri kitleyle ortak bir dilde buluşmalarını zorlaştırmış olduğu kesin. Hilafet'in karşısında özünde bir ateizmin yuvalandığı "dinsel"in bu tahayyülü iki farklı kanalda akmıştı: Sosyalistler yakın zamanlara dek İslam özgülünde bir şey söylemeksizin dinin genel geçer afyonluğuna yoğunlaşmışlar, o kadar cesareti olmayan kemalistlerse vurguyu, herkesin istediği niyete yiyebileceği İslam tanımlarının meşruluğuna yapmışlardı. Her iki varyantın ortak noktası dinin kendi dışındaki aydınlanmacı/maddeci bir söylemle içeriklendirilmesiyle yetinilmesiydi. Belirtmek şart: Problemli olan bu "öte dünya"nın maddeci bakışla gizeminden soyulması (demistifikasyonu), uygarlıkların tarihsel serüveninde hak ettiği yere teslim edilmesi değil, yalnızca bununla yetinilmesiydi. Gözü önündeki toplumsal hareketlenmelerin bilinçlenişini kavramaktan aciz bu yaklaşım, yöneldiği kitlelerin dilini konuşmak istediğinde de kaynak kitaplara başvurmakla bunun altından kalkabileceğini düşünmüştü. Kur'an'ı okumakla ya da İslam'a "eğilmekle" islamcıları yönlendiren motivasyonlara ilişkin bilgilenilebileceğine inanan bu naif tavır, etkisi azalmakla birlikte varlığını hala sürdürüyor. En vahim versiyonunu kemalizmle deneyimleyen bu tavrın "gerçek İslamı", islamcılara öğretmeye kadar vardırdığını da geçerken hatırlatmak gerek.

Sırf bu satırların muhatabı ☞

☞ belli olsun diye ilki kemalizmin ta göbeğinden, ikincisi ise onun daha sosyalist bir varyantından iki isim verip geçiyorum: İlhan Arsel ve Turan Dursun.

Sosyolojizm: Anlamak ama ne için?

Gerçi yukarıda anılan yaklaşım en ciddi ürünlerini '80'lerde vermişti. Yine de 12 Eylül'le açılan döneme kökleri bir yandan Kemal Tahir'de diğer yandan Şerif Mardin'de bulunabilecek bir hattın damga vurduğu su götürmez. Yorumsamacı bir sosyolojiyi odağa alan bu kavrayış kalıbı "dinsel olanı" bir yalan ve yanlışlıklar topağı olarak teşhirden ileri gidemeyen aydınlanmacı kavrayıştan yöntemsel olarak daha sofistike, daha inceydi kuşkusuz.

Marksizm ile sosyoloji arasındaki sorunlu ilişkinin muhasebesi bu yazının sınırlarını çok aşar. Yine de, sosyolojinin marksizm payandalarından sayılabilecek iktisat ve felsefenin tersine daha geç bir doğum tarihine sahip olması (1) ve toplumu sadece kendisine yapılacak referanslarla anlaşılabilen bir kümelenme kabul etmesi anlamında her zaman "anti" olmasa da "non-marksist" bir tarihsel içerikle yüklü olduğu söylenebilir. Bu her iki alanın birbirine temas eden yer yer de çakışan noktalarını görmezden gelmeyi haklı göstermemeli kanımca. Yorumsamacı bir bakışın kendisine katabileceği zenginliği görmezden gelmenin bizler açısından sonucu kitleleri yüreklerinden kavrayacak bir söylemin oluşturulmasında bunca gecikilmesi olmuştur.

Halbuki toplumsal atmosferin devrimcilerin soluğuyla belirlendiği dönemlerde dinsele ait genel sembolik alemi kendi söylemi içinde mündemiç kılmaya yönelik cesur adımlar atılsa, daha da ötede kimbilir, o dönemin müslüman entelijansiyası ile bazı polemiklere tenezzül edilseydi, sosyalistler bugünkü canlanışlarını daha yerli bir gövdeyle yaşayabilirlerdi. İslami semboller, değer ve anlamlar dünyasının bu çözümleyicilerinin birçoğu yola çıkışlarında kendilerini sol cenahta tarif etmişlerse de, bugün orada (yani burada) durmadıklarını söylemek zorunlu. Geçmişte yokluğu yüzünden kaçırılmış fırsatlar ne denli büyük olursa olsun bu tür bir yaklaşımın bugün de pek hayırlı yerlere götürmeyeceğine benim de katıldığım birazdan zaten görülecek. Ne var ki bugün yorumsamacı yaklaşım yarım ağızla sola sempatilerini belirten eski kuşağın da elinden çıktı artık. Sosyolojinin dili (bu dergi sayfalarının da kendileriyle girişeceğimiz düşünsel bir tartışmaya zemin olmasını dilediğim) kafası karışık bir avuç liberalin kaotik (2), iler tutar yeri olmayan laf kalabalıklığının "bilimsel" payandası olmuştur ve oradan geri kazanılması da çok güçtür. Açıkçası bugün için gereksizdir de. Aşağıdaki nedenden dolayı:

Çünkü biz politika yapıyoruz!

SÖZ'de birkaç ay önce Ergin Yıldızoğlu'nun, faşizmin iki evresi karşısındaki devrimci markist geleneğin politik tutumunu özetleyen bir yazısı yayınlandı. Yıldızoğlu söz konusu yazısında, yargısal mercilerin devreye sokulmasından demokratik içerikli kitlesel mobilizasyonlara uzanan bir eylem çerçevesinin yeşerme dönemindeki faşizmin önünü kesebileceğini; aynı faşizmin emekçiler nezdinde dahi meşruiyetini tesis etmeye başladığı yükselme dönemlerinde ise, ancak devrim şiarının gündeme sokulmasıyla sonuç alınabileceğini tarihsel örnekleriyle ortaya koymaktaydı. Burjuva parlamentarizminin devrim ve karşı devrim dışında bir üçüncü seçenek olarak tutunamayacağı keskinlik ve hararette momentlerdi bu sonuncular.

Benzeri bir yaklaşımın (şüphesiz politik ve ideolojik iki alanın özgüllüklerini ıskalamaksızın) konuştuğumuz bağlama taşınabileceğini düşünüyorum. Dinsel akımların ideolojik hegemonyalarını geniş kitlelerin üzerinde kurmadığı dönemlerde ulusal ya da ümmete ait türlü sembol ve değerlerin sosyalist/marksist bir çerçeveye içerilmesine dönük yaklaşımlar aynı akımların yükseliş dönemlerinde tersine çalışmakta. Bir tek örnekle somutlaştıracağım: Devrimci hareketlerin yalnızca siyaseten değil, toplum nezdinde gördükleri onay bakımından da tırmanışa geçtikleri bir dönemde eşitlikçi, demokratik, dinsel ve etnik azınlıkların haklarını gözeten bir toplum projesinin (maddi temelleri taktik olarak bulanık bırakılmış bir sosyalist toplum) Medine vesikası özelinde tartışılması ve sosyalistlerin kendi tasarımlarını kendilerine yabancı bir dilin kelimeleriyle tarif etmeleri (mümkün olduğu ölçüde) özgürlükçü tarihsel/dinsel/mitolojik geleneklerle rabıtalarını sıklaştırmak yoluyla yerelleştirmeleri bakımından anlamlı olabilirdi. İslamcı hareketin kendi kabarışının hazzını yudumladığı bir güncellikte aynı manevraya yeltenmek o kabarışı katmerleyecek ve islamcı hareketin ekmeğine yağ sürecektir. Kişisel temennilerden bağımsız olarak bu böyle olacaktır. Yasayı hatırlatayım: Güzelleşene yaklaşmak yaklaşanı değil, yaklaşılanı güzelleştirir. Evet, yukarıda andığım dinseli sosyolojik merkecten temaşa, kendisinden evvel tecrübe edilmiş kısır maddeci kavrayıştan üstündür belki, ama insanın dönüştürücü faaliyetine inananlar için politik işlevsellik akademik gradonun önünde gitmeli öyle değil mi? Bir mücadele perspektifinden ayrı düşünülmediğinde, bütün eksik gediğine rağmen İslam'ın, islamcıların ve (artık) gündelik yaşamda kendini ürettiği biçimiyle meşhur pop-İslamın ateist/pozitivist eleştirisinin içine girdiğimiz evrede daha fazla önem taşıdığı düşüncesi de bu yazının hipotezi olarak artık telaffuz edilebilir.

> Sosyalistler yakın zamanlara dek İslam özgülünde bir şey söylemeksizin dinin genel geçer afyonluğuna yoğunlaşmışlar, o kadar cesareti olmayan kemalistlerse vurguyu, herkesin istediği niyete yiyebileceği İslam tanımlarının meşruluğuna yapmışlardı. Her iki varyantın ortak noktası dinin kendi dışındaki aydınlanmacı/maddeci bir söylemle içeriklendirilmesiyle yetinilmesiydi.

Dolayısıyla sosyalistlerin 30 sene önce kemalizmin sırtlarına yüklediği batıcı şempanzeliğin yükünden (ki bir gün mutlaka bir tarafa bırakılması gereken) kurtulmak için bugün fazla girişken davranmaları çok ciddi tehlikeler barındıracaktır.

Köpeksiz köyde çomaksız gezmek...

Hele Türkiye'de; yani kemalizmden bağımsız bir burjuva ideolojisi kurmanın bütün gayretlere karşın (artık iyice görülmesi gereken) olanaksızlığının söz konusu olduğu bu coğrafyada, yakın dönemde islami ideoloji köpeksiz köyde çomaksız gezecektir. Kendilerini gündelik olarak yeniden üretebilecekleri hiçbir alan, köşe, kenar kendilerine karşı mukim değildir. Bir düşünelim: Televizyon falcılarından hava durumu spikerlerine kadar işi geleceğe ilişkin kelam etmek olan hiç kimse bundan böyle nihai belirleyici "yaradan"ın varlığını anmaksızın lafını bitiremeyecek, İslam'a susamış nurlu galaksilerin müjdesini getireceklerine inanılacak, ufoların varlığına hadislerden kanıt bulunacak, Gulyabani'ye rahmet okutacak türlü dalavere ortalığa serilecek, ezcümle meraklılarının bugüne dek en azından dindışı varsayageldikleri batınî âlem İslam tahakkümüne girecektir. Elbette her türlü muhalif hareketin ecinni taifesi ile ilişkisi de "açıklanacaktır". Tümü imkan dahilindedir. Ne yazık ki metropol İslamı'nın iğrenç dünyeviliği ve işini bilir pragmatizmiyle gözleri bağlanmış kimi sosyalistlerin muhayyilesindekinden çok daha az şerbetlidir bu sayılanlara taşraların ve varoşların kalabalığı. İslami hareketin "Türk tipi" yükselişiyle İran deneyimi arasında kurulan analojiler çoğu zaman bir kolaylığa işaret etseler bile, bir noktaya dek örnek olmayı bilmekte de fazilet var.

İşte bu yüzden lafa kendilerinin Suud değil, Anadolu tipi inanan olduklarını izahla giren Toktamış Ateş ve diğer kemalistlerin "Ramazan'da orucunu tutan, bayram tebriğini ihmal etmeyen, ama akşam da rakısını çeken medeni Anadolu Müslümanı" söylemleri; söz konusu kitle islami ideolojinin baskı ve alternatifsizliği ile "demek ki bugüne dek dini akidelerimizi ihmal etmişiz, bari bundan sonra..." demeye başlayacakları oranda nakavta mahkumdur. Bu tür bir çekingen savunmanın ufak ufak meraklısına terkedilmesi gerektiğini savunuyorum.

Yine bu yüzden, sosyalistlerin televizyondan radyoya, kahve konuşmalarından bildirilerinin içeriklendirilmesine kadar, her türden kamusal temasta RP ve islamcılara karşı tepkilerini Alevilerin temel hak ve özgürlüklerinin muhafazasına indirgemeleri, sosyalistler Aleviler dışından da emekçi bir tabana hitap etmeyi umuyor oldukları ölçüde yetersiz olacaktır.

Söylemek bile gereksiz, bundan kastedilen sosyalistlerin müttefiki kılınabilecek bir ezilenler bölüğünün düzenin insafına terkedilmesi değil, kendisini sadece bununla sınırlandıran bir muhalefetin bundan böyle olanaksızlığıdır.

Sonuç

Ergin Yıldızoğlu'nun yazısı bir devrimin tam da ona en yakın olunduğu anda kaybedilebileceğini incelikle hatırlatıyor. Söz konusu olan ideolojik mücadele olduğunda kaybedilecek olan bir devrim değil belki. Ne de olsa Türkiye sosyalist hareketi henüz bir toparlanmayı yaşıyor. Ama belki de bu yüzden eldeki birikimin savrulmalara meydan vermeksizin korunması daha da önemli.

Bundan otuz sene önce Kemal Tahir'in Osmanlıcılık özlemi ya da Atilla İlhan'ın resmi ideolojinin tanımladığından farklı bir Türk-İslam sentezi formülasyonu Türk aydınının doğu ile batı arasındaki parçalanışına merhem olma çabası olarak değerlendirilebilirdi (3). Bugünse aynı türden bir girişimin hangi gerekçelerle şüpheyle karşılanması gerektiğine değindiğime inanıyorum. İslamcılar bizi kendilerinin düzenlediği bir oyun tahtasında hamle yapmaya davet ediyorlar.

Varsın onlar kendi tahtalarını kursun, kendileriyle, kaybettiklerini düşündükleri bir "cennet" uğruna masaya oturmaya hazır liberallerle oyalanadursunlar; biz de kendi tahtamızı kurmaya, yani çocukluk hastalıklarından kurtarılmış, sağlıklı bir ateist kültürün yeniden yeşertilmesi için gerekeni yapmaya başlayalım.

Kaybedilecek olan bir devrim olmasa da kazanabileceklerimizi kaybetmeyelim hiç olmazsa.

Bu da az şey değildir.

Notlar

1- Sosyolojinin başlatıcısı olarak Comte'u değil Weber'i alıyorum. Bu anlamda marksizmden geç.

2- Smith'in klasik liberalizminden ve Chicago ekolünün neoliberalizminden farklılığını vurgulamak üzere bu akımın kao- liberalizm (kaotik liberalizm) olarak vaftizini öneriyorum.

3- Onlarca isim sayabilirdim, ama ben bir tekini, yer yer marksizmi Kur'an'ın diliyle konuşturmayı başarmış Dr. Hikmet'i sevgiyle anmak istedim.

Meis Cafe/Bar
CEM KARACA & UĞUR DİKMEN
HER PERŞEMBE SAATİ 22.30'da
Her gün canlı müzik!

EMEĞİN, ÖZGÜRLÜĞÜN, KARDEŞLİĞİN SESİ..
105.4
Çevre Radyo
Doğru ve hızlı haber..
Evrensel bilgi ve kültür...
Geleneksel ve çağdaş dünya müziği...

İskenderiye Yazıları
İstanbul İskenderiye Kütüphanesi Bülteni

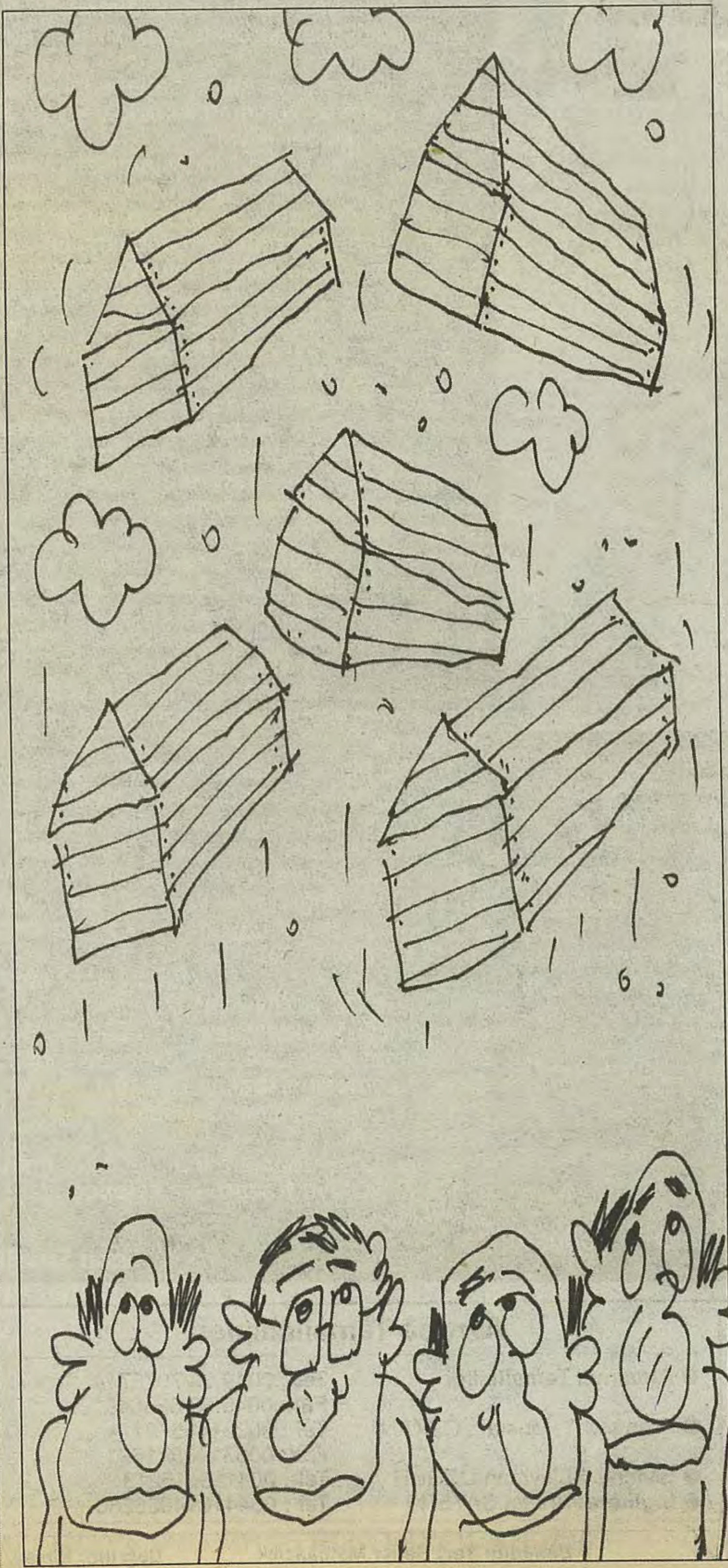
İskenderiye Yazıları
İskenderiye Kütüphanesi Bülteni

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Utanıyorum!

İnsan bedeniyle beslenen yeryüzü zebanileri! Her şeyimize düşman olduğunuzu biliyorum. Sizlerle aynı topraklarda, aynı zaman diliminde yaşıyor olmak ruhumu acıtıyor. Utanıyorum. Çok utanıyorum. Sözün bittiği bir noktadayım. Dehşet duygusu sarmış her yanımı. Onurlu insanların içimi yaktığı böyle bir dönemde mizah yazamıyorum. Dost okurlarla başka bir zaman görüşürüz. Saygılar.

ÖDP nasıl kaynak bulacağını biliyor !

Hasan Basri KARABAY

Refahyol hükümetinin memur maaşlarındaki zam oranını yüzde 50 olarak açıklamasıyla birlikte bir 'kaynak' tartışması başladı. Gazetelerde, televizyonlarda, kahve sohbetlerinde "memleketi batağa götürecek, popülist kaygılarla açıklanmış bu kaynaksız zammı" tartışıyoruz. Bu tartışmalar insanın aklına ister istemez birkaç soru getiriyor.

Kamu çalışanlarına verilen zam astronomik mi? Yüzde 50 Anayol hükümetinin vermeyi planladığından yalnızca 10 puan fazla. Son dört yılın en düşük zam oranı ve enflasyonun erittiğini karşılamaya bile yetmeyecek.

Kamu çalışanları hangi koşullarda yaşıyorlar ve zam onların yaşam standartını düzeltecek mi? Onları 'mutlu azınlık' olarak gören liberal köşe yazarlarının sütunlarında övdüğü restaurantlara 'takılmayı' bırakalım, zamlı maaşların, Halk Ekmek büfelerinin önündeki kuyrukları bile kısaltmaya yetmeyeceği de ortada.

Neden kimse, memurların zam konusunda ne düşündüğünü merak etmiyor? Ortada memurlar yokmuş gibi davranılıyor. Oysa kamu çalışanlarının ne düşündüğünü öğrenmek için PİAR'a anket yaptırmaya da gerek yok. Kamu emekçilerini temsil eden koskaca bir konfederasyon var. Emekçileri düşündüğünü iddia eden Erbakan hükümeti sendikayı muhatap alıp fikrini sormuyor.

Kaynak sorunu, neden yalnızca çalışanların ücretleri söz konusu olduğunda ortaya çıkıyor? Kapitalist sınıfa verilen teşvikler, krediler başka bir ülkenin bütçesinden mi veriliyor ki kimse sesini çıkarmıyor? Hemen herkesin gereksizliği üzerinde hemfikir olduğu koruculara trilyonlar akıtılırken neden kaynak sorunu yok?

Özel time 'kelle başına' verilen primler hangi kaynaktan çıkıyor ki sorun yaratmıyor? Memur zammında aslan kesilen 'tüyü bitmemiş yetimin hakkının takipçileri' silaha ve savaşa yatırılan trilyonları neden takip etmiyor?

Siyasetin tıkandığı yer!

Sermaye sınıfı, bütçesi katrilyonlarla hesaplanan bir ülkede yüzbinlerce insanı ilgilendiren 20 trilyon gibi önemsiz bir miktar etrafında kopardığı fırtınayla, hem muhalefetteyken desteksiz sallayan RP'yi hizaya çekiyor, hem de yıllardır sürdürülen özelleştirme savaşında mevzi kazanmak istiyor.

Bu danışıklı dövüşte, emekçilerin haklarını savunma rolünü Refah Partisi oynuyor.

Oysa onların da sermayenin uluslararası saldırı programından bir milim sapmaya niyetleri olmadığını biliyoruz. Üstelik özelleştirmeci partilerin en tehlikelilerinden biri bu parti. Din istismarcısı bu partinin terminolojisinde ne sınıf var, ne sendika, ne toplusözleşme ne de grev.

Çalışanlardan hergün biraz daha uzaklaşan merkez sol ise yeni-sağın argümanlarına teslim olmuş durumda. Siyasi anlamlarını laiklik-anti laiklik karşıtlığında sürdürebilecekleri yanılgısı içindeler.

Krize ve "kaynak nerede?" sorusuna verecek cevapları yok. Yalancıktan bile çalışanlara sahip çıkamıyorlar.

Düzenin bekası için çabalayan tüm partiler, kaçınılmaz olarak IMF ve Dünya Bankası'nın, emperyalizmin memurlarına dönüşüyorlar. Fakat politika medya plazalardan göründüğü kadar basit değil, toplumun çoğunluğunun çıkarları ise IMF politikalarıyla çelişiyor.

Savaş değil, herkese iş!

İnsanca yaşam için mücadele eden muhalefetin bütün unsurları hemen "kaynak yok" cevabıyla karşılaşıyor. İşte burada bizim 'küçük' partimiz büyük bir önem kazanıyor. Çünkü ÖDP kaynağın nerede olduğunu biliyor! "Kaynak nerede?" sorusuna kuruluşunun hemen ertesinde düzenlediği ilk kampanyasıyla yanıt verdi: Kaynaklar savaşa akıtılıyor!

ÖDP, savaşa değil insana yatırım yapılmasını savunuyor! İşte bu talep, toplumsal muhalefetin iddiasız bir savunma pozisyonundan, cüretkar bir karşı koyuşa yönelebilmesinin yolunu açıyor.

"Yılda 11 milyar dolara mal olan savaşa değil çalışanların ihtiyaçlarına kaynak aktarılmalıdır, yeni iş alanları, yeni fabrikalar, okullar hastaneler açılmalıdır" talebi, ekmekle barış arasındaki ilişkiyi mükemmel bir biçimde açığa çıkarıyor. Bu yanıtla birlikte düzenden kopuş mümkün olabiliyor. Bu yanıtla birlikte Kürtlerle Türklerin eşit, demokratik ve gönüllü birlikteliğinin umudu, üretenlerin yöneteceği yeni ve aydınlık bir Türkiye umudu yeşerebiliyor.

Hayata geçirmek

Siyasette doğru halkayı yakalamak kuşkusuz önemlidir.

Ama doğru halkanın yakalanması kadar onu gerçek sahiplerine mal edebilmek, işçilerin, kamu çalışanlarının, yoksul köylülerin yani toplumun çoğunluğunu oluşturanların özelleştirme karşıtı ve barış ve demokrasi yanlısı bir hatta kazanılabilmesi sağlamak önemlidir.

Siyasi arenanın 'küçük', ama solun en 'büyük' partisi olarak ÖDP, kendisini işçi sınıfı hareketinin organik parçası olan bir parti olarak örgütleyebildiği takdirde ve sol güçlerle birlikte davranabilme yeteneğini gösterebildiği oranda böyle bir hattı hayata geçirebilmesi mümkün olacak.

Burada solda güçbirliği üzerine birkaç şey söylemek gerekir. ÖDP, devrimci solla birlikte davranmaya çalıştığı kadar, kendi sağındaki sol güçleri de, yani sosyal demokrasinin tabanını da kendisiyle birlikte davranmaya zorlamalıdır.

Somut sorunlara karşı sosyal demokratlarla birlikte davranabilmek, hem toplumsal muhalefetin gücünü artıracaktır, hem bu partinin tabanındaki kapitalist sınıfın saldırısından rahatsız olan ama düzenin sınırları içinde düşünen çalışanları sola çekecektir, hem de merkez solun sermaye programına teslim olmuş liderliğini teşhir edecektir.

İşçi hareketinin ve toplumsal muhalefetin birlikte davranmaya duyduğu özlem ve ihtiyaç devrimcilerin üzerinde düşünmek zorunda olduğu bir olgudur. Unutulmasın bizzat ÖDP'nin kendisi ve ona karşı duyulan geniş sempati birliğe, birlikte davranmaya duyulan ihtiyacın bir yansımasıdır.

İçinde bulunduğumuz kritik konjonktür ve partimizin üstlendiği misyon ÖDP'yi büyük düşünmeye zorluyor. Sermayenin saldırılarına karşı çalışanların lehine bir çözümü mümkün kılabilmek, İlkeli ama olabildiğince kapsayıcı birliktelikler kurma becerisini göstermekten geçiyor.

Beş yıldızlı bir oteldir (c)ezaevleri, avlusunda alnı açık gezeriz

Siz sayın yaşayanlar!
Hep birden: sizi dinliyoruz, sizi dinliyoruz!
Ne yazık ki sonu gelmedi
Sonu gelmedi ama
Bir gök papatyası bizi aldı ve
Topladı kanatlarının altına
Sonsuz bir çelenk gibi süsledi.

(Edip Cansever)

Bugün perşembe. Sabahın erken saatlerinden itibaren cezaevlerinden yeni ölüm haberleri geliyor. Adalet Bakanı Şevket Kazan ve ismi lazım değil devletli medya ölüme yatanlara karşı sürekli cihat çağrıları yapıyor. Sistemin yapısallığının açık bir göstergesi olan "kahrolsun" ve "yaşasın"lardan oluşan bu siyasal beddualari kavramak için belki de Foucault'ya kulak vermek gerekir:

"Modern iktidar büyük gözaltıdır."

Ölüm haberleri geliyor... Böyle bir ortamda yazmak çok zor. Yetkililer televizyonlarda umursamazlık show'u yapıyor. Direnişçi aşkiyaların ölmeden önce arkadaşlarına "yine görüşürüz" sözlerini duyar gibi oluyorum... Edip Cansever'in "Eklemeli bu sevimli gül sesini" dizelerini okuyorum. Yaşama eklemeli onların sesini...

Yetkili ağızların "Cezaevleri beş yıldızlı otel değildir" tehditleri tırmalıyor kulağımı... Bu kez Can Yücel'in dizeleri konuğum oluyor; "Üç yıldızlı bir albaydı gökyüzü/ Karşısında önüm açık gezerdim."

"Beş yıldızlı bir hükümettir (c)ezaevleri... Avlusunda alnı açık gezeriz" diye gülnotlar alıyorum yüreğimin defterine... Ölen ölür, kalan sollar bizimdir, diyesim geliyor, içimden gelmiyor...

Toplumun büyük gözaltısı ve kitlesel cezalandırma ölümlere yol açarak sürüyor. Devlet bedenin tarihine el atmış durumda... İnsani olan her şeyi hizaya geçirmek için legal ve illegal kurumlardan oluşan alaturka iktidar, kendine karşı olan olağandışılıklar (muhaliflerin eylemleri) karşısında her yerde gözle görülür hale gelmekte, yeni çarklar, yeni deyimler, yeni tehdit biçimleri, yeni cezalandırma yöntemleri geliştirmekte, yeni anlayışlar ve mekanlar inşa etmektedir... Bu nedenle başta yeni Atalet Bakanı olmak üzere, bütün yetkililerin ağızlarından düşürmedikleri "cezaevleri beş yıldızlı otel değildir" tümcesi, egemenlerin kuşatıcı, hizaya geçirici "mimari" istediklerinin göstergesi oluyor. Tasarlanmış ölümlerin göstergeleri bunlar...

12 Eylül ile birlikte geliştirilen "Özel E tipi cezaevi modeli" siyasal bir gereksinimin ürünüdür. Hizaya geçirmenin, kimliksizleştirmenin mükemmel kurumlarına ulaşma projeleri olan 12 Eylül'ün alamet–i farikası bu kurumlar, iktidarlar için ele geçirmenin ötesinde, intikam duygusuyla yok etme mimarisinin zorunlu/sorunlu araçlarıdır. Çünkü iktidardaki ya da muhalefetteki partiler için kıpırdayan ve sistemi özünden eleştiren her şey tehlikelidir ve cezalandırılmak için önce hapsedilmeli ve sonra...

Sonrasını bilmeyen yok gibi...

Bir cezalandırma usulü olarak hapsedilmenin ve yine bir cezalandırma mekanı olarak hapishanelerin yetmediği yerde, tutuklu ve hükümlüleri değişik gerekçelerle öldürmek (asmayalım da besleyelim mi sendromu!) ya da ölüm eylemine zorlamak geleneksellesmiş bir sistem taktiğidir...

Foucault'nun cezaevleri sorununu işlerken bir model olarak ele aldığı "Panopticon" ile Mamak Askeri Cezaevi'nin kafesleri arasında herhangi bir nitelik farkı var mıdır? Her aşamada büyük gözetim esastır. Tutuklu ya da hükümlüler her zaman büyük bir göz tarafından izlendiğini farketmeli ve yeniden sistemi onaylayan nesneler haline gelmelidir.

Bu modeller sadece bu coğrafyaya da özgü değildir, hemen tümü bir iktidar mekanizması modeli olarak evrensel bir bastırma mimarisinin ürünüdür.

"Cezaevleri beş yıldızlı otel değildir."

Evet, tek yıldızlı ve tek ay'lı bir (c)ezaevidir bu mekanlar...

Özgürlük isteyen bedenleri bu yeni mekanlara yerleştirme, bireyleri birbirinden yalıtlama ve aralarındaki toplumsal siyasi ilişkileri fiziki olarak koparma, terbiye etme, cezalandırma gibi mikro iktidar odakları düzenleme ve bütün bunları sisteme mutlak anlamda eklemleme iktidarın vazgeçilmez sonucudur...

Bir özgürlük talebinin, bir nitelik çabasının oluştuğu her yerde, yeni modeller devreye sokulur. Şimdilerde çok sözü edilen Eskişehir Özel Tip Cezaevi bir büyük devlet gözetleme evi, yalıtlama mekanıdır...

Müslüman ve muhterem atalet bakanı "cezaevleri beş yıldızlı otel değildir" derken, iktidarın mükemmelleştirilmesini istemektedir.

Bu tıpkı Foucalt'un dediğidir:

"Bu şema, 'Fazla geniş olmayan bir mekanın sınırları içinde, belli sayıda insanın gözetim atında tutulmasının gerektiği bütün kurumlara' uygulanabilir." (Hapishanenin Doğuşu).

Toplumun hizaya geçirilişi ve kuşatılması ile cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin hizaya geçirilmesi gerçekte aynı sürecin eşzamanlı fiilidir.

Bu büyük gözaltıya karşı, sadece mitralsözlerimiz yetmez, külaltındaki miktar–ı kafi közü ateşlemek gerekiyor...

Kuşatıcı ve hizaya geçirici kurumlar olarak cezaevleri, muhalifler açısından özgürlük ve mekan ikilemi üzerinde sadece bir karşı duruşun, yaşam tarzının sergilenmesi imkanı da değildir. Özgürlükçü toplum modelini savunanlar kendi "devletlerinin" ve "cezaevlerinin" nesnel ve öznel insanlıkdışı mekanlar olmamasının kavramlarını ve pratiğini de ortaya koymak zorundadır...

'Cezaevleri beş yıldızlı otel değildir'...

İyi ki de değildir... İçimizdeki sessiz ve sesli parlaklık oraya sığmaz... Cezalandırma ve intikam iktidarın kavrayışında iç içedir.

Cezaevlerinde ya da dışarıda olmak sonucu değiştirmez. Tıpkı yüz yıl önceki gibi "intikam kanla alınır"... Dahası intikam eylemi artık toplumsal bir ritüel şeklinde sokakta ya da cezaevlerinde gizli ya da açık olarak icra edilir... Medyanın, ölen direnişçilerin "öldürme", "bombalama" eylemlerini bir bir sırayarak "ölmelerinde bir mahsur yoktur" imajını vermeleri de bu ritüelin organik bir parçasıdır...

Tüm olup bitmeyenlerden sonra, "Cezaevleri beş yıldızlı otel değil" diyen bütün resmi ve gayriresmi özel ve tüzel kişilerin isimlerini en şöhretlilerinden başlayarak "tek yıldızlı ve tek ay'lı otellere" vermek gerekir...

"İyi yaptınız, doğrusu iyi yaptınız/ Siz sayın bayanlar, siz sayın baylar/ Değil mi bundan böyle/ Bir otel de sizin adınız."

(Edip Cansever. BİR OTEL DE SİZİN ADINIZ.)

Sağmalcılar Şevket Kazan (C)ezaevi... Bursa Mehmet Ağar Özel Tip (C)ezaevi gibi... Sinop Necmettin Erbakan Cezaevi Şerifi... Sağ'lığınızla ve sığlığınızla kalın sayın atalet bakanı...

Tesbihte hata yapanlara inat, teşbihte hata olmasın: Türkiye **Kazan**, siz **kelepçe** idare edebilirsiniz...

Sezai Sarıoğlu

"İktidarın kendini gösteriş ve debdebe içinde dışa vurduğu, gücünü bu gösterişten aldığı eski siyasal sistemden, mümkün olduğunca ve giderek artan bir şekilde görünmez hale geldiği modern siyaset sistemine geçiş, bir yandan iktidarı kişileştiren hükümdarın yerine, adsız kişiler tarafından kullanılan bir yönetim aygıtının yerleşmesiyle, diğer yandan da kamuya açık cezalandırmadan, gizli cezalandırmaya doğru olan bir hareketle belirlenmektedir.

Kendini öne çıkartan iktidar bireyin oluşmasını engellemiştir; oysa karanlıklara çekilen modern iktidar herkesi bireyselleştirmek istemektedir; çünkü bireyselleştirmek gözetim altında tutmak ve cezalandırmak egemen olmak demektir. Böylece modern iktidar çocuğu okulla, hastayı hastaneyle, deliyi tımarhaneyle, askeri orduyla, suçluyu hapishaneyle kuşatarak bireyselleştirmiş, kaydetmiş, sayısal hale getirmiş, egemen olmuştur.

Her kişi bir yerde kayıtlı hale gelince, herkes denetim altında olacak, gözetim atında tutulacaktır. Modern iktidar büyük gözaltıdır."

(Michel Foucault. Hapishanenin Doğuşu)

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

- **Sahibi:** Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK ● **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
- **Yazı İşleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
- **İdare:** Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
- **Sorumlu Müdür:** Hüseyin AYIK
- **Ankara Temsilcisi:** Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

- **Almanya Temsilciliği** — **Tel :** 0049.69.7075714 **Fax:** 0049.69.625645
- **Fransa:** Y. Mustafa ÖZKAN — **Tel :** 0033148572114 **Fax:** 0033148571691
- **İsviçre:** Süleyman ÖZGÜR — **Tel :** 004113415213
- **İngiltere:** Ahmet SAYER — **Tel :** 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8. Taksim / İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** Biryay